

Niilo Jurvanen

Sitoutunut sitoutumattomuuteen

Sitoutumaton Kansalaisliike MYÖ Lappeenrannan kunnal-
lispolitiikassa 1995–2017

Pro gradu -tutkielma
Historia
Historian ja etnologian laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2022

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Historian ja etnologian laitos
Tekijä Niilo Jurvanen	
Työn nimi Sitoutunut sitoutumattomuuteen - Sitoutumaton Kansalaisliike MYÖ Lappeenrannan kunnallispolitiikassa 1995–2017.	
Oppiaine Historia	Työn tyyppi Pro gradu -tutkielma
Aika Syksy 2022	Sivumäärä 100
Ohjaaja Antti Räihä & Essi Jouhki	
Tiivistelmä <p>Puoluepolitisoitunut kunnallinen päätöksenteko oli 1980–1990-luvuilla kriisissä. Tämän seurauksena kansalaiset alkoivat kokea kasvavaa etäisyyttä puolueisiin ja poliittiseen päätöksentekoon, joka näkyi äänestysaktiivisuuden voimakkaana laskuna. Puolueisiin kohdistunut kasvava kritiikki synnytti 1990-luvulla pienpuolueita ja sitoutumattomia liikkeitä, jotka lupasivat tuoda suoraa kansalaisvaikuttamista kunnallisvaltuustoihin. Liikkeet saivat nopeasti valtakunnallista kannatusta, ja myös Lappeenrantaan perustettiin sitoutumaton liike vuonna 1995.</p> <p>Tässä tutkielmassa käsitellän Sitoutumaton Kansalaisliike MYÖ:tä Lappeenrannan kunnallispolitiikassa vuosina 1995–2017. Tutkimuksen aineisto koostuu liikkeen toiminnan aikana kerätystä arkistomateriaalista sekä sitä täydentävästä lehtiaineistosta. Alkuperäisaineistoa on monipuolistettu neljällä toteuttamallani haastattelulla. Tutkielmassa analysoidaan liikkeen syntyyn vaikuttaneita tekijöitä, käsityksiä sitoutumattomuudesta ja kansalaisliikkeestä sekä toimintaa kunnallispoliittisena toimijana.</p> <p>Liikkeen perustivat pääasiassa Lappeenrannan pienpuolueiden valtuutetut ja jäsenet, joka auttoi yhdistystoiminnan nopeassa rakentamisessa. Myö ymmärsi sitoutumattomuuden ja kansalaisliikkeen vastakkainasetteluna puolueisiin eikä siksi koskaan pyrkinyt puolueeksi. Puoluestatuksen puuttuminen auttoi esimerkiksi ehdokashankinnassa, mutta teki toiminnan ylläpitämisestä raskasta. Myö painotti sekä yhdistys- että valtuustotoiminnassaan avointa keskustelua puolueiden ”kabinettipolitiikan” sijaan.</p> <p>Liikkeen ja puolueiden vuorovaikutus oli vielä 2000-luvun vaihteen Lappeenrannassa kärkeästä, mutta Myön vuonna 2004 päättyneen puheenjohtajakauden loppuun mennessä suhteet maltillisuivat. Liikkeen valtuutetut saivat toimia vapaasti ilman ryhmäkuria, sillä toimintaa rajoittavia sopimuksia tai linjauksia pyrittiin välttämään. Suomen kunnallispolitiikan muutosten ja liikkeen sisäisten hankaluuksien seurauksena Myö vetäytyi kunnallispolitiikasta vuonna 2017.</p>	
Asiasanat: Sitoutumattomuus, kansalaisliike, liike, politiikka, kunnallispolitiikka, Lappeenranta, 1990-luvu, 2000-luku, 2010-luku, diskurssianalyysi, lähiluku, poliittiset kulttuurit	
Säilytyspaikka: Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

Sisällys

1. Johdanto	1
1.1 Aiempi tutkimus ja oman tutkimuksen argumentointi.....	3
1.2 Tutkimuskysymys, -tavoitteet ja työn rakenne	6
1.3 Lähdeaineistot.....	8
1.4 Tutkimuksen metodit ja kontekstit.....	12
1.5 Tutkimuseettiset ja lähihistorian tutkimuksen näkökulmat	16
2. Poliitiikan kriisi ja Myö-liikkeen synty 1995	18
2.1 Suomi ja poliitiikan kriisi 1990-luvulla	18
2.2 Kansalaisaktivismi ja kansalaisliikkeet.....	23
2.3 Lappeenranta ja sitoutumattomat 1990-luvulla	26
2.4 Sitoutumaton Kansalaisliike MYÖ perustetaan.....	30
2.5 Myö-liikkeen vastaanotto julkisessa keskustelussa	32
3. Sitoutumattomuuden ja kansalaisliikkeen käsityksiä.....	36
3.1 Sitoutumattomuus ja kansalaisliike.....	36
3.2 Myö-liikkeen käytännön toiminta.....	40
3.3 Myö-liikkeen toiminnan haasteita.....	46
3.4 Alajärjestöjen perustaminen 2000-luvun alussa	55
3.5 Liittyminen Kaakkois-Suomen Sitoutumattomiin 1999	58
4. Myö-liike Lappeenrannan kaupunginvaltuustossa 1995–2017	62
4.1 Ensimmäiset vaalikausi 1996–2000.....	62
4.2 Myön yhteistoiminta ja vuorovaikutus puolueiden kanssa	67
4.3 Myö-liikkeen vaalivoitto ja nousukausi 2000–2004.....	72
4.4 Myö-liikkeen toiminta kaupunginvaltuustossa	77
4.5 Myötätuuli kääntyy 2004–2017	83
5. Kansanriveistä kunnallispolitiikkaan	91
Lähteet.....	95

1. Johdanto

Kunnallisvaaleissa vuonna 2021 yhä suurempi osa kansalaisista jätti käyttämättä äänioikeutansa. Kunnallisvaalien äänestysprosentti oli alhaisin yli 70 vuoteen, vain 55,1 prosenttia. Toisin sanoen vain hieman yli puolet kansalaisista antoi äänensä heidän arkielämänsä kannalta tärkeimmissä vaaleissa. Huolestuttavinta kehityksessä on se, että ettei alhainen äänestysaktiivisuus ole poikkeus vaan pitkän laskusuhdanteen tulos, joka ei näytä kääntymisen merkkejä.

Kriisit edustuksellisen demokratian luottamuksessa ovat aina tuottaneet toimijoita, jotka kritisoivat vallitsevaa tilannetta, käytännössä lähes aina suuria puolueita siitä, että ne ovat etäännyneet kansasta. Äänekkäitä radikaaleja pienpuolueita löytyy 2020-luvulla jo Suomen eduskunnasta asti, mutta suuri osa liikehdinnästä on tapahtunut aina kunnallistasolla. Kansalaistoiminta vahvistui kunnallispolitiikassa 1990-luvulta lähtien. Tavoitteena on ollut pyrkiä vaikuttamaan asioihin suoraan ilman puolueita tai niiden tukea muodostamalla sitoutumattomia liikkeitä ympäri Suomen. Tässä tutkimuksessa analysoin tämänkaltaisen ruohonjuuritason järjestäytymisen ja toiminnan prosesseja yhden tapausesimerkin kautta.

Tutkin Sitoutumaton Kansalaisliike MYÖ:tä (Myö, Myö-liike) Lappeenrannan kunnallispolitiikassa vuosina 1995–2017. Tutkielma on laadittu Myö-liikkeen toiveesta, joka vetäytyttyään kunnallispolitiikasta vuonna 2017 on elänyt hiljaiselämää ja haluaa nyt tallentaa toimintansa historian tutkimuksen muodossa. Tarkastelen erityisesti liikkeen syntyä 1990-luvun poliittisen ilmapiirin tuotteenä, kansalaisten ylläpitämänä järjestönä sekä kunnallispoliittisena liikkeenä. Myö tarjoaa tutkimuksellisesti erinomaisen tilaisuuden valottaa aikansa sitoutumattomia liikkeitä ja poliittista kulttuuria yhden tapausesimerkin kautta.

Myön syntyyn tärkein vaikuttava tekijä oli 1990-luvun poliittinen ilmapiiri ja sen muutos Suomessa. 1980-luvun konsensuspolitiikka, jossa puolueiden linjaerot lähenivät merkittävästi toisiaan, loi etäisyyttä kansalaisten ja politiikan välille. Epäluottamus tai puhdas välinpitämättömyys politiikkaan vaikutti kansalaisaktiivisuuteen sekä valtakunnallisesti että paikallisesti. Tutkijat ja sanomalehdet kritisoivat puolueita jo vuonna 1983 siitä, että ne olivat ”luopuneet aatteistaan”. Samalla väitettiin ”kunnallispolitiikan rappeutuneen kunnallishallinnoksi”¹.

---

¹ Taivalsaari 1990, 32–33.

1990-luvulla puoluepolitiikan kritiikki ja kansalaisten passivoituminen yltyi, mikä näkyi ennätysalhaisena äänestysaktiivisuutena. Eduskuntavaalien äänestysprosentti tippui noin seitsemällä prosentilla vuoden 1987 vaaleista ja kunnallisvaaleissa romahdus oli vielä suurempi, yhdeksän prosenttia.² Elinkeinoelämän valtuuskunnan vuonna 1996 suorittamat kyselytutkimukset maalasivat synkkää kuvaa suomalaisten asenteista: kansalaiset olivat menettämässä uskoaan puolueisiin³ Lehdissä ja julkisessa keskustelussa puhuttiin edustuksellisen demokratian kriisistä.⁴

Ilmiö ei ollut yksin suomalainen, sillä monet länsieurooppalaiset puolueet kärsivät samanlaisista haasteista. Yhteiskuntien teollinen, taloudellinen ja sosiaalinen kehitys olivat leikanneet puolueiden perinteisiä sidoksia yhteiskunnan luokka- ja sektorirakenteeseen. Jälkitekille ja laajasti järjestäytyneille länsieurooppalaisille yhteiskunnille puoluejärjestelmän poliittisen vaikutusvallan hämärtyminen ja heikentyminen oli ominaista.⁵ Arvioitiin myös, että korporatismi ja Euroopan yhdyntyminen veivät valtaa kansallisilta etujärjestöiltä kansainvälisille toimijoille, mikä vaikutti negatiivisesti kansalaisten mielikuviin poliittisista vaikutusmahdollisuuksista.⁶

Kansalaisten etäännyttämisestä politiikkaan ja puoluekritiikistä syntyi Suomessa kymmeniä pienpuolueita ja sitoutumattomia liikkeitä, joiden tavoitteena oli siirtää päätösvaltaa takaisin kansalaisille. Uusien puolueiden ja liikkeiden kannatuksen kasvu oli nopeaa, ja vuoden 1992 kunnallisvaaleissa sitoutumattomat ”rynnivät” moneen kunnanvaltuustoon ja -hallitukseen.⁷ Pienpuolueet ja puolueiden sisällä toimivat sitoutumattomat olivat olleet jo pitkään läsnä Lappeenrannassa, ja voimien yhdistämisestä oli käyty keskustelua jo 1980-luvun lopulta lähtien. Sitoutumattomien valtakunnallinen aalto 1990-luvun alussa mahdollisti lopulta toiminnan yhdistämisen. Sen lopputuloksena vuonna 1995 syntyi Sitoutumaton Kansalaisliike Myö

Myö pyrki toimimaan paikallisena ja puoluekurittomana alustana kaikille kunnallispolitiikkaan pyrkiville, ”sitoutumalla vain sitoutumattomuuteen”⁸. Käytännössä liikkeen jäsenlistoille ja eh-

---

² Tilastokeskus, kuntavaalien äänestystiedot 1976–2021.

³ Borg 1997, 35–37.

⁴ Esimerkiksi kuntalehdessä ja Etelä-Saimaassa kannanottoja tai ratkaisuehdotuksia kansalaisten aktivoimiseksi nousi tasaisin väliajoin – Kuntalehti 10/1997, Tarja Repo, ”Suora demokratia tarjoaa ratkaisun luottamuspuolaan”, 42–43.

⁵ Borg 1997, 35–37.

⁶ Elinkeinoelämän valtuuskunta 1996, 28–29.

⁷ Turtia 1994, 257–258.

⁸ MYÖ: PK 10 (2006–2007), Matti J. Kurosen puhe sitoutumattomien foorumissa, 19.6.2006.

dokkaaksi sai liittyä kuka vain puoluekannasta riippumatta. Liikkeen valtuutetut toimivat yksilöllisesti esimerkiksi valtuuston äänestystilanteissa, mutta pääasiassa kannattivat avoimuutta ja arvostelivat suurten puolueiden yhteisiä sopimuksia. Myön valtuutetut olivat valtuustossa tunnettuja myös runsaista puheenvuoroistaan ja valtuustoaloitteistaan. Liikkeen mainonta kiinnitti myös erityistä huomiota valtuutettujen itsenäiseen toimintaan. Puolueet vastavuoroisesti kritisoivat sitoutumattomia arvaamattomuudesta ja päämäärättömyydestä, joka heidän mukaansa johtui puoluekurin tai -ohjelman puutteesta. Liikkeen luoma vastakkainasettelu puolueisiin ja erityisesti puoluekuriin kohdistettu kritiikki vetosi Lappeenrannan äänestäjiin – Myö sai laajaa kannatusta vuoden 1996 vaaleissa ja saavutti vuonna 2001 kaupunginvaltuuston puheenjohtajuuden. Liike myös liittyi osaksi kattojärjestö Kaakkois-Suomen Sitoutumattomia vuonna 1999. Myö jatkoi toimintaansa kaupunginvaltuustossa vuoteen 2017 saakka.

1.1 Aiempi tutkimus ja oman tutkimuksen argumentointi

Suomalaiseen 1990-luvun kunnallis- ja puoluepoliittiseen kontekstiin keskittyvää monitieteistä tutkimusta on saatavilla runsaasti, mutta sen ajallinen läheisyys tässä työssä käsiteltäviin asioihin on pidettävä mielessä. Puoluelaitoksen ja sitä kritisoivia toimijoita pitkällä aikavälillä tutkitaan kattavasti Rauli Mickelssonin teoksessa *Suomen puolueet – vapauden ajasta maailmantuskaan* (2009). Teos tarjoaa myös paljon käsitteellisiä työvälineitä, esimerkiksi erotellen tarkasti liikkeen ja puolueen eroja: liikkeet ovat tilapäisempiä, joustavampia ja aggressiivisempia kuin vakiintuneet puolueet. Se yhtäältä mahdollistaa toisaalta niiden räjähdysmäisen kasvun, mutta toisaalta tekee niistä epävakaita.⁹ Ari T. Mannisen teos *Palveluja vai byrokratiaa – Suomen kunnallishallinto sotien jälkeen* (2010) on laaja-alainen historiatieteellinen katsaus kuntien ja kuntapolitiikan muutoksiin. Tutkielmani kannalta siinä hyödylliseksi osoittautuivat erityisesti käsittelyt 1980-luvulla alkaneesta kansalaisten vieraantumisesta perinteisiin puolueisiin. Tämänkaltaiset valtakunnalliset esitykset tarjoavat vertailukohtia paikallisen tason tutkimukselle, sillä (paikallisten) ilmiöiden ainutlaatuisuus syntyy aina vertailun kautta.

Kansalaisdemokratiasta, kansanvallasta ja kansalaisaktivismista on kirjoitettu paljon monipuolista poikkitieteellistä tutkimusta. Esimerkiksi Henrik Meinanderin, Petri Karosen ja Kjell Östbergin toimittama *Kansanvallan polkuja* (2018) käy läpi Suomen demokraattisen järjestelmän kehitystä ja sen suhdetta kansalaisiin sekä kansanvaltaan. Östbergin artikkelin mukaisesti kansalaisliikkeiden ja puolueiden historia on syvästi sidoksissa toisiinsa, mikä näkyy esimerkiksi

---

⁹ Mickelsson 2007, 247.

siinä, että monet perinteisimmät puolueet voidaan ymmärtää historiansa vuoksi kansanliikepuolueina.

Pienpuolueiden syntyä ja dynamiikkaa vakiintuneiden puolueiden kanssa käsittelevää aikaisempaa tutkimusta on tehty jo jonkin verran, mutta lähes yksinomaan eduskuntatasolla. Aarni Virtasen *Vennamo. Mies ja hänen puolueensa* (2018) valottaa Veikko Vennamon rakentaman Suomen Maaseudun Puolueen (SMP)¹⁰ matkaa protestipuolueesta vakiintuneeksi osaksi puoluejärjestelmää 1960-luvulta lähtien. Puolueen retoriikka oli hyvin ”kansanvaltaista” ja Vennamo kutsutaankin Suomen ensimmäiseksi populistiksi.¹¹ Asetelma ja siitä syntynyt diskurssi, vaikkakin suurilta osin kansallisella tasolla, kertoo, että Myön kohtaamia ristiriitoja on ollut ennenkin.

Aikaisemmista poliittisista liikkeistä erityisen hedelmälliseksi vertailukohdaksi nousi Vihreä liike sen alkuvuosina, jolloin toiminta oli vielä paikallista. Sari Aalto ja Olavi Borg ovat tutkineet eri näkökulmista liikkeen matkaa ulkoparlamentaarisesta liikehdinnästä kohti vakiintunutta poliittista järjestöä. Aalto toteaa teoksessaan *Vaihtoehtopuolue. Vihreän liikkeen tie puolueeksi* (2018) vihreiden matkan valtakunnalliseksi puolueeksi synnyttäneen paljon ristiriitaisia tuntemuksia sen jäsenistössä. Osa jäsenistä argumentoi puolueen perustamista vastaan tavoilla, jotka olivat hyvin samanlaisia, joita Myö myöhemmin käytti puolustaessaan omaa paikallisuuttaan. Keskeinen huoli oli, että unohtaisiko Vihreä liike identiteettinsä ja paikalliset tavoitteensa?¹² Borgin teos *Vihreä politiikka* (1988) käsittelee puolestaan laajasti vihreiden toimintaa pirstaleisena ja paikallisena liikkeiden verkostona 1980-luvulla, joka on verrattavissa 1990-luvun sitoutumattomien ryhmien ja liikkeiden toimintaan. Borgin mukaan Vihreällä liikkeellä oli vaikeuksia sijoittaa itseään perinteiselle vasemmisto-oikeisto-akselille ja sen asioita tulisi hoitaa ”järjellä ilman puoluelaitoksen tuomaa laumasieluisuutta”.¹³

Tutkimus sitoutumattomuudesta kunta- tai valtiotason politiikassa on jäänyt Suomessa määrältään pienehköksi. Tutkimus joko sivuaa sitoutumattomuutta kuntapoliittisena ilmiönä tai mainitsee yksittäisiä sitoutumattomia ehdokkaita tai valtuutettuja. Kattavimman esityksen sitoutumattomuudesta kunnallispolitiikassa tarjoaa jo mainittu Ari T. Mannisen teos *Palveluja vai byrokratiaa*. Manninen käsittelee sitoutumattomuutta Suomessa 1960-luvulta lähtien ja liittää

---

¹⁰ Alkuvuosinaan puolueen nimi oli Suomen Pientalonpoikien Puolue (SPP).

¹¹ Virtanen 2018, 94–101.

¹² Aalto 2018, 289–292.

¹³ Borg 1988, 43, 170.

sitoutumattomuuden kannatuksen vahvasti puolueiden legitimizeettiin ja siihen kohdistetun kriitiikin suhteeseen. Manninen kertoo, että 1980-luvun puolueiden uskottavuuskriisin puhjettua, ”perinteisen poliittisen kentän murtavana voimana toimi puolueisiin sitoutumattomien uusi nousu”. Teoksessa on myös tilastoja sitoutumattomista valtuutetuista ja ehdokkaista valtakunnallisella tasolla, mikä auttaa havainnoimaan kannatusta suuremmassa mittakaavassa.¹⁴

Ainoa aikalaiskirjallisuuden teos, joka käsittelee Myö-liikettä nimeltä, on liikkeen entisen puheenjohtajan, aktiivisen toimittajan, tietokirjailijan ja omien sanojensa mukaan ”järjestöhulun” Antti O. Arponen (1950 – 2015) omaelämäkerta *Urheilua, kirjoja, elämää*. Vuonna 2007 julkaistun teoksen osassa ”kiehtova kunnallispolitiikka”, Arponen kuvailee liittymistään liikkeeseen vuosituhannen vaihteessa ja etenee käsittelemään Myön kunnallispoliittisia virstanpylväitä, kuten vaaleja, vaaliliittoja ja merkittäviä valtuustossa käsiteltyjä aiheita. Arponen oli jo aikaisemmin sitoutumattomana Taipalsaaren valtuustossa ja muuttaessaan Lappeenrantaan hän tulkitsi kaupungin ilmapiirin olevan otollinen Myö-liikkeen kaltaiselle toimijalle: ”Lappeenrannan päätöksentekoa oli moitittu julkisuudessa pienen poliittisen eliitin salaisista kabinettipäätöksistä ja avoimuutta julistanut sitoutumaton liike sai julkisuutta ja kannatusta. Monet ihmiset haluavat vaikuttaa kotiseutunsa asioihin, mutta eivät tahdon liittyä poliittisen puolueen jäseniksi”. Vaikka teos ei täytä kaikkia tieteellisen tutkimuksen kriteerejä, tekstin historiallinen ote on vahvasti läsnä, sillä monitaiturina tunnettu Arponen valmistui nuoruudessaan myös humanististen tieteiden kandidaatiksi historian alalta Helsingin yliopistosta.¹⁵

Tutkimukselleni hyödyllistä paikallista historian tutkimusta on saatavilla yleisesitysten lisäksi yksittäisiä teoksia. Jyrki Paaskosken ja Anu Talkan ja toimittama teos *Rajamaakunta. Etelä-Karjalan historia II* (2019) sekä Yrjö Kaukiaisien ja Jouko Nurmiaisen (2010) *Viipurin läänin historia IV. Karjala itärajan varjossa*. valottavat Lappeenrannan ja laajemmin koko kaakkoi-sen Suomen historiallista kontekstia ja tapahtumia, jotka vaikuttivat kunnallispolitiikan ajankohtaisiin kysymyksiin ja toimintamahdollisuuksiin. Esimerkiksi Venäjän kaupan kasvanut rooli itärajalla oli toistuvasti esillä kaupunginvaltuustossa, johon myös Myö-liikkeen valtuutetut ottivat kantaa. Myös naapurikuntia käsittelevistä historiateoksista on hyötyä. Erityisesti Kristiina Korjonen-Kuusipuron toimittamassa *Taipalsaaren historia* -teoksessa (2020) käsitellään lyhyesti alueen sitoutumattomien ryhmien toimintaa ja syntyä. Kyseinen tutkimus osoittaa

---

¹⁴ Manninen 2010, 255.

¹⁵ Arponen 2007, 20–21, 354.

sitoutumattomien vahvan aseman Taipalsaarella, joka vaikutti myös Lappeenrantaan. Esimerkiksi monia sitoutumattomia valtuutettuja muutti paikkakuntien välillä, tuoden uutta osaamista ja käsipareja Myön toimintaan. Lappeenrantaa ja sen lähialueita koskevien tutkimusten avulla voidaan rakentaa paikallista kontekstia, jonka rajoissa Myö-liike toimi.

Katsaus aiempaan tutkimukseen osoittaa, että Myö-liikkeen kaltaiset toimijat ovat aiemmin jääneet väliinputoajiksi. Tutkimuksessa käsitellään joko yleistä poliittista historiaa, ulkoparlamentaarista kansalaisaktivismia (muun muassa ympäristöliikkeitä) tai kansallisen tason puolueita (SMP, Vihreä liike, Perussuomalaiset). Sitoutumattomat paikallispoliittiset toimijat olivat joko kannatukseltaan pieniä tai niin lyhytikäisiä, ettei niihin ole aiemmin kiinnitetty juuri lainkaan huomiota. Yksittäisiä teoksia lukuun ottamatta mainintoja löytyy pääasiassa kunnallisvaltuustojen historiikkien sivulauseista tai poliittisen historian teosten lyhyistä toteamuksista, joiden mukaan sitoutumattomia liikkeitä oli olemassa. Vaikka 1990-luvulla tapetilla ollut kansalaisten poliittista etäännyneisyyttä ja siitä syntyneitä puolueiden kriisiä on jo käsitelty tutkimuksissa, sen konkreettisia vaikutuksia ja yhteyttä paikallisten sitoutumattomien liikkeiden syntyyn ei ole juuri tutkittu.

1.2 Tutkimuskysymys, -tavoitteet ja työn rakenne

Aiempi tutkimus ja laaja alkuperäisaineisto mahdollistavat kattavan ja monipuolisen tutkimuksen, jonka tavoitteena on tarkastella Myö-liikettä 1990-luvun politiikan tuotteena, kansalais-toiminnan synnyttämänä ja ylläpitämänä järjestönä sekä kunnallispoliittisena liikkeenä. Tutkimusjakso käsittää liikkeen valtuustotoiminnan kokonaisuudessaan, vuodet 1995–2017. Tarkastellessa Myön syntyyn vaikuttaneita tekijöitä tutkimus taustoittaa teemaa analysoimalla ennen muuta 1980-luvun ja 1990-luvun tilannetta. Nämä lähtökohdat, mahdollisuudet ja tavoitteet tiivistyvät kolmeen työn tutkimuskysymykseen:

1. Miten ja miksi Sitoutumaton Kansalaisliike Myö syntyi Lappeenrannassa vuonna 1995?
2. Miten käsitykset kansalaisliikkeestä ja sitoutumattomuudesta näkyivät Myö-liikkeen toiminnassa?
3. Millä tavoin Myö toimi Lappeenrannan kunnallispolitiikassa ja minkälainen sen vuorovaikutus oli puolueiden kanssa?

Tutkielman ensimmäinen käsittelyluku keskittyy liikkeen syntyyn, siihen vaikuttaneisiin tekijöihin ja liikkeen vastaanottoon 1990-luvulla. Luvussa hahmotan Suomen ja Lappeenrannan poliittisia konteksteja 1990-luvulla ja tutkin, millä tavoin niiden vaikutukset näkyivät sekä kansallisella että paikallisella tasolla. Tutkin myös sitä, minkälaisia pienpuolueita ja sitoutumattomia toimijoita virisi valtakunnallisesti ja miten se vaikutti Lappeenrannan poliittiseen ilmapiiriin tavalla, joka lopulta mahdollisti Myön synnyn vuonna 1995. Koska osa liikkeen perustajajäsenistä oli toiminut jo aikaisemmin valtuutettuna, on tärkeää tarkastella mistä poliittisista palasista Myö syntyi, ja millä tavoin perustajajäsenten osaaminen tai aiempi poliittinen toiminta vaikutti liikkeen rakentamiseen. Liikkeen perustamisen jälkeen Myö yritti luoda itsestään kuvaa vaihtoehtona puoluepolitiikalle, ja ryhtyi lähes välittömästi vaalityöhön vuoden 1996 kunnallisvaaleja varten. Luvussa nostetaan esiin se, miten Lappeenrannan puolueet, kaupunkilaiset ja lehdistö suhtautuivat uuteen liikkeeseen, ja millä tavalla se näkyi julkisessa keskustelussa.

Toinen käsittelyluku keskittyy käsityksiin kansalaisliikkeestä ja sitoutumattomuudesta sekä niiden näkyvyydestä Myön toiminnassa. Luvussa selvitetään liikkeen toimintaa kansalaisten ylläpitämän yhdistyksenä ja poliittisena järjestönä. Sitoutumaton ja kansalaisliike olivat myös sitoumuksia eri arvoihin ja toimintamalleihin, jotka nousivat aikansa mielikuvista ja käsityksistä. Pohdin, miten liike itse käsitti sitoutumattomuuden ja kansalaisliikkeen ja miten näkyi Myön käytännön toiminnassa. Koska Myö syntyi vastustamaan puoluepolitiikkaa, sen jäsenet eivät halunneet liikkeen olevan liikaa puolueen kaltainen. Käsittelen myös sitä kuinka paljon Myö sai tai halusi toimia puolueen tavoin, vaikuttamatta kuitenkaan itse siltä asialta, jota sen alun perin täytyi vastustaa. Koska peilaan liikkeen toimintaa suomalaisiin puolueisiin, luvussa esitellään samalla suomalaisten puolueiden toimintatapoja ja niihin vaikuttaneita tekijöitä. Käsittelen myös lyhyesti, millä tavalla liike suhtautui yhteistyöhön muiden sitoutumattomien liikkeiden kanssa, pääasiassa liittymistä Kaakkois-Suomen Sitoutumattomiin.

Kolmas ja viimeinen käsittelyluku tarkastelee Myö-liikkeen toimintaa Lappeenrannan kunnallispolitiikassa ja vuorovaikutusta puolueiden kanssa vuoden 1996 kunnallisvaalien jälkeen. Keskeisiksi kysymyksiksi nousevat, millä tavoin liike ylipäättään valtuustoissa toimi, ja minkälaisia asioita valtuutetut ajoivat. Tarkastelen myös sitä, että millä tavoin liikkeen käsitykset sitoutumattomuudesta, avoimesta dialogista ja puoluevastaisuudesta vaikuttivat käytännön valtuustotoimintaan ja julkiseen keskusteluun. Olivatko myöläiset heittämissä kapuloita valtuuston rattaisiin, vai sopeutuivatko he poliittisiin toimintatapoihin? Käsittelyluku etenee kronologisesti Myön alkuvuosista sen vetäytymiseen kunnallispolitiikasta, jolloin voidaan hahmottaa

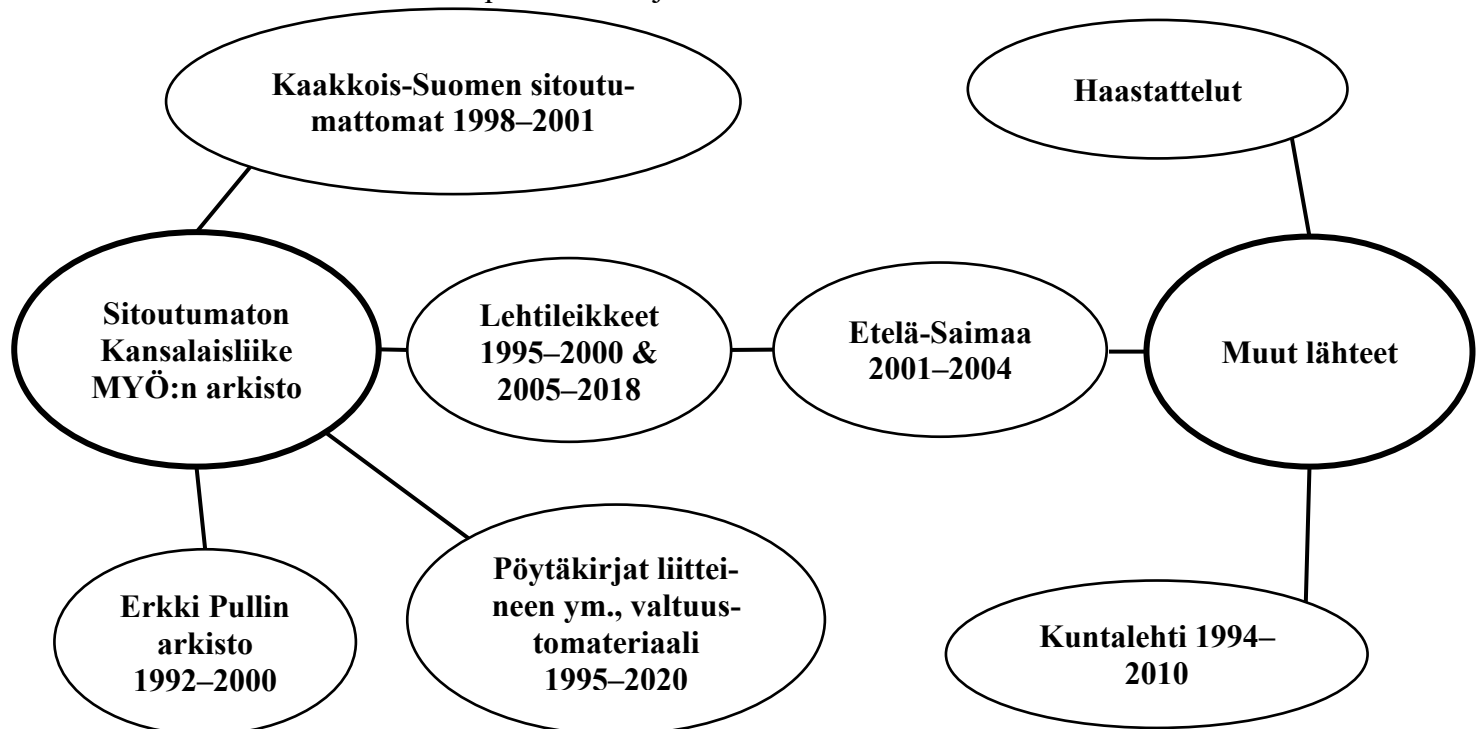
liikkeen kehitystä ja mahdollisia suurempia linjamuutoksia. Avaan myös esimerkiksi liikkeen kannatuslukujen muutoksia ja niiden taustalla olevia tekijöitä. Käsittelyluku hyödyntää osin aikaisempien lukujen tutkimustuloksia ja tarkastelee niitä suhteessa liikkeen toimintaan pitkällä aikavälillä.

Työn tarkoituksena ei ole kirjoittaa yksityiskohtaisesti auki koko liikkeen toimintaa. Sen sijaan työ pyrkii tarkastelemaan liikkeen toiminnan suuria linjoja ja poimimaan samalla erityisen merkittäviä tai toimintaa selittäneitä tapahtumia, ilmiöitä ja toimijoita.

1.3 Lähdeaineistot

Tutkimukselleni keskeisin lähdeaineisto on Myö-liikkeen keräämä ja säilyttämä arkistomateriaali, jonka sain käyttöni tutkimuksen ajaksi. Alkukesällä 2021 käydessäni keskusteluja liikkeen yhteys henkilön kanssa, hän kertoi liikkeen säilyttäneen paljon aineistoa, joka olisi tutkimukselle hyödyllistä. Sovimme tapaamisen, jonka lopputuloksena sain suuren määrän alkuperäismateriaalia. Arkistomateriaali on systemaattisesti kerättyä ja kattaa koko Myön toiminnan Lappeenrannan kunnallispolitiikassa vuosina 1995–2017. Arkistoon kuuluva, puheenjohtaja Erkki Pullin (1935 – 2020) henkilökohtainen arkisto, kattaa lehdistö- ja asiakirjamateriaalia jo vuodesta 1992 lähtien. Tämän lisäksi olen kerännyt lehdistöaineistoa ja tehnyt haastatteluja, jolla voidaan tukea Myön arkistomateriaalia, samalla täydentäen sen mahdollisia puutteita.

Kuvio 1. Tutkimuksen alkuperäislähteet ja niiden väliset suhteet

Liikkeen arkistomateriaalin tärkeintä antia ovat kokouspöytäkirjat liitteineen. Aineisto kattaa liikkeen kaikki syys- ja vuosikokoukset sekä hallituksen kokoukset. Kokouksien liitteitä ovat esimerkiksi hallituksen kirjoittamat toimintakertomukset, jäsenkirjeet ja keskusteluissa käytetty tukimateriaali. Pöytäkirjoissa käsitellään liikkeen juoksevia sekä ajankohtaisia asioita, taloutta ja jäsenmääriä, mutta myös argumentoidaan ja arvioidaan liikkeen uhkia, suunnitelmia ja mahdollisuuksia. Kokousaineistojen liitteistä erityisen hyödyllisiä ovat vuosittain hallituksen laatimat merkittävät asiat kokoavat toimintakertomukset. Kokousasiakirjoissa liitteineen myös pureudutaan tulkintoihin Myön kannatustilanteesta, joissa avoimesti käsitellään jäsenien käsityksiä liikkeen heikkouksista ja vahvuuksista. Systemaattisesti säilyneet kokousasiakirjat runsaine liiteaineistoineen muodostavat perustan tutkimukselle. Näin kokousasiakirjoista pystyy rakentaman kattavan kuva siitä, minkälainen liike oli poliittisena aihiona, samanmielisten kokoontumispaikkana ja aktiivien ylläpitämänä järjestönä.

Liike oli koonnut myös Kaakkois-Suomen sitoutumattomien KaSit:in toimintaan liittyvää aineistoa. Aineisto koostuu pääasiassa kokouspöytäkirjoista ja lehtileikkeistä vuosilta 1998–2001. Tämä aineisto tarjoaa mahdollisuuden tarkastella KaSit:n syntyä ja toimintaa, sekä millä tavalla Myö-liike ja sen jäsenet olivat vuorovaikutuksessa järjestön kanssa.

Myön arkistosta löytyy myös aineistoa, joka käsittelee liikkeen ulkoista toimijuutta ja siihen liittyviä käsityksiä. Pääasiassa nämä ovat vaalimainontaa, lehtileikkeitä ja kaupunginvaltuuston asiakirjoja, esimerkiksi liikkeen valtuustoaloitteita tai puheenvuoroja. Näistä voidaan tulkita sitä, miten julkisessa keskustelussa ja valtuustossa Myö ymmärrettiin ja suhteutettiin perinteisiin kunnallispolitiikan puolueisiin. Samalla voin tutkia Myön toimintaa poliittisena järjestönä: mitä asioita liike ajoi sekä julkisessa keskustelussa että valtuustossa, millä keinoin ja millä tuloksilla. Lappeenrannan alueen lehdistä kerätyistä leikkeistä, pääasiassa maakuntalehti *Etelä-Saimaasta*, löytyy keskustelua nousukkaasta. Sanomalehtien asema poliittisena foorumina ennen internetiä oli keskeinen, minkä seurauksena lehtipalstoilla keskustelut olivat tiheitä ja levisivät laajalle. Lehdissä esiintyy vuorottain lehden toimituksen, eri puolueiden poliitikkojen ja myöläisten kirjoituksia ajankohtaisista asioista. Ajalle tyypillisesti *Etelä-Saimaa* julistautui vuonna 1993 puoluepoliittisesti sitoutumattomaksi, joten ainakaan puolueiden julkilauttua suosimista ei lehdessä ollut.¹⁶ Kuitenkin liikkeen synnyttämä hämmennys ja shokki näkyivät *Etelä-Saimaassa*, sillä lehti suhtautui tulokasta kohtaan hyvin varautuneesti.

---

¹⁶ Tommila & Salokangas 1998, 306.

Vaikka valmiit lehtileikkeet vauhdittivat lähdeaineiston keruuta ja tarjosivat runsaasti eri näkökulmia, oli lähdekriittisesti välttämätöntä tarkistaa, ettei Myö ole tahattomasti tai tahallisesti jättänyt mitään pois arkistoaineistostaan. Liikkeen keräämissä lehtileikkeissä oli katkos vuosina 2001–2004, jota täydensin käymällä läpi kyseisten vuosien *Etelä-Saimaa* -lehdet. Valtakunnallisen keskustelun kartoittamiseksi kävin systemaattisesti läpi vuosien 1994–2010 *Kuntalehdet*, joista poimin tutkimukselleni tärkeitä artikkeleita. Lehti ilmestyi kerran kuukaudessa ja oli Suomen kunnallisalan johtava lehti. Lehdestä pyrin löytämään vihjeitä siitä, millä tavalla esimerkiksi puolueiden kannatuksen laskua ja sitoutumattomien nousua käsitettiin. Kuitenkin huomasin nopeasti *Kuntalehden* käsittelevän aiheita hämmästyttävän harvoin, joten jätin luku-prosessin vuoteen 2010.

Olen haastatellut osana tutkimustyötä ja aineistonhankintaa kolmea liikkeen jäsentä syksyllä 2021. Haastattelujen kautta sain kerättyä muistitietoa teemasta. Kyseiset henkilöt valikoituiivat haastatteluun siksi, että he olivat pitkään ja aktiivisesti mukana liikkeen tai kunnallisvaltuuston toiminnassa, olivat halukkaita haastatteluun ja olivat tavoitettavissa. Haastattelujen tavoitteena oli kartoittaa erityisesti liikkeen syntyvaiheita sekä 2010-lukua, jolloin liikkeen kannatusluvut olivat jo laskussa. Haastattelin kahta Myö-liikkeen perustajajäsentä Raimo ”Kietsu” Kietäväistä ja Matti J. Kurosta, jotka valottivat liikkeen alkuvuosien ja 2000-luvun vaihteen toimintaa. Kietäväinen oli pitkäaikainen liberaalivaltuutettu ja yrittäjä. Hän toimi kaupunginhallituksen varajäsenenä vuoteen 1998 ja valtuutettuna vuoteen 2000 saakka. Rovasti Kuronen nousi yhdeksi liikkeen suosituimmista ehdokkaista. Hän toimi kaupunginhallituksen jäsenenä vuoteen 2008 saakka. Liikkeen myöhäisemmän vaiheen kartoittamiseksi haastattelin vuosina 2010–2018 puheenjohtajana toiminutta Arja Ylä-Outista. Yrittäjänä tuolloin toimineena Ylä-Outisella ei ollut aikaisempaa kokemusta politiikasta. Liittyttyä liikkeeseen hänestä kuitenkin tuli Myön pitkäaikaisin puheenjohtaja. Haastattelut tehtiin kasvotusten ja niiden kestot vaihtelivat puolesta tunnista viiteenkymmeneen minuuttiin.

Kysymykset vaihtelivat henkilöittäin, mutta pääasiassa ne käsitelivät Myö-liikkeen syntyä, liikkeen toimintaa niin järjestönä kuin kunnallispoliittisena toimijanakin sekä haastateltavien omia motiiveja liikkeeseen liittymisessä. Haastateltavat kuvailivat liikkeen tarvetta ja syntyä varsin samankaltaisilla tavoilla, mutta painottivat eri asioita omakohtaisten kokemusten tai kantojen perusteella. Haastattelut valottivat liikkeen jäsenten inhimillistä toimintaa, jotka voivat jäädä varjoon liikkeen asiakirjoissa tai lehtiaineistossa. Tällaisia ovat esimerkiksi henkilö-

kohtaiset motiivit tai jäsenten väliset henkilökiemiat. Haastattelut tarjosivat myös jäsenten tulkintoja liikkeen keskeisistä vaiheista ja esimerkiksi vaalimenestysten taustalla vaikuttaneista tekijöistä.

Haastattelin myös keväällä 2022 kaupunginvaltuustossa pitkään toiminutta kokoomuksen Heikki Järvenpäää, joka toimi Lappeenrannan kaupunginvaltuuston puheenjohtajana Myö-liikkeen toiminnan aikana. Järvenpää oli valtuustossa vuosina 1976–1992 kaupunginvaltuutettuna ja ajoittaisena puheenjohtajana. Hän palasi valtuuston puheenjohtajaksi vuonna ja toimi tehtävässä vuoteen 2016 saakka. Järvenpää on myös toiminut kansanedustajana vuosina 1979–1991 ja 1998–1999. Tämän haastattelun tavoitteena oli saada kuvaa siitä, millä tavalla puolueet suhtautuivat Myö-liikkeeseen ja millä tavoin liikkeen toiminta muutti kaupunginvaltuustoa puolueiden näkökulmasta. Kysyin haastattelussa myös Järvenpään tulkintoja siitä, miksi liike syntyi ja kuinka paljon puolueet tekivät yhteistyötä sen kanssa. Haastattelu tehtiin puhelimitse ja oli kestoltaan muita haastatteluja lyhyempi, noin viisitoista minuuttia.

Haastattelujen ilmeinen etu on siinä, että niitä voi itse suunnitella ja toteuttaa. Haastattelujen tuottama muistitieto on usein ainoa lähde, joka syntyy dialogissa kahden ihmisen vuorovaikutuksessa. Tutkija voi ohjata haastattelun suuntaa esittämällä haluamiaan kysymyksiä, mutta myös haastateltavalla on valta ohjata tilannetta vastaamalla kysymyksiin haluamallaan tavalla.¹⁷ Haastatteluaineiston luonteeseen vaikuttavat monet seikat, kuten haastateltavan ikä, ajallinen etäisyys haastatteluaiheeseen, haastateltavan ja haastattelijan vuorovaikutus ja se, missä haastattelu tehdään. Haastateltavat voivat myös suojella itseään, pelätä, hävetä tai vain unohtaa asioita, jotka vaikuttavat haastattelutilanteessa annettuun informaatioon.¹⁸ Esimerkiksi haastatteluhetkellä Järvenpää oli edelleen mukana kunnallispolitiikassa, mikä mahdollisesti vaikutti jollain tavalla annettuihin vastauksiin.

Monipuolisen aineistotyyppien käsittelyssä on jatkuvasti pidettävä mielessä lähdekriittisiä peruskysymyksiä: kenelle aineisto on tarkoitettu, miksi se on tehty, ja kuka sen on tehnyt? Koska Myö-liike oli kunnallispoliittinen toimija, sen vaikutukset liikkeen jäsenten ulosantiin on otettava huomioon erityisesti julkiseksi tarkoitettussa aineistossa. Poliittinen argumentaatio ei pääasiassa pyri tasa-arvoiseen pohdintaan, vaan sen tavoitteena on omien arvojen puolustaminen ja samanaikaisesti vastustavien arvojen haastaminen. Erityisesti lehtiaineistossa esiintyvässä

---

¹⁷ Teräs & Koivunen 2017, 165.

¹⁸ Savolainen 2015, 55.

argumentaatiossa kannanotot ovat tarkkaan harkittuja täsmäiskuja, joilla omaa kannatusta pyritään kasvattamaan. Ne eivät ole abstraktien argumenttien avointa pohtimista, vaan selkeää ja tietoista vaikuttamispyrkimystä jotakin tiettyä kohdeyleisöä kohtaan.¹⁹ Toinen puoli on liikkeen sisäinen aineistomateriaali, jonka saatavuus liikkeen ulkopuolisille oli vaihtelevaa (esimerkiksi vaalisuunnitelmat merkittiin ”ehdottoman salaisiksi”). Näissä asiakirjoissa saatettiin käsitellä avoimemmin liikkeen virheitä tai uhkakuvia, joita ei ulospäin haluttu näyttää. Aineiston monipuolisuuden lisäksi sen määrä oli huomattava, mihin pyrin vastaamaan tehokkaalla rajauksella, joka samanaikaisesti säilyttäisi aineiston moniäänisyyden. Tämä toteutetaan lähiluvun avulla, jota käsitellään myöhemmin.

1.4 Tutkimuksen metodit ja kontekstit

Työn tutkimusmenetelmät ovat diskurssianalyysi, lähiluku ja muistitietotutkimus sekä kontekstina poliittiset kulttuurit. Diskurssianalyysi tarkoittaa lähteiden tarkastelua teksteinä ja kielenkäytönä, jonka avulla voidaan löytää tekstien tuottajalle merkityksellisiä tekijöitä. Diskurssianalyysi kertoo tulkinnoista ja näkemyksistä, ei objektiivisesta maailmasta. Toisaalta sen avulla voidaan rakentaa eri selontekojen muodostamaa sosiaalista todellisuutta, joka tietyssä ajassa tai paikassa vallitsee. Selonteolla tarkoitetaan yksilöiden tai toimijoiden antamia kuvauksia tutkittavasta asiasta, jolla he tekevät samanaikaisesti itseään sekä omaa sosiaalista maailmaansa ymmärrettäväksi. Näistä selonteista syntyy diskursseja, jotka tarkoittavat tietyn aihealueen merkitysulottuvuutta, eli käytännössä sitä, minkälaisia merkityksiä kielenkäytöllä on tietyistä asioista puhuttaessa.²⁰ Selontekojä tutkimuksessani ovat Myö-liikkeen ja puolueiden jäsenten poliittiset kannanotot, ja diskursseja ovat esimerkiksi Myön ja puolueiden sisäiset merkitysjärjestelmät, joiden kautta keskustelua käytiin. Tutkimuksen keskeisten termien, kuten ”puolue”, tarkastelu osoittaa, että ne voidaan tulkita hyvin eri tavoilla riippuen siitä, missä diskurssissa keskustelua käydään.

Käytännössä diskurssianalyttinen metodi auttaa analysoimaan tutkimuksessa esimerkiksi liikkeen ja sen jäsenten käyttämää kieltä.²¹ Analyysin tavoitteena on kartoittaa, millä tavoin liikkeen toimintaa ja päämääriä kuvailtiin, perusteltiin ja arvosteltiin. Liikkeen sisäinen diskurssi oli hyvin erilaista puolueisiin verrattuna, sillä siinä otettiin etäisyyttä puoluekuriin ja painotet-

---

¹⁹ Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, kpl 6.

²⁰ Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, kpl 1.

²¹ Pyykkönen & Valttonen 2022, 40–41.

tiin avoimuutta kaikessa päätöksenteossa. Tämä on hedelmällinen tilaisuus tarkastella sitä, miten asioista keskusteltiin sekä valtuustossa sekä lehdistössä. Myö pyrki uudistamaan Lappeenrannan poliittista ilmapiiriä omien arvojen mukaisesti nostamalla esiin esimerkiksi politiikka-termin negatiivista mielleyhtymiä. Välttääkseen politiikka-termin käyttöä mainoksissaan liike kuvasi toimintaansa esimerkiksi ”päätöksenteoksi” tai ”luomupolitiikaksi”. Eri käsitteiden sisältämien merkitysten tarkastelu sivuaa myös käsitehistoriaa, mutta en koe tarpeelliseksi eritellä sitä tämän tutkimuksen kysymyksenasettelun kontekstissa diskurssianalyysistä erilliseksi metodiksi tai lähestymistavaksi.

Lähiluku tarkoittaa tekstien ja alkuperäisaineistojen tarkkaa ja perusteellista tutkimista, jonka avulla tekstejä analysoidaan sekä yksityiskohdiltaan että kokonaisuuksina. Tutkimuskirjallisuuden ja aineistojen lähiluvun avulla voidaan rakentaa historiallisia kokonaisuuksia ja syyseuraussuhteita, jotka auttavat esimerkiksi tutkimuksen kontekstoinnissa. Mitä laajempi ja monipuolisempi tutkimuksen alkuperäisaineisto on, sitä tärkeämpää on hahmottaa niiden välisiä suhteita ja vertailukohtia. Mitä aineistossa ylipäättään on, ja miten ne voidaan sitoa yhteen mielekkäällä tavalla?²² Lähiluvussa on myös tavanomaista lukea samat tekstit ja aineistot useaan kertaan, jossa jokaisella lukukerralla niistä voidaan poimia jotain uutta. Teksteihin palaaminen eri vaiheissa tutkimusprosessia auttaa myös hahmottamaan niiden merkitystä kokonaisku-
vassa.²³

Lähiluku on tutkimukseni eri vaiheissa jatkuvasti läsnä. Käytännössä se tarkoittaa lähteiden toistuvia lukukertoja, joista jokaisella kerralla syvennyttään eri asioihin.²⁴ Kävin tutkimuksessa käytettävän lähdeaineiston aluksi alustavasti läpi, tutkaillen minkälaisia lähteitä ja tekstejä niistä voidaan löytää. Kirjoitin samalla lyhyesti luetteloon, mistä lähteet kertovat. Läpikäynti tarjosi myös kuvaa siitä, minkälaiseen tutkimukseen aineisto soveltuisi parhaiten. Tutkimuksen edetessä ja tutkimussuunnitelman ollessa valmis, kävin aineiston läpi toisen kerran ja tallensin tutkimukselle tärkeimmät lähteet digitaaliseen muotoon. Lopputuloksena minulla oli tutkimukselleni rajattu lähdeaineisto ja alustava näkemys siitä, mitä niistä voidaan poimia. Diskurssianalyysi on ollut lähiluvun kanssa jatkuvasti läsnä työssä aineiston läpikäynnistä ja rajauksesta lähtien. Pyrin ottamaan huomioon ja sisällyttämään analyysini erilaiset aineistosta löytämäni

---

²² Pöysä 2015, 28–29.

²³ Pöysä 2010, 338–339.

²⁴ Jouhki 2020, 86.

diskurssit, jotta Myö-liikettä ja sen toimintaa koskevat toisistaan mahdollisesti eroavat näkökulmat ovat kattavasti mukana tutkimuksessa. Lähiluvun systemaattinen toimintatapa mahdollistaa aineiston syvemmän analyysin, tässä tapauksessa diskurssianalyysin.

Tekstiä kirjoittaessa lähiluku on läsnä siten, että pyrin tarkastelemaan kaikkia aineistoja mahdollisimman yksityiskohtaisesti samalla ajatellen sen merkitystä kokonaisuuden kannalta. Pie-
nistäkin lähteiden sanavalinnoista tai muista palasista voidaan rakentaa mitä merkityksellisimpiä tulkintoja tutkimuksen kannalta.²⁵ Lähiluku käytännössä tarkoittaa myös monipuolisen aineiston lähdekriittistä käsittelyä. Siinä otetaan huomioon lähdeyyppien ominaisuudet, mahdollisuudet ja haasteet sekä lähteessä itsessään että lähteiden välisessä vuorovaikutuksessa. Koska tutkimuskirjallisuutta on joistain tutkimuksen aihealueista rajoitetusti, tulevat alkupe-
räisaineistosta lähiluvun avulla rakennetut kokonaisuudet erityisen tärkeäksi. Toisin sanoen tutkimuksessa rakennetaan konteksteja ja toimintaympäristöjä, joissa liikkeen ja puolueiden toimintaa ylipäättään tarkastellaan. Eri toimijoiden motiiveja ja niiden taustalla vaikuttavia tekijöitä ei paljastu tutkimuskirjallisuudesta, vaan ne tulee itse löytää lähiluvun avulla. Tässä tapauksessa osin monitieteellinen ja systemaattinen dialogi aineistojen sekä tutkimuskirjalli-
suuden välillä rakentaa ja tukee niitä perusteita, joille tulkintoja rakennetaan.²⁶

Myön entisten aktiivien toiminnan tulkitsemiseen olen soveltanut myös muistitietotutkimuksen näkökulmia. Haastattelut ovat yksi aineistonkeruumenetelmäni ja olen tulkinnut näitä aineistoja muistitietotutkimuksen teorioiden kautta. Muistitiedon luonteesta ja käytöstä historian-
tutkimuksessa on käyty runsaasti keskustelua tutkijoiden kesken. Perinteisesti muistitietoa on pidetty epäluotettavana lähteenä, mutta 1980-luvulta lähtien tutkijat ovat suhtautuneet siihen avo-
rakatseisemmin.²⁷ Historiantutkija Luisa Passerinin mukaan haastateltaville itselleen omaelämäkerralliset muistot ovat aina totta. Tutkijan vastuulla on selvittää, missä mielessä ja tarkoi-
tuksessa se on totta.²⁸ Folkloristi Taina Ukkosen jaottelun mukaan muistitiedon käyttö voidaan ymmärtää joko historiallisen faktatiedon tavoittelemiseen tai historiallisten tulkintojen esille
tuomiseen. Oma muistitiedollinen lähestymistapani on enemmän tulkinnallista, jolla pyrin etsimään esimerkiksi sitä, millä tavoin liikkeen jäsenet tulkitsivat tapahtumia.²⁹ Toisaalta koska haastatteluaineisto on tässä tutkimuksessa lähinnä tukiroolissa, muistitiedolliset ongelmat eivät kasva merkittäväksi.

---

²⁵ Pöysä 2010, 338–339.

²⁶ Myrdal 2012, 157.

²⁷ Teräs & Koivunen, 2017, 163.

²⁸ Teräs & Koivunen, 2017, 163.

²⁹ Ukkonen 2006, 187–189.

Poliittisilla kulttuureilla tarkoitetaan ihmisten vuorovaikutuksessa syntyneiden uskomusten, tietojen, asenteiden ja arviointien kokonaisuutta, jotka koskevat politiikkaa ja valtiollisia toimintoja sekä yksilön asemaa niissä. Poliittinen kulttuuri kuvaa yleisten arvojen ja asenteiden ilmapiiriä, josta yksilöt ottavat vaikutteita, mutta mitä he samanaikaisesti toiminnallaan ylläpitävät ja muokkaavat. Poliittiset kulttuurit syntyvät eri yhteiskunnan sisäisistä konflikteista, jotka jatkuvasti muuttavat vallitsevien kulttuurien luonnetta.³⁰ Yhteiskunnallinen keskustelu on konfliktien sävyttämää, josta nousee jatkuvasti toisiaan vastustavia kannanottoja, asenteita ja mielipiteitä. Niiden vuorovaikutus tuottaa synteisin, lopputuloksen, joka määrittää poliittista kulttuuria. Poliittiset kulttuurit ovat pitkän historiallisen prosessin tuloksia, mutta niitä voidaan myös tutkia lyhyillä ajanjaksoilla, jossa esimerkiksi syvennyttään yhden aikarajauksen poliittisiin kulttuureihin tai niiden muutoksiin.³¹

Poliittiset kulttuurit ovat esimerkiksi tutkimukseni kontekstissa yleisiä asenteita ja mielikuvia politiikkaa ja puolueita kohtaan. Poliittiset kulttuurit ovat metodien sijasta enemmänkin teoreettinen tai käsitteellinen malli, jolla hahmotetaan yhteiskunnallisia prosesseja. Tutkimustyössä poliittiset kulttuurit eivät siis toimi yksin, vaan pyrin asettamaan lähiluvulla ja diskurssianalyysillä saatuja tuloksia poliittisten kulttuurien kehyksiin. Diskurssianalyysi ja poliittiset kulttuurit toimivat toistensa hyödyksi tutkimuksessa, sillä diskurssianalyysin avulla voidaan löytää poliittisten kulttuurien sisällä toimivat diskurssit, ja sen kautta eri toimijoiden arvoja, motiiveja ja tavoitteita.

Poliittiset kulttuurit tutkimuksen kontekstina auttaa minua kartoittamaan Lappeenrannan poliittista ilmapiiriä ja toimintaympäristöä, ja Myön mukaantulon vaikutuksia siihen. Lappeenrannan ja Suomen 1900-luvun poliittista kulttuuria leimasi puoluepolitiikan ja niitä kritisoivien toimijoiden välinen konflikti, josta liike syntyi. Hegelin dialektiikan kautta ajateltuna, mitkä olivat Lappeenrannan poliittisen kulttuurin teesi, antiteesi ja synteesi? Näitä asioita voidaan parhaiten poimia Myön kunnallisvaltuustoa koskevista aineistoista ja lehtileikkeistä, jotka tarjoavat runsaasti näkökulmia poliittiseen keskusteluun.

---

³⁰ Nousiainen 1998, 19.

³¹ Karonen, Roitto & Ojala 2018, 75.

Mielenkiintoista on myös tarkastella sitä, että millä tavalla Myö-liike pyrki muuttamaan Lappeenrannan poliittista kulttuuria erityisesti puheenjohtajakautenaan 2000-luvun alussa. Aina-kin yksi liikkeen julkilausutuista tavoitteista oli avoimuuden lisääminen kunnallispolitiikassa, mikä voidaan tulkita pyrkimykseksi muuttaa kansalaisia passivoivaa poliittista kulttuuria aktiivisemmaksi. Aiemmat tutkimukset ja esimerkiksi Annina Pihlajamäen pro gradu -työ Seinäjoen kaupungin poliittisista kulttuureista 1960–1975, tarjoavat käytännön malleja poliittisten kulttuurien hyödyntämiselle kuntatasolla.³²

1.5 Tutkimuseettiset ja lähihistorian tutkimuksen näkökulmat

Tutkimusaiheeni on lähihistoriaa. Lähihistorialla ei ole kuitenkaan selkeää määritelmää tai rajausta, jolla voitaisiin tarkasti mitata tutkimuksen sekä tutkimusaiheen ajallisesta suhteesta. Tärkeämpää on se, millä tavalla nykyhetken läheinen ajallinen suhde tutkimusaiheeseen vaikuttaa, ja miten se tulisi käytännössä huomioida.

Mitä lähemmäs historian tutkija ajallisesti tulee tutkimuskohdettaan, sitä vaikeampi on selkeästi määritellä tutkimuskohteen sekä oman aikansa eroja. Tutkijalla voi syntyä taipumuksia selittää asioita omien ennakkokäsitystensä kautta, sillä ne tuntuvat niin tutuilta jo arkielämästä, vaikka ne tutkimuksen kontekstissa tarkoittavat mahdollisesti eri asioita. Oman aiheeni tutkimuksessa se tarkoittaa pääasiassa poliittisten termien ja käsitteiden tulkintoja sekä arvolatauksia, jotka voivat erota merkittävästi.³³ Erityisen varovainen on tarpeen olla lähdeaineistossa käydyin diskurssin tulkitsemisessa, sillä anakronistiset tulkinnat rapauttavat tutkimuksen tuloksilta pohjaa. Tutkimuksen tekijänä alan olla jo sukupolvea, jonka oma kosketuspinta useaan Myö-liikkeelle olennaiseen kontekstiin on jo ohut. Se on tutkimuksen kannalta samanaikaisesti haitta sekä etu. Yhtäältä tuon aiheeseen tuoretta näkökulmaa ilman omakohtaista painolastia, toisaalta sen vuoksi jotkin yksityiskohdat voivat tuntua vierailta.

Poliittisen historian professori Timo Soikkanen kertoo, että keskeneräisestä historiallisesta prosessista on vaikea poimia sille merkityksellisimpiä asiayhteyksiä ja tekijöitä. Historiantutkimuksen luonnollinen etu on jälkiviisuus, joka syntyy ajallisesta etäisyydestä jo päättyneeseen tutkimuskohteeseen, minkä tärkeyttä ei usein painoteta tarpeeksi.³⁴ Myö-liikkeen poliittinen

---

³² Työssä käsitellään paljon tutkimukselleni samankaltaisia kunnallispolitiikan ilmiöitä poliittisten kulttuurien viitekehystä, esimerkiksi äänestyskäyttäytymistä sekä poliittisia valtasuhteita – Pihlajamäki 2019, 30–40.

³³ Soikkanen 1995, 124–125.

³⁴ Soikkanen 1995, 124–125.

toiminta on jo tutkimuksen alkaessa päättynyt, ja jonkinlaista jälkipyykkiä on jo käyty sekä paikallisessa lehdistössä että liikkeen jäsenten toimesta.

Koska tutkimusaihe on niin lähellä nykypäivää, lähes kaikki tutkimuskirjallisuuteni on enemmän vai vähemmän aikalaiskirjallisuutta. Luonnollisesti historiantutkimusta ei ole vielä ehditty tehdä kovin paljoa, ja vaikka sitä olisi tehty, aikarajaukseni takia se laskettaisiin aikalaiskirjallisuudeksi. Tavallista suurempi osa tutkimuskirjallisuudestani on myös jotain muuta kuin perinteistä historiantutkimusta, esimerkiksi valtio-oppia, sosiologiaa tai politiikan tutkimusta. Siksi olen noudattanut kirjallisuuden käsittelyssä tarkkaa lähdekritiikkiä, mikä on tarkoittanut lähteiden ja tutkimuskirjallisuuden jatkuvaa vertailua ja kontekstointia.

Lähihistoria ei ole mielestäni mitenkään tutkimuksen määrittävä metodi tai metodi itsessään, vaan vastuullisen historiantutkimuksen sekä tutkimuskohteen välisen suhteen tulosta. Ajallisesti lähellä olevia tutkimuskohteita tutkiessa tulee tiettyjä haasteita ja toimintamalleja, mutta myös mahdollisuuksia – esimerkiksi liikkeen jäseniltä on mahdollista kerätä muistitietoa tutkimuksen avuksi, joka tuo inhimillisen ajattelun sekä toiminnan esille muiden lähdeaineistojen seasta täysin uudella tavalla.

Vaikka suuri osa tutkittavista aineistoista on yksityisyydensuojan sisällä, käsittelen henkilöiden toimintaa julkisen politiikan kontekstissa, joten henkilöiden kutsuminen nimellä on perusteltua. Pyrin kuitenkin mainitsemaan nimeltä vain liikkeelle ja tutkimukselle merkittävimmät tai jatkuvasti toistuvat henkilöt lukukokemuksen ja koherenssin ylläpitämiseksi. En myöskään pureudu ihmisten yksityiselämään ammattia pidemmälle, sillä se ei ole tutkimukselle tarpeellista eikä tutkimuseettistä.³⁵ Vaikka pro graduni on laadittu Myö-liikkeen toimeksiannosta, se ei vaikuta tutkimusprosessiin tai työn lopputuloksiin. Liikkeen hallitus on suostunut tutkimukseen tekemiseen ja antoi vapaat kädet toteutukseen.

---

³⁵ Vainio-Korhonen 2018, s. 4.

2. Poliitiikan kriisi ja Myö-liikkeen synty 1995

2.1 Suomi ja poliitiikan kriisi 1990-luvulla

Kuten Norjassa ja Ruotsissa, Suomen poliittisen järjestelmän suhde puolueisiin on yksi merkittävimmistä suomalaisen demokratian piirteistä.³⁶ Puolueet ovat läpi 1900-luvun rakentaneet, ylläpitäneet ja muuttaneet suomalaista politiikkaa, tehden suomalaiseen yhteiskuntaan lähtemättömän vaikutuksen. Yhteiskunnan puoluepolitisoituminen alkoi toisen maailmansodan jälkeen, ja puolueet pian omaksuivat sisällissodan jälkeisen leiri-Suomeksi kutsutun yhteiskunnallisen jaon asetelmat. Leiri-Suomi tarkoitti, että ihmisten sosiaaliset siteet muotoutuivat vahvoiksi ja muut poissulkeviksi. Erityisesti luokkajako ajoi ihmiset omiin leireihinsä, joiden toimintaan puolueet osallistuivat yhä vahvemmin.³⁷ Toisin sanoen kansalaisten liikehdintä suodattui ulkoparlamentaarisesta toiminnasta sijasta puolueiden sisälle, ja yhteiskunnalliset vastakkainasettelut sekä konfliktit pian hahmotettiin puoluekannan kautta.³⁸

Poliitiikan tutkija Rauli Mickelssonin mukaan kunnallispolitiikka koettiin vielä ennen toista maailmansotaa ei-puoluepoliittisena alueena, johon suurin osa puolueista ei kiinnittänyt sen suurempaa huomiota. Vaikka jo sotienvälisenä aikana erityisesti SDP ja muut vasemmistopuolueet olivat olleet aktiivisia kunnallispolitiikassa, todellinen puoluepoliittisuuden painottaminen tapahtui vasta vuonna 1945, kun Suomen Kommunistinen Puolue sallittiin takaisin politiikkaan. Vastareaktionä tämä herätti porvarilliset puolueet taistelemaan näkyvämmiin vallasta kunnallisvaltuustoissa, mikä veti kilpailuun mukaan loputkin puolueet. Puolueiden tunnuksia, toimintatapoja ja ulkoista näkyvyyttä korostettiin, kunnallisjärjestöjä perustettiin ja piiritoimistoja avattiin, ja lopputuloksena 1970-luvun loppuun mennessä Suomen kunnallishallinto oli puoluepolitiikan kyllästämaa. Mickelssonin mukaan ”puolueet ottivat kunnallishallinnon haltuun niin läpäisevästi, että vuonna 1980 valituista valtuutetuista vain alle prosentti oli puolueisiin kuulumattomien valitsijayhdistysten asettamia ehdokkaita”. Puolueeseen kuulumisesta tuli lähes välttämätön tekijä oman kunnan asioihin vaikuttamiselle.³⁹

---

³⁶ Meinander 2018, 32 & Arter 2006, 26–27.

³⁷ Mickelsson 2015, 78.

³⁸ Mickelsson 2015, 157–159.

³⁹ Manninen 2010, 231–232.

Kuntien päätöksenteon puoluepolitisoituminen muutti kunnallispolitiikkaa pysyvästi. Puolueet kävivät vilkasta keskustelua siitä, minkälaista kunnallisten asioiden hoitaminen oli, ja miten se suhteutuu valtakunnallisiin intresseihin. Kunnallispolitiikan ollessa niin käytännöllisellä tasolla, olisiko siihen edes mahdollista sekoittaa valtakunnallisia puoluejakoja? Näitä kysymyksiä esitti pääasiassa kokoomus, mutta puolue 1970-luvulle tullessa lopulta myöntyi puoluepolitiikan valta-asemaan kunnallisissa asioissa.⁴⁰ Puoluepolitisoituminen muutti tilannetta kolmella merkittävällä tavalla. Puolueiden keskeinen kilpailu ensinnäkin aktivoi äänestäjiä, joka näkyi äänestysaktiivisuuden kasvuna 1970-luvulla. Toiseksi kunnallisten luottamushenkilöiden puoluesidonnaisuus ja poliittinen vastuu puolueelleen kasvoi merkittävästi puolue- ja ryhmäkurin muodossa. Kolmanneksi puoluepolitiikkaan nojaava kunnallisdemokratian käsitys käytännössä sulki pois suoran kansalaisvaikuttamisen tai tarpeen sen kehittämiseksi. Kunnallisvaltuutettu oli sen seurauksena vastuullinen sekä puolueelle, että kansalaisille; tehtävänä oli edistää kansalaisten tahtoa, mutta puolueen asettamissa raameissa.⁴¹

Prosessia voidaan kuvailla yleiseurooppalaiseksi, jossa puolueet valtasivat itselleen poliittista alaa kaikilla yhteiskunnan tasoilla, ja 1980-luvulle mennessä se saavutti huippunsa. Luokka- ja aatepohjaiset vastakkainasettelut säilyivät, mutta niiden latautuneisuus tai aggressiivisuus ajan myötä tylsyi pois.⁴² Valtio-opin professori Jaakko Nousiainen arvioi vuonna 1992, että 1980-luvulle mennessä voitiin jo puhua ”katsomuksellisesta integroitumisesta”, jonka mukaan puolueet lipuivat alati kohti keskustaa laajemman kannatuspohjan tavoittelemiseksi. Hänen mukaansa puolueet joko hylkäsivät tai verhosivat joitain ideologisia linjauksiaan, samalla korostaen käytännöllisempiä toimintalinjoja: ”Periaateohjelmien osalta voidaan puhua lähentymisestä, perinteisten ristiriitojen lieventymisestä, käytännönläheisten erityisohjelmien osalta suoranaisestä samankaltaistumisesta”.⁴³ Tämän seurauksena tutkijat usein leimaavat 1980-luvun Suomea konsensuksen ajaksi.⁴⁴

Samanaikaisesti 1980-luvulla syntyi monia merkittäviä tapahtumaketjuja, jotka samanaikaisesti horjuttivat perinteisten puolueiden asemaa, sekä pakottivat niitä muutokseen. Yksi näistä oli suomalaisen yhteiskunnan ja sen poliittisten kulttuurien hiljattainen muutos, jonka seurauksena leiri-Suomi lopulta murtui täydellisesti. Tämä tarkoitti sitä, että sosiaalisten verkostojen ja tiedotusvälineiden puoluepoliittisuus väheni merkittävästi: Ihmisten välisiä yhteyksiä ei enää

---

⁴⁰ Manninen 2010, 231–232.

⁴¹ Manninen 2010, 234–238.

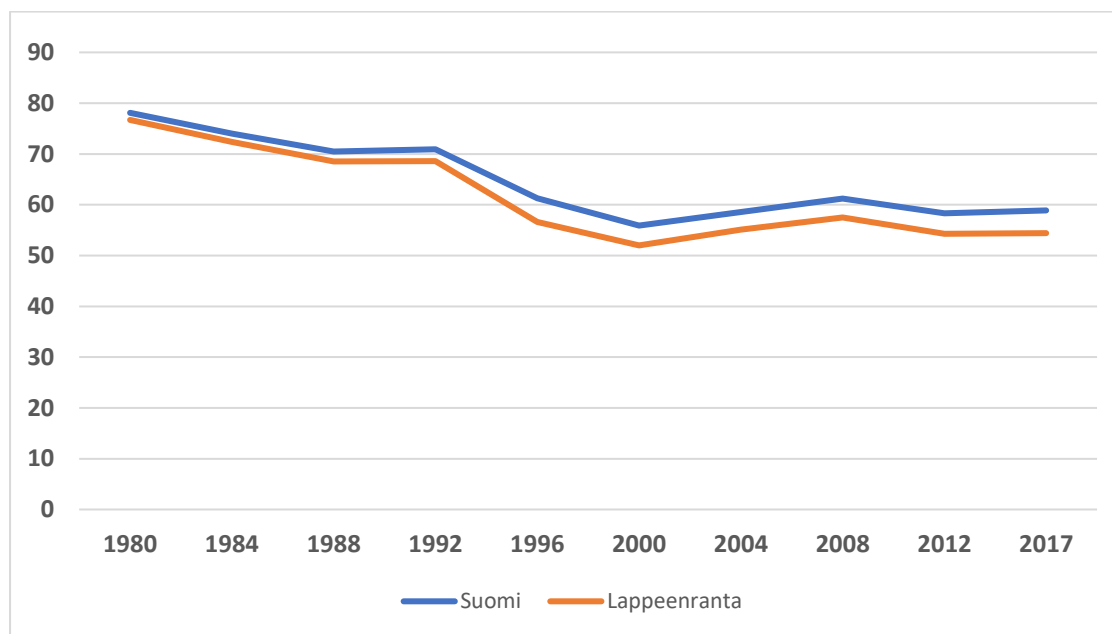
⁴² Nousiainen 1992, 74–75.

⁴³ Nousiainen 1992, 74–75.

⁴⁴ Esimerkiksi Taivalsaari 1992 & Mickelsson 2015.

hallinnut luokkaidentiteetti tai ideologia, vaan muut tekijät. Esimerkiksi järjestö- ja harraste-toiminta laajalti epäpolitisoitui. Perinteiset levikkiään suuresti menettäneet puolueiden äänenkannattajalehdet väistyivät sitoutumattomien lehtien tieltä. Valtion radio- ja televisiokanavat vaimensivat yhteiskunnallisia vastakkainasetteluja ja konflikteja julkisessa keskustelussa.⁴⁵ Ilmiötä voidaan kutsua mediapuolueistumiseksi, jossa omien äänikanavien sijasta puolueet joutuivat kamppailemaan yhden, riippumattoman median sisällä. Tiedotusvälineiden ja sosiaalisten verkostojen puoluepoliittisuuden heikentyminen söi puolueiden ydintä, sillä sitä ympäröivät yhteiskunnalliset leirit hävisivät. Tähän vaikutti samanaikaisesti myös aiemmin mainittu konsensuspolitiikka, jonka seurauksena puolueiden väliset vastakkainasettelut olivat muuttuneet aina vain lievemmiksi. 1980-luvun aikana hävisivät monet rakenteet, joihin perinteiset puolueet olivat nojanneet. Suomalainen poliittinen kulttuuri muuttui leiri-Suomesta kohti uutta, globaalimpaa ja markkinavetoisempaa maailmaa.⁴⁶

Kuvio 2. Suomen ja Lappeenrannan kunnallisvaalien äänestysprosentti vuosina 1980–2017. Lähde: Tilastokeskus, kunnallisvaalit 1976–2021, äänestystiedot.

Suuret muutokset veivät yhteiskuntaa ja poliittisia kulttuureita niin nopeasti eri suuntiin, että puolueilla oli hankaluuksia sopeutua tilanteeseen. Sen seuraukset alkoivat näkyä pian. Kaksi suurinta tapahtumaketjua seurannutta ilmiötä olivat kansalaisten kasvava epäluottamus politiikkaan sekä uusien puolueiden ja liikkeiden synty.

⁴⁵ Mickelsson 2015, 236–239.

⁴⁶ Mickelsson 2015, 268.

Suomalaisten kasvava kuilu politiikkaan näkyy kunnallisvaalien äänestysaktiivisuudesta. Kunnallisvaalien äänestysaktiivisuus 1980-luvulla laski merkittävästi, sillä vuosina 1980–1988 äänestysprosentti tippui lähes kahdeksalla prosenttiyksiköllä, 78,1 prosentista 70,5 prosenttiin. Vaikka vuonna 1992 äänestysaktiivisuus osoittikin lievää nousua (70,9 prosenttiin), putosi se seuraavissa vaaleissa vuonna 1996 jälleen 61,3 prosenttiin. Kuudessatoista vuodessa aktiivisuus oli pudonnut siis lähes seitsemäntoista prosenttiyksikköä. Lappeenrannassa kehitys oli täysin samansuuntaista.⁴⁷

Poliitikot, tutkijat ja toimittajat etsivät kuumeisesti syytä äänestysaktiivisuuden romahdukselle ja kansalaisten passivoitumiselle. Pian he esittivät tilanteesta omia tulkintojaan, joista suurin osa syytti puolueita.⁴⁸ Poliitiikan tutkija Eero Taivalsaari kuvasi vuonna 1990, kuinka puolueiden toimintaa koskeva kritiikki oli alkanut kasvaa 1980-luvun alusta lähtien. Kriitikoiden mukaan konsensuspolitiikan ja puolueiden keskinäisen lähentymisen seurauksena koettiin, että puolueet olivat ”menettäneet aatteensa” ja muuttuneet enemmänkin hallinnollisiksi kuin poliittisiksi toimijoiksi.⁴⁹ Vuoden 1996 kunnallisvaalien jälkeen lehdistössä ja julkisessa keskustelussa puhuttiin jo edustuksellisen demokratian kriisistä.⁵⁰

Talouspoliittinen ajatushautomo ja tiiviisti Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen kanssa yhteistyötä tehnyt Elinkeinoelämän valtuuskunta otti tilanteeseen kantaa teoksellaan *Vallan kumous – raportti poliittisesta päätöksenteosta* (1996). Valtuuskunnan toimitusjohtaja, diplomaatti ja elinkeinoelämän vaikuttaja Jaakko Iloniemi kirjoitti esipuheessa, että raportti ei niinkään ollut vanhan poliittisen mallin, vaan enemmänkin uudistuvan päätöksenteon puolustus. Raportissa kerrottiin Suomen poliittisen järjestelmän olevan hyvin puoluekeskeinen – ongelma eivät sinänsä olleet puolueet, vaan se, että ne olivat samankaltaistuneet toistensa kanssa ja muuttuneet ”historiallisiksi kulisiksi”. Ristiriitaista raportin mukaan oli myös se, että vaikka politiikka henkilöityi vauhdilla, puoluekurin ja suhteellisen vaalitavan seurauksena kansalaiset eivät voineet olla varmoja siitä, että kulkeutuisiko heidän ajamansa asiat politiikan teon paikkoihin eli valtuustoihin.⁵¹

---

⁴⁷ Tilastokeskus, kuntavaalit 1976–2021, äänestystiedot.

⁴⁸ Taivalsaari 1990, 32–33.

⁴⁹ Taivalsaari 1990, 32–33.

⁵⁰ Esimerkiksi Kuntalehti 10/1997, Tarja Repo, ”Suora demokratia tarjoaa ratkaisun luottamuspuolaan”, 42–43.

⁵¹ Elinkeinoelämän valtuuskunta 1996, 15–17.

Tämä oli tietysti vain yhden kriittisen äänen näkemys tilanteesta, mutta Elinkeinoelämän valtuuskunta tuki tulkintojaan tilastoilla, jotka levisivät pian lehdistöön ja tieteellisiin tutkimuksiin. Valtuuskunnan vuonna 1996 suorittamat asennetutkimukset maalasivat synkän kuvan suomalaisten suhtautumisesta puolueisiin. 85 prosenttia koki puolueiden ajautuneen yhä kauemmas tavallisen ihmisten ongelmista ja 55 prosenttia katsoi, että mikään puolue ei aja hänelle tärkeitä asioita.⁵² Elinkeinoelämän valtuuskunnan raportti tuli myös julkaisuhetkenään nopeasti Myö-liikkeen jäsenten tietoisuuteen. Matti J. Kuronen kirjoitti suosittlevansa raporttia itsensä ja Myön puolesta kaikille, varsinkin niille, joille ”tulevat vaalit saavat kylmän renkaan valtaistuinlihaksen ympärille”.⁵³

Myös tutkijat ottivat tilanteeseen kantaa haastattelujen ja erilaisten julkaisujen kautta. Poliitikan tutkija Sami Borg painotti 1990-luvun lopulla, että tapahtumat olivat yleiseurooppalaisia, jossa vuosia kasvanut korporatismi ja Euroopan yhdentymisprosessi olivat hämärtäneet puolueiden vaikutusvaltaa ja rikkoneet niiden perinteisiä sidoksia yhteiskunnan sektori- ja luokkarakenteisiin.⁵⁴ Puolueiden legitimitetin heikkeneminen valtakunnallisella tasolla heijastui Borgin mukaan suoraan puoluepolitiikan hallitsemiin kuntiin, jossa kansalaisten osallistuminen puolueiden toimintaan väheni merkittävästi.⁵⁵ Maailman muuttuessa sisäisesti jähmeät puolueet eivät pysyneet kehityksessä mukana, mikä vaikutti negatiivisesti kansalaisten kokemuksiin päätöksenteosta: ”Virallistuessaan, ikääntyessään ja byrokratisoituessaan puolueet ovat onnistuneet entistä heikommin tehtävässään kanavoida kansalaisryhmiä ja -mielipiteitä kunnallispolitiikkaan”.⁵⁶

Aktiivisesti keskusteluun osallistunut ja uraa kunnallishallinnossa luonut tutkija Hannu Tuittu kritisoi puolueita kärkkäästi sekä lehdistössä että omissa tutkimuksissaan. Hänen mukaansa päätäntävalta valui pois kansalaisilta pienelle ryhmälle asiantuntijoita ja päättäjiä, joita hän nimittää eliitiksi. Vaikka kunnat olivat oikeudellisesti itsehallinnollisia, päätäntävällän ja kansalaisten aktiivisen osallistumisen suhde ei toteutunut: ”Nykyinen edustuksellinen demokratia ei toimi muuta kuin näennäisesti. Kunnallinen itsehallinto on jäänyt pelkäksi kuolleeksi kirjaimeksi, kun itsehallinnon perussisältönä on kansalaisten todelliset vaikutusmahdollisuudet.

---

⁵² Borg 1997, 35–37.

⁵³ MYÖ: LL 1 (1995–1996), Matti J. Kuronen, Kaakkois-Suomen sanomat 19.5.1996. ”Vallan kumous”.

⁵⁴ Borg 1997, 35.

⁵⁵ Borg 1998, 136.

⁵⁶ Borg 1998, 15.

Eikä itsehallinto näytä kiinnostavan kuntalaisiakaan”.⁵⁷ Tuitun kielenkäyttö oli voimakasta, mutta siitä huolimatta hänen ajatuksiaan ajoittain näkyi aikakausilehdissä.⁵⁸

Koska monet tulkitsivat kunnallispolitiikan ongelmien johtuvat liiasta kansalaisten etäännyttämisestä, oli loogista ehdottaa suoran demokratian ja kansalaisosallistumisen lisäämistä. Suomen hallitus pohtikin 1980-luvulla korjaustoimeksi esimerkiksi kunnallisen suoran demokratian kehittämistä selvittämällä kansanäänestysten mahdollisuuksia, mutta selvitystyö ei koskaan edennyt pitkälle.⁵⁹ Kun parannusta tilanteelle ei vaikuttanut tulevan ylhäältäpäin, kansalaisten turhautuminen puoluepolitiikkaan alkoi ilmentyä erilaisten kansalaisliikkeiden ja pienpuolueiden nousuna, jotka vaativat äänekkäästi muutosta. Poliittinen kulttuuri alkoi muuttumaan sellaiseksi, jossa vastakkain olivat vanhat ja suuret puolueet sekä uudet, niitä kritisoivat toimijat.

2.2 Kansalaisaktivismi ja kansalaisliikkeet

Kansalaistoiminnan historia Suomessa kulkee käsi kädessä kansalaisyhteiskunnan synnyn kanssa 1800-luvun lopulta lähtien.⁶⁰ Suomalaisten osallistuminen poliittiseen toimintaan kasvoi ja monimuotoistui, ja mitä enemmän kansalaistoiminnan verkosto kasvoi, sitä lähestyttävämmäksi se muodostui. Kansalaistoiminnan muotojen lista on liian pitkä lueteltavaksi, mutta merkittäviä niistä olivat esimerkiksi työväenliikkeet, osuustoiminta ja urheiluorganisaatiot.⁶¹

Kansalaisliikkeen ymmärrettiin olevan eräänlainen kansalaisten poliittisten toivomusten tai tahdon ilmentymä, joka on lopputulos pitkäaikaisesta, vaikeasti hahmotettavasta prosessista. Kansalaisliikkeet kohdistuvat lähes aina muutamaan koettuun epäkohtaan ja rakentuvat sen varaan. Koettuja yhteiskunnallisia epäkohtia on melkein yhtä paljon kuin kansalaisia, mutta kansalaisliikkeen synty vaatii sen lisäksi monia eri tekijöitä, kuten esimerkiksi aktiivisen jäsenkunnan ja kansalaisliikkeen tarkoituksen sovittamisen oman aikansa poliittiseen kulttuuriin.⁶² Vuoden 1995 Elinkeinoelämän valtuuskunnan raportti kuitenkin painotti, että kansalaisliikkeitä yhdisti kokemus siitä, että julkinen valta tai puolueet eivät ottaneet liikkeiden painotamia epäkohtia asiakseen: ”Kansalaisilla oli selkeitä, yhteisiä tavoitteita. Erilaisia liikkeitä oli,

---

⁵⁷ Tuittu 1997, 76.

⁵⁸ Esimerkiksi, Kuntalehti 18/1997, Hannu Tuittu, ”Kaupunkien valtanaamiot kätkevät talousohjauksen todellisuuden”, 32 & Kuntalehti 14/2002, Hannu Tuittu, ”Kunnan valtanaamion takana liian usein budjetin hämärät numerot”, 71–72 & MYÖ: EP, Opettaja-lehti 9/1996, Hannu Laaksola, ”Valtuustoihin ei luoteta”, 5.

⁵⁹ Taivalsaari 1990, 33.

⁶⁰ Suodenjoki 2012, 58–61.

⁶¹ Mauranen, Liikanen, Alapuro & Sulkunen, 1987.

⁶² Hänninen & Uusitalo 1994, 23.

koska julkinen valta ei kyennyt eikä edes pyrkinytkään vastaamaan kaikesta”. Tämä usein loi kuvaa kansalaisliikkeistä aloitteentekijöinä, jotka nostivat uusia asioita politiikan pöydälle, ja puolueet vain niihin reagoijina.⁶³ Kansalaisliikkeeksi itseään kutsuvat liikehdinnät vaihtelivat kooltaan, tarkoitusperiltään ja järjestäytyneisyydeltään suuresti muutaman henkilön ajamasta paikallisesta hankkeesta valtakunnallisiin vakiintuneisiin verkostoihin.⁶⁴ 1990-luvulla tunnettuja kansalaisliikkeiden suuntauksia olivat esimerkiksi yleiseurooppalaiset globalisaatiokriittiset kansanliikkeet ja ympäristöliikkeet.⁶⁵

Koska kansalaisliikkeet ja muut poliittiset liikkeet vaihtelivat niin suuresti, niiden tarkka jäsenetely suhteessa puolueisiin voi olla joissain tapauksissa hankalaa. Jos liike vakiintuu ja pyrkii pysyväksi osaksi puoluepolitiikkaa, tulee tilanne, jossa sitä voidaan kuvata samanaikaisesti sekä puolueeksi, että liikkeeksi. Tämä prosessi on tapahtunut jokaisen merkittävän suomalaisen puolueen kohdalla, jossa yksittäisistä asialiikkeistä syntyi myöhemmin valtuutuneita.⁶⁶ Viimeisimpiä esimerkkejä oli Vihreän liiton hiljattainen muutos hajanaisesta toimijaverkostosta kohti vakiintunutta puoluetta. 1980-luvulla vihreitten sisällä käytiinkin runsasta keskustelua siitä, mitä liike menettäisi, jos se muuttuisi puolueeksi. Osa jäsenistä koki liikkeen menettävän ruohonjuuritason toimintansa ja luovuutensa, samalla unohtaen alkuperäiset tavoitteensa.⁶⁷ Monet Myö-liikkeen jäsenet pitivät vihreitä varoittavana esimerkkinä siitä, mitä pyrkimys valtakunnalliseen politiikkaan tekee liikkeille. ”Ennen pitkää käy niin kuin vihreille”, toteaa perustajajäsen Antti Luukko, jos Myö yrittää hylätä puhtaasti paikalliset tavoitteensa.⁶⁸

Rauli Mickelssonin mukaan puolueen ja liikkeen välisiä eroja on kuitenkin mahdollista tiivistää muutamii seikkoihin: liikkeiden toimintaympäristö ei ole puoluepolitiikan instituutiot, eikä niiden toiminta siten ole suoraan sidottuna valtiovaltaan. Liikkeet enemmänkin pyrkivät vaikuttamaan politiikan teon paikkoihin, missä puolueet itse toimivat, esimerkiksi muuttamaan poliittisia käytänteitä tai kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksia. Liikkeiden retoriikka painottuu usein poliittikkavastaisuuteen, ja politiikka ymmärretään jonkinlaisena pelinä, samalla painottaen liikkeen toimintaa enemmän *aitona* tai *puhtaana* verrattuna puolueisiin. Liikkeellä

---

⁶³ Elinkeinoelämän valtuuskunta 1996.

⁶⁴ Myön aikana Lappeenrantalaiset perustivat itsenäisesti lukusia varsin kansalaisliikkeitä, esimerkiksi vesitornin tai Lappeenrannan vanhan aseman puolustamiseksi – MYÖ: LL 5 (2005–2008), Etelä-Saimaa 9.2.2008, Erkki Räsänen, ”Vesitorni matkailukäyttöön” & Etelä-Saimaa 25.5.2005, Anne Kotiharju, ”Kansalaisliike puolustaa vanhaa asemaa”.

⁶⁵ Airaksinen 2006, 329.

⁶⁶ Mickelsson 2007, 321.

⁶⁷ Mickelsson 2007, 249.

⁶⁸ MYÖ: LL 1 (1995–1996), Urpo Laaninen, Etelä-Saimaa 3.7.1996, ”Myö-liike ei halua puolueeksi”.

on myös tilapäisempi ja heikompi organisaatio kuin puolueilla, mikä voi helposti johtaa liikkeen hajoamiseen. Liike ottaa usein kantaa vain tiettyyn asiakysymykseen, siinä missä puolue on pakotettu ottamaan kantaa kaikkiin ajankohtaisiin asioihin tai kysymyksiin. Puolueiden jatkuvuus tekee niiden perimmäisestä tarkoituksesta sen itsensä säilyttämisen, kun liike usein loppuu korjaamiensa epäkohtien mukana. Mitä enemmän puolueen kaltaiseksi liike tulee, sitä enemmän sen täytyy ottaa kantaa kaikkiin asiakysymyksiin, ja lopulta liikkeen ajamasta tavoitteesta tulee näkökulma, josta uusi puolue katsoo kaikkia asioita.⁶⁹

Koska politiikkaa kritisoiva kansalaistoiminta lähes poikkeuksetta oli vastalauseena valtaapitäville, vastakkainasettelu puolueiden kanssa oli luonnollista. Vaikka kritiikkiä ja muutosehdotuksia julistavat toimijat olivat usein itsekin puolueita, ne silti pyrkivät asettamaan itsensä mahdollisimman kauas ”perinteisistä” puolueista. Suomalaisena malliesimerkkinä toimi vuonna 1959 Veikko Vennamon perustama Suomen Pientalonpoikien Puolue (SPP) joka syntyi Vennamon omien sanojen mukaan pettymyksestä sen aikaiseen puoluepolitiikkaan: ”Me annamme toivoa tuhansille ja tuhansille aina kaukaisia majoja myöten. Vanhat puolueet ovat, jos olemme rehellisiä, tuottaneet jokaiselle suuremman tai pienemmän pettymyksen”. Vennamon retoriikka edustaa tyypillistä protestiliikkeen tai -puolueen kielenkäyttöä, jossa uuden toimijan kuvataan tuovan toivoa päätöksentekoon pettyneille kansalaisille.⁷⁰

1980-luvulta lähtien syntyi uusia pienpuolueita, jotka liittyivät kilpailuun äänimääristä ja virallisen vaihtoehtopuolueen asemasta – pienpuolueiden suhteellinen osuus erityisesti kunnallisvaalikannatuksissa kasvoi, ja 1990-luvun loppuun mennessä uusia puolueita oli perustettu lähes kaksikymmentä.⁷¹ Yksi näistä oli Nuorsuomalainen Puolue, joka nimesi itsensä jo vuonna 1918 lakkautetun puolueen mukaan. Nuorsuomalaisten toiminnan ensijulkaisu, *Ultimatum isänmaalle – Nuorsuomalainen näkemys Suomen mahdollisuuksista* (1994), kritisoi poliittista tilannetta samankaltaisesti kuin muutkin aikansa uudet tulokkaat. Teoksen mukaan lähes ”uskonnollisiin” mittoihin yltänyt konsensuspolitiikka tuotti ”lamaantumisen” vuosikymmenen, jossa puolueet menettivät aatteellista särmäänsä, menettäen otettaan kansaan. Nuorsuomalaisten idea tilanteen parantamiseksi oli keskustaliberaali ja kansalaisyhteiskuntaa herättävä politiikka, jossa ”—pelastus Suomen ongelmiin ei tule poliitikoilta tai valtiolta. Se tulee kansalaisten omasta työstä ja toiminnasta”. Kansalaistoiminnan kasvun lisäksi nuorsuomalaiset

---

⁶⁹ Mickelsson 2007, 247.

⁷⁰ Virtanen 2018, 94–95.

⁷¹ Mickelsson 2007, 238–241.

kannattivat uudistushaluisia, ”uuden maailmankuvan” puolueita, esimerkiksi vihreitä (ja luonnollisesti itseään).⁷² 1990-luvun poliittisessa kulttuurissa tie menestykseen oli vanhan kritisoinen ja uuden, avoimemman politiikan edistäminen, ja sen tiesivät kaikki uudet tulokkaat.

2.3 Lappeenranta ja sitoutumattomat 1990-luvulla

Suomen puoluepoliittisen tilanteen muutos näkyi luonnollisesti myös Lappeenrannassa. Kunnallisvaalien äänestysaktiivisuus noudatti kaupungissa pitkälti valtakunnallista kehitystä, mikä tarkoitti aktiivisuuden nopeaa laskua 1990-luvun kuluessa. Huomionarvoista on, että Lappeenrannassa äänestysaktiivisuus oli ollut 1980-luvulta lähtien poikkeuksetta maan keskiarvoa alhaisempaa.⁷³ Lappeenrannassa pienpuolueiden toiminta oli myös ollut erityisen aktiivista jo pitkään, mitä voidaan osittain selittää kansallista alhaisemmalla äänestysaktiivisuudella. Mitä etäisempiä kansalaiset ovat päätöksenteosta, sitä todennäköisemmin he äänestävät uutta vaihtoehtoa.

Jo ennen Myö-liikkeen perustamista Lappeenrannan kunnallispolitiikassa toimi pienpuolueita tai sitoutumattomia valtuutettuja. Pieniä valtuustoryhmittymiä olivat esimerkiksi Liberaalinen Kansanpuolue (LKP) ja Suomen Eläkeläisten Puolue (SEP), jotka olivat molemmat tulevien Myö-liikkeen jäsenten johtamia. Lappeenranta oli aiemmin tunnettu LKP:n vahvana tukialueena, ja sen kannatus pysyi tasaisesti valtakunnallisen tason yläpuolella. Kuitenkin 1990-luvulle mennessä suuremmat puolueet, pääasiassa keskusta, söivät liberaalien kannatusta, ja LKP:n viime hetkiä ennen Myö-liikkeen perustamista kuvailtiin *Etelä-Saimaassa* ”tuuliajoksi maailman myrskyissä”.⁷⁴

Vaikka liberaalien kerrottiin olevan ”tuuliajolla”, toteamus koski pääasiassa puolueen kansallista tilannetta. Tosiasiassa Lappeenrannan tilanne oli toinen, sillä pienpuolueiden asema vuoden 1992 kunnallisvaaleissa vahvistui entisestään. Vihreät sekä liberaalit voittivat yhden lisäpaikan, kristilliset ja vasemmistoliitto säilyttivät asemansa, ja uutena puolueena kaupunginvaltuustoon asteli Erkki Pullin johtama Suomen Eläkeläisten Puolue.⁷⁵

---

⁷² Penttilä, Tapaninen & Jutila 1994, 35–37, 110.

⁷³ Ks. Kuvio 2, 21.

⁷⁴ ES: Etelä-Saimaa 4.11.2000, ”Liberaalit syntyivät uudelleen Myö-liikkeeksi”.

⁷⁵ Tilastokeskus, kunnallisvaalit 1976–2021, puolueiden kannatus & MYÖ: EP, Etelä-Saimaa 19.10.1992, ”Pienpuolueet rynnivät voittoon Lappeenrannassa”.

Pienpuolueiden lisäksi suurten puolueiden sisällä toimi yksittäisiä valtuutettuja, jotka toimivat sitoutumattomina ilman puoluekuria. Kunnallisvaaleissa sitoutumaton ehdokas oli puoluelistoilla ja -mainoksissa, mutta sitoutumattomuus mainittiin aina erikseen.⁷⁶ Sitoutumattomien ehdokkaiden keskinäinen vuorovaikutus oli heikkoa ja yhteislistat olivat harvinaisia. Poikkeustapauksena olivat alueen vuoden 1994 seurakuntavaalit, joissa esimerkiksi tuleva myöläinen ja SEP:n valtuutettu Erkki Pulli organisoivat sitoutumattomien yhteistä ehdokaslistaa, ryhtymättä itse ehdolle.⁷⁷ Myö-liikkeen vuonna 1996 tehdyn arvion mukaan Lappeenrannassa oli vuoden 1992 kunnallisvaaleissa puolueilla noin 60 sitoutumatonta ehdokasta, jotka keräsivät yli 3000 ääntä.⁷⁸ Yksittäisinä valtuutettuina sitoutumattomien toiminta kuitenkin jäi vaikutukseltaan vähäiseksi, ja mitä myöläiset myöhemmin kritisoivat, sitoutumattomien ehdokkaiden äänet menivät tässä järjestelyssä puolueille.⁷⁹

Kuten kannatustilastot osoittavat, pienpuolueiden ja sitoutumattomuuden kannatus oli jo 1990-luvulla lähtenyt Lappeenrannassa kasvuun. Monet Myö-liikkeen jäsenistä olivat tehneet jo pitkään yhteistyötä, esimerkiksi sopimalla edustamiensa pienpuolueiden teknisiä vaaliliittoja vuoden 1992 kunnallisvaaleihin.⁸⁰ Vaikka pienpuolueet nauttivat suhteellisen suuresta kannatuksesta, ajatukset uudesta liikkeestä tai puolueesta, joka yhdistäisi hajanaiset toimijat yhteen, oli ollut esillä jo pitkään. Tämä toisi pienpuolueille lisää vaikutusvaltaa kunnallisvaltuustossa, sekä vähentäisi jäsenten raskasta työtaakkaa toiminnan ylläpitämiseksi. Myös vaikka liberaalien kannatus oli alueella vahvaa, puolueen valtakunnallinen uupuminen loi painetta Lappeenrannan jaostolle etsiä uusia yhteistyökumppaneita.⁸¹ Myö-liikkeen julkisessa tiedotteessa ja valtuustoryhmän puheenjohtaja Olavi Petron lehtihaastattelussa mainitaan kansalaisliikkeen suunnittelusta ja ”puuhailusta” vuoden jo 1988 vaaleja varten, mutta suunnitelmat jäivät pöydälle.⁸² Tahtotila ja tekijät olivat olleet olemassa jo seitsemän vuotta, mutta kansalaisliikkeen perustamiselle otollinen ajoitus ja toimintamalli jäivät vielä puuttumaan.

---

⁷⁶ Esimerkiksi MYÖ: EP, Kristillisen liiton vaalimainos 1992.

⁷⁷ MYÖ: EP, Etelä-Saimaa 18.11.1994, ”Puoluetunnukset eivät virkistäneet” & Erkki Pullin seurakuntavaalitiedote 20.9.1944.

⁷⁸ MYÖ: EP, Sitoutumattoman Kansalaisliike MYÖ:n vapaasti julkaistava tiedote 21.1.1996.

⁷⁹ Esim. MYÖ: LL 3 (1998–2000), Kaakkois-Suomen sanomat 17.8.2000, Antti Linkola, ”Puolue sulkee suusi”.

⁸⁰ MYÖ: EP, Etelä-Saimaa 1.9.1992, ”Lappeenrannan pienryhmillä 38 ehdokkaan lista” & Sitoutumattoman kansalaisliike MYÖ:n vapaasti julkaistava tiedote 21.1.1996.

⁸¹ Raimo Kietäväinen, haastattelu.

⁸² MYÖ: LL 1 (1995–1996), Lappeenrantalainen 21.1.1996, ”Myö-valtuutetut eivät usko airojen menevän ristiin”.

Vuoden 1992 kunnallisvaaleissa tapahtunut muutos leimasi uuden vuosikymmenen kuntapoliittista kulttuuria. Laskeva äänestysaktiivisuus kääntyi hetkellisesti nousuun, ja uudet sitoutumattomat liikkeet ja puolueet ”rynnivät” kunnallisvaltuustoihin ja -hallituksiin ympäri Suomea.⁸³ Koska sitoutumattomat liikkeet olivat niin hajanaisia, niiden valtakunnallisista äänimääristä on vaikea tehdä lopullista arviota. Äänestyskäyttäytymisen suuntaviivat tukevat kuitenkin havaintoa sitoutumattomien liikkeiden noususta. Tilastokeskuksen mukaan kolmen valtapuolueen SDP:n, keskustan ja kokoomuksen kannatus tippui noin neljä prosenttiyksikköä, samalla kun ”muut” osio, joka sisälsi kaikki paikalliset liikkeet ja puolueet, kasvoi 2,4 prosentista noin neljään.⁸⁴ Tutkija Ari T. Mannisen arvion mukaan sitoutumattomien äänet kasvoivat edellisiin vaaleihin verrattuna noin 70 prosenttia, ja kasvua kuvataan ”todelliseksi läpimurroksi”.⁸⁵ Myös jo olemassa olevat sitoutumattomat liikkeet nostivat kannatustaan tuntuvasti. Esimerkiksi jo vuodesta 1952 toiminut Kouvolan sitoutumattomat sai vuonna 1992 noin neljänneksen annetuista äänistä.⁸⁶ Sitoutumattomien aallon voimakkuutta 1990-luvulla tukee se, että vuoteen 1995 mennessä jokaisessa Lappeenrannan naapurikunnassa oli vähintään yksi kuntapolitiikkaan pyrkivä sitoutumaton liike. Suurimpia näistä olivat Taipalsaaren kaksi sitoutumatonta ryhmää, Pro-Savitaipale ja Joutsenon sitoutumattomat.⁸⁷

Sitoutumattomuus ei ollut suomalaisessa politiikassa ohimenevä ilmiö, vaan enemmänkin puoluepolitiikan hallitseman toimintaympäristön piirre. Kärjistäen sanottuna mitä suuremmassa kriisissä perinteiset puolueet olivat erityisesti kunnallispoliittisella tasolla, sitä vahvempana sitoutumattomien toimijoiden kannatus esiintyi. Sitoutumattomia ehdokkaita, puolueita tai liikkeitä on paikallisesti esiintynyt läpi 1900-luvun, ja niiden ensimmäinen varsinainen huippukausi oli vuoden 1968 kunnallisvaalit, jolloin kaikissa paitsi Helsingin vaalipiirissä vähintään yksi sitoutumaton ehdokas pääsi valtuustoon. Kannatus kuitenkin laski nopeasti 1970-luvulla ja sitoutumattomuus haihtui valtakunnallisesta ilmiöstä paikalliseksi. Vasta kun kansalaisten luottamus puoluepolitiikkaan heikkeni 1980-luvulla, sitoutumattomuus lähti uudestaan nousuun kohti valtakunnallista tietoisuutta. Vaikka vuoden 1984 vaalien tulokset olivat vielä kovin vaatimattomia, se oli ensiaskel, jolle rakennettiin 1990-luvun räjähdysmäinen kasvu.⁸⁸

---

⁸³ Turtia 1994, 257–258.

⁸⁴ Tilastokeskus, kunnallisvaalit 1976–2021, puolueiden kannatus.

⁸⁵ Manninen 2010, 256.

⁸⁶ MYÖ: KaSit (1998–2001), Kouvolan sitoutumattomien neuvottelumuistio, 29.8.1995.

⁸⁷ MYÖ: KaSit (1998–2001), Etelä-Saimaa 9.5.1998, Urpo Laaninen, ”Vain Joutsenon sitoutumattomat mukaan perustamiskokoukseen”.

⁸⁸ Manninen 2010, 248–251, 256.

Sitoutumattomien liikkeiden nousu sekä valtakunnassa että lähikunnissa loi otollisen maaperän uuden liikkeen perustamiselle Lappeenrantaan. Vuoden 1995 aikana keskustelu sitoutumattomasta liikkeestä alkoi vilkastua, ja halukkaita henkilöitä värvättiin toimintaan mukaan kiinnostuneiden tuttavapiiristä sekä kaupunginvaltuustosta. Sanat muuttuivat teoiksi, kun keskustelut muuttuivat syksyllä alkaneeseen hankkeeseen virallisen toiminnan aloittamiseksi. Hankkeeseen osallistui noin neljäkymmentä sitoutumatonta tai sitoutumattomuudesta kiinnostunutta henkilöä eri taustoista: pienpuolueista, Lappeenrannan teknillisestä korkeakoulusta, seurakunnasta ja yritysmaailmasta, joita kaikkia yhdisti innostus uuden vaikuttamismahdollisuuden luomiseen.⁸⁹

Hankkeen aikana suunnittelussa mukana olleet henkilöt kokivat painetta luoda selkeä kuva, joka erottaisi liikkeen muista Lappeenrannan poliittisista järjestöistä. Yksi merkittävimmistä tekijöistä oli nimi, josta jäsenet kävivät aktiivista keskustelua. Liikkeen alkuvaiheissa esitettiin nimivaihtoehtoja, joista keskusteltiin perustajajäsenten kesken. Vaihtoehtoja oli useita, joista jokainen heijasti liikkeestä erilaisia arvoja, sitoumuksia ja painotuksia mahdolliselle äänestäjäkunnalle. Useissa vaihtoehtoissa painotettiin Lappeenrantaa ja liikkeen paikallisuutta, esimerkiksi ”Lappeenrannan puolesta”, ”Lappeenranta nousuun” tai ”Lappeenrannan vaihtoehto”. Osa nimivaihtoehtoista otti mallia naapurikunnan sitoutumattomien Pro-Savitaipaleen nimestä, esimerkiksi ”Pro Lappeenranta” tai ”Pro kotikaupunki”. Toisaalta vaihtoehdot, kuten ”Uusi mahdollisuus, uusi tilaisuus” ja Lappeenrannan parempi tulevaisuus” kuvaisivat liikettä raikkaan ilman tuulahduksena kunnallispolitiikkaan.⁹⁰

Liikkeen nimeksi perustajajäsenet lopulta valitsivat ”Sitoutumaton Kansalaisliike MYÖ”. Myö, eli *me* karjalan murteella, oli vaalitoiminnalle tarpeeksi lyhyt ja ytimekäs, ja usein liikkeen jäseniä kutsuttiinkin myöläisiksi. Nimi painotti liikkeen paikallisuutta, sekä myös mahdollisti sanaleikit, jotka loivat vastakkainasettelua vakiintuneiden puolueiden ja Myön välille. Esimerkiksi *Uutis-Karjalassa* Myön kerrottiin vastustavan vallan keskittymistä pienelle ”hyöjoukolle”.⁹¹

---

⁸⁹ MYÖ: LL 1 (1995–1996), Etelä-Saimaa 9.12.1995, Urpo Laaninen, ”Myö-yhdistys tarjoaa vaihtoehdon puolueille”.

⁹⁰ MYÖ: EP, 1995/9, nimivaihtoehtoja.

⁹¹ MYÖ: LL 1 (1995–1996), *Uutis-Karjala* 13.12.1995, ”Myö-yhdistys puoluepelin vastapainoksi”.

Hankkeen tuloksena joulukuussa 1995 pidettiin 14 hengen voimin Sitoutumaton Kansalaisliike MYÖ:n perustamiskokous, jossa ”päättiin yksimielisesti perustaa yhdistys”. Ensimmäinen hallitus jäsenineen perustettiin, ja Myön virallinen toiminta alkoi joulukuussa 1995.⁹²

2.4 Sitoutumaton Kansalaisliike MYÖ perustetaan

Liikkeen perustajajäsenet toivat mukanaan runsaasti osaamista, jota uuden liikkeen perustamisessa vaadittiin. Jäsenten aiempi poliittinen kokemus ja osaaminen tarjosivat pohjan, jolle liikkeen ideologiaa voitiin rakentaa. Haastattelu- ja lehtiaineistoissa erityisasemaan nousee hallintotieteiden tohtori Erkki Mennola, joka oli kiinnostunut erityisesti kunta-asioista sekä paikallisdemokratiasta. Maakuntien oikeusasemasta tohtoriksi väitelleestä Mennolasta muodostui aihepiirin aktiivinen tutkija ja kirjoittaja. Mennola oli yksi ensimmäisiä vuoden 1995 hankkeen alullepanijoista, ja esimerkiksi perustajajäsen Matti J. Kuronen muistelee juuri Mennolan kysyneen häntä mukaan.⁹³ Liikkeen perustamispöytäkirjassa mainitaan myös Erkki Mennolan alustaneen yhdistyksen perustamisen tarpeellisuutta, joka vihjaa hänen olleen Myö-liikkeen alkuperäisen ideologian tärkeimpiä rakentajia.⁹⁴ Hänen teoksensa eivät suoranaisesti käsittele politiikkaa tai sitoutumattomuutta, mutta teksteistä voi huomata arvoja, joille Myö-liike rakennettiin. Vuonna 1999 julkaistussa teoksessaan *Idea maakunnasta* Mennola perusteli kansalaisyhteiskunnan vaativan avointa keskustelua ilman ylhäältä päin tulevaa ohjausta:

Kansalaisyhteiskunta on erinomaisen joustava ja uudistuskykyinen, koska jokainen voi etsiä parasta tapaa selviytyä muutoksesta omalla kohdallaan. Ohjeita ei tarvitse jäädä odottamaan ylhäältä. Jokaisen omat ideat ja aktiivisuus tulevat käyttöön yhteiseksi hyödyksi. Jos joku löytää paremman ratkaisun kuin toiset, hänen leviää nopeasti toistenkin käyttöön. Ylhäältä johdetussa järjestelmässä monet pätevät aivot jäävät sen sijaan aina rokuliin.⁹⁵

Perustajajäsenissä oli nykyisiä ja entisiä valtuutettuja, järjestöaktiiveja ja pienpuolueiden puheenjohtajia. Sekä Suomen Eläkeläisten Puolueen että Liberaalisen Kansanpuolueen puheenjohtajat liittyivät Myön perustamiseen, joka merkitsi molempien valtuustoryhmien ja sen mukana puolueiden toiminnan loppumista Lappeenrannassa. Lehdistö ja liikkeen perustajajäsenet

---

⁹² MYÖ: PK 1 (1995–1999), Sitoutumaton Kansalaisliike MYÖ:n perustamispöytäkirja 7.12.1995.

⁹³ Matti J. Kuronen, haastattelu.

⁹⁴ MYÖ: PK 1 (1995–1996), Perustamispöytäkirja 7.12.1995.

⁹⁵ Mennola 1999, s. 43.

tulkitsivat sen olleen perustettu erityisesti liberaalien pohjalle, sillä molemmat liberaalivaltuutetut siirtyivät myöläisiksi.⁹⁶ Pitkäaikainen valtuutettu, Lappeenrannan liberaalien puheenjohtaja ja ahkerana yrittäjänä tunnettu Raimo ”Kietsu” Kietäväinen kuvailee, että liberaalien vaikutus liikkeen alkutekijänä oli merkittävä. Myös hänen mukaansa pienpuolueen valtakunnallinen uupuminen ja vaikutusmahdollisuuksien häviäminen tekivät liikkeeseen siirtymisestä luonnollisen valinnan.⁹⁷ Kansalaisliikkeen synty tapahtui siis pääasiassa jo kunnallispoliittisen kentän sisällä eikä sen ulkopuolella, minkä takia se pystyi vakiinnuttamaan toimintansa varsin nopeasti.

Merkittävin sitoutumaton liike Myön synnyn taustalla oli Taipalsaaren Sitoutumattomat, josta liikkeeseen siirtyi useita aktiiveja vuosien varrella.⁹⁸ Taipalsaaren Sitoutumattomat olivat kunnanvaltuustossa vuodesta 1992 lähtien ja saivat yhdessä Taipalsaari-ryhmän kanssa yli kolmanneksen äänistä vuonna 1996.⁹⁹ Lappeenrannan ja sen naapurikunnan Taipalsaaren vuorovaikutus oli muutenkin syventynyt 1990-luvulta lähtien, sillä esimerkiksi mahdollista kuntaliitoksista keskusteltiin aktiivisesti.¹⁰⁰

Taulukko 1. Tammikuussa 1996 perustetun MYÖ-liikkeen valtuustoryhmän ensimmäiset jäsenet. Lähde: Myö: Pöytäkirjat ja lehtileikkeet.

Nimi	Aiempi valtuustoryhmä	Ammatti	Ikä perustamishetkellä
Raimo ”Kietsu” Kietäväinen	Liberaalinen Kansanpuolue (puheenjohtaja)	Yrittäjä (eläköitynyt)	65
Esko Harvio	Kokoomus	toimitusjohtaja	54
Olavi Petro	Suomen Kristillinen Liitto (sitoutumattomana)	Lehtori	64

⁹⁶ ES: Etelä-Saimaa 4.11.2000, ”Liberaalit syntyivät uudelleen Myö-liikkeeksi” & Kietäväisen sekä Kurosen haastattelut.

⁹⁷ Raimo Kietäväinen, haastattelu

⁹⁸ Esimerkiksi pitkäaikainen valtuutettu Antti O. Arponen toimi ennen Myö-liikettä Taipalsaaren kunnanhallituksen jäsenenä Taipalsaaren sitoutumattomien jäsenenä – MYÖ: LL 4 (2000), Etelä-Saimaa 7.11.2000, Urpo Laaninen, ”Antti Arponen Taipalsaareltä Lappeenrannan päättäjäksi”.

⁹⁹ Kuntalehti 19/1996, Jorma Ylönen, ”Muut? 20 kärjessä-lista”, 26–27.

¹⁰⁰ Kohvakka 2020, 342–343.

Matti Tikka	Liberaalinen Kansanpuolue	Eläinlääkäri	48
Erkki Pulli	Suomen Eläkeläisten Puolue (puheenjohtaja)	Majuri Evp.	61

Myö-liike ei ollut ainoa uusi poliittinen toimija vuonna 1995, vaan sen rinnalle syntyi myös uusia ryhmittymiä, jotka lähtivät kilpailemaan vuoden 1996 kunnallisvaalien äänimääristä. Lappeenranta 2001-liike, perussuomalaiset ja nuorsuomalaiset järjestäytyivät ja lähtivät vaaleihin muutamilla ehdokkailla, jotka vaihtelivat oikeistolaisista aina kommunisteihin asti. Lappeenrannassa kannatus jäi kuitenkin niin pieneksi, että liikkeet hävisivät vaalien jälkeen julkisuudesta melko nopeasti.¹⁰¹

Perustamisen jälkeen Myön jäsenmäärät lähtivät nopeaan nousuun.¹⁰² Liikkeen tarjoama vaihtoehto kuului johonkin ryhmään ilman puoluejäsenyyttä vetosi vaikuttamishaluisiin kansalaisiin, jotka vierastivat puolueita. Tätä ajattelua osuvasti kuvaa ennen liikkeen jäsenyyttä Taipalsaari-liikkeessä toimineen Antti O. Arposen kuvaus omista puoluekannoistaan: ”En pidä itseäni poliitikkona. En tunne samaistuvani minkään puolueen ideologiaan. En kuulu omistavaan luokkaan (kokoomus), en maaseutuväestöön (keskusta), enkä työväenluokkaan (sosialidemokraatit). Kristillisdemokraattien ideologian ymmärrän ja hyväksyn, mutta minusta uskonnollinen näkemys ei riitä yhteiskunnallisten asioiden päätöksentekoon. Vihreää minusta ei saa tekemälläkään. Kommunismia (nykyisin vasemmistoliitto) olen inhonnut lapsesta asti”.¹⁰³

2.5 Myö-liikkeen vastaanotto julkisessa keskustelussa

Myö-liikkeen perustaminen herätti paljon huomiota Lappeenrannan ympäristön lehdissä vuodenvaihteen 1995–1996 paikkeilla. Ensimmäiset uutiset tulivat paikallislehtiin joulukuun 1995 alussa. Otsikot, kuten ”MYÖ-yhdistys haastaa puolueet Lappeenrannassa” ja ”Myö-yhdistys tarjoaa vaihtoehdon puolueille” kuvasivat jo ensihetkestä lähtien Myö-liikkeen asemaa vallassa olevien puolueiden nousevana vastustajana.¹⁰⁴

¹⁰¹ MYÖ: LL 1 (1995–1996), Etelä-Saimaa 1.10.1996, Anne Kotiharju, ”Lappeenrannan valtuusto saa uutta väriä”.

¹⁰² Ks. kuvio 3, 46.

¹⁰³ Arponen 2007, s. 344.

¹⁰⁴ MYÖ: LL1 (1995–1996), Etelä-Saimaa 8.12.1995, ”Myö-yhdistys haastaa puolueet Lappeenrannassa” & 9.12.1995, Urpo Laaninen, ”Myö-yhdistys tarjoaa vaihtoehdon puolueille”.

Lehdet tarjosivat uudelle tulokkaalle mahdollisuuden esitellä itsensä lappeenrantalaisille, sillä puheenvuoro annettiin myös liikkeen eri jäsenille. Avoin uteliaisuus sitoutumatonta kansalaisliikettä kohtaan näkyi esimerkiksi *Kaakkois-Suomen sanomien* lehtijutussa ”Anteeksi, mutta... minkä sortin sakkia te oikein olette”, jossa kyseltiin Myön hallituksen jäseneltä Matti Harkolta useita liikettä koskevia ja pinnalla olevia kysymyksiä. Harkko kertoi Myön poliittisista linjoista ja tavoitteista ensi vaaleissa, avaten sitoutumattomuutta ja sen suhdetta puolueisiin. Esimerkiksi hänen mukaansa mielikuva liikkeestä puolueiden vastustajana oli liioiteltu: ”Emme ole puolueita vastaan, ja ainakin omasta mielestäni puolueet kuuluvat edelleen oleellisena osana länsimaiseen demokratiaan. Haluamme tarjota kuitenkin yhden uuden vaihtoehdon, mikä mielestäni sopii nimenomaan näinkin pienen kaupungin kunnallispolitiikkaan puoluevallan rinnalle”.¹⁰⁵

Seuraavien päivien ja viikkojen aikana puolueet sekä lehdet ilmaisivat kantansa Myö-liikettä kohtaan. *Etelä-Saimaan* toimittaja Anne Kotiharju tulkitse uutta tulokasta artikkelissaan *Hyi höitä*:

*Pahojen puolueiden vastapainoksi on nyt Lappeenrannassa perustettu Myö – Puolueet, nuo oman edun tavoittelun, kähminän ja kasvottoman koneistovallan puoltajat ovat Myö-liikkeen määrittelyn mukaan Hyö. Hyi höitä. Saa nähdä, löytyykö kansanliikkeen listoilta parannuksen tehneitä Höitä, puoluekaavun päältään riisuneita ja pahan taakseen jättäneitä.*¹⁰⁶

Samaan hengenvetoon Kotiharju kyseenalaisti sitoutumattomien arvaamattomuutta: ”Sitoutumattomien yksi ongelma on se, miten äänestäjä voi äänestää ostamatta niin sanotusti sikaa säkissä. Vaaliteemaksi ei käy pelkkä puoluevastaisuus, vaikka se myyvä äänestystäky onkin”. Vaikka Kotiharju toteaa sitoutumattomille olevan selkeää kysyntää, lopullinen ”suuri puhdistus” tulee hämmöttävissä vaaleissa.¹⁰⁷ Kaikkien paitsi puolueiden kannanotoissa näkee usein kritiikin seasta toivomusta muutokselle, jota liike voisi kenties auttaa toteuttamaan – kaikesta huolimatta osa kaupunkilaisista koki, että Myön kaltainen liike tulisi tarpeeseen.

---

¹⁰⁵ MYÖ: LL 1 (1995–1996), *Kaakkois-Suomen sanomat* 11.1.1996 ”Anteeksi, mutta... Minkä sortin sakkia te oikein olette?”.

¹⁰⁶ MYÖ: LL 1 (1995–1996), *Etelä-Saimaa* 8.12.1995, Anne Kotiharju, ”Hyi höitä”.

¹⁰⁷ MYÖ: LL 1 (1995–1996), *Etelä-Saimaa* 8.12.1995, Anne Kotiharju, ”Hyi höitä”.

Kotiharjun artikkeli tiivistä useita liikettä koskevan keskustelun puolia, joita tulevilla viikoilla läpikäytiin paikallislehdistössä. Suurin osa keskustelusta oli kriittistä, vähintään varautunutta uutta tulokasta kohtaan. Kun liikkeen valtuutetut erosivat aiemmista ryhmistään, perustaen uuden Myö-liikkeen valtuustoryhmän, entiset puoluetoverit loukkaantuivat. Valtuustoryhmän perustamisesta kertovassa lehtijutussa Olavi Petro kertoi henkilökohtaisia motiivejaan loikkaamiselle: ”Olen niin perin juurin kyllästynyt siihen, että asiat päätetään etukäteen pienryhmissä”.¹⁰⁸ Puolueiden mukaan Myö menetti välittömästi uskottavuuttaan, sillä kaikki valtuutetut hyppäsivät suoraan puolueista ”puoluevastaiseen” ryhmittymään. Monet valtuutetut olivat loukkaantuneita myöläisten loikkaamisista, ja kuvailivat heidän pilanneen liikkeen maineen jo alkuunsa, sillä aiemmin sovittuja vaaliliittoja ja pienpuolueyhmittymiä rikottiin äkillisesti. Toimittajien kysyessä muiden valtuutettujen asenteita sitoutumattomuutta kohtaan, eräs Keskuksen valtuutettu naurahtaa ja kertoo, että ”Myö-liikkeeseen meno olisi kaiken huippu”.¹⁰⁹

Loikkari-argumentin lisäksi liikettä kritisoitiin myös pääasiassa ”arvaamattomuudesta” ja ”elitismistä”. Arvaamattomuudella tarkoitan sitä ilmeistä hämmennystä, mitä lappeenrantalaiset kokivat sitoutumattomuuden ja poliittisen vastuun ristiriidasta. Tämä muodostui ajan kuluessa yleisimmäksi Myötä kohtaan käytetyksi kritiikiksi – miksi äänestää sitoutumatonta, jos hän ei sitoudu mihinkään? Toimittajat, puolueet sekä kansalaiset ihmettelivät tätä heti Myön alkutalpaalesta lähtien. *Etelä-Saimaan* toimittaja Kari Väisänen kutsui sitoutumattomuutta idealistiseksi, ja kuvasi, että sitoutumattomien ei tarvitse ”pyrkä mihinkään”.¹¹⁰ *Lappeenranta*in lehden mielipidepalstalla ihmeteltiin, että mihin liike oikein pyrkii, jos ”kaikille annetaan niin vapaat kädet, ettei mikään pääse varmasti muuttumaan miksikään”.¹¹¹ Kansalaisten kokemus päätöksenteon etäisyydestä todennäköisesti vaikutti myös Myön sitoutumattomuuden kritiikkiin, sillä heillä ei ollut lainkaan takeita siitä, toimisiko ääni ”arvaamattomalle” sitoutumattomalle paremmin kuin puoluekurin värittämillä puolue-ehdokkaille. Epävarmuutta loi varmasti myös se, että suhteellinen vaalitapa vaikutti molempiin tapauksiin.

Myö-liike ja naapurikuntien sitoutumattomat liikkeet pääsivät myös paikalliseen vappulehti *Ampiaiseen*, joka pilkallisesti huomautti, että tällä hetkellä sitoutumattomia kansalaisliikkeitä sikiää ”kuin homesieniä kaupungin rakennuksiin”. Huvittuneisuutta herätti myös liikkeen nimi,

---

¹⁰⁸ MYÖ: LL 1 (1995–1996), *Etelä-Saimaa* 16.1.1996, Anne Kotiharju, ”MYÖ-liike järjestäytyi valtuustoryhmäksi”.

¹⁰⁹ MYÖ: LL 1 (1995–1996), *Etelä-Saimaa* 17.1.1996, Anne Kotiharju, ”Lappeenrannan Myö-liike menetti uskottavuuttaan”.

¹¹⁰ MYÖ: LL 1 (1995–1996), *Etelä-Saimaa* 17.1.1996, Kari Väisänen, ”Vaihtoehto muutti muotoaan”.

¹¹¹ MYÖ: LL 1 (1995–1996), *Lappeenranta* 21.1.1996, Matti Räsänen, ”Mihin Myö-liike oikein pyrkii?”.

ja vappulehti leikitellen ehdotti seuraavien kansalaisliikkeiden nimiä: *Mie-liike*, *Sie-liike*, *Hää-liike*, *Enhä mie mutko häähähää -liike* olivat vain muutama toimittajien ehdotus.¹¹² Kaksi kuu-kautta myöhemmin *Etelä-Saimaan* Jorma Hernesmaa kuitenkin arvioi, että liikkeen nimi oli hänen mielestään valtakunnan paras: Liike on nimensä puolesta kiinni äiti-Lappeenrannassa kuin sylilapsi”.¹¹³

Perustajajäsentien ja valtuutettujen korkea koulutustaso sekä keski-ikä herätti kysymyksiä liikkeen avoimuudesta kaikille. Mieli-pidepalstalla kysyttiin, että ”mikä on kaikille lappeenrantalaisille professoreille, lääkäreille ja toimitusjohtajille ja varatuomareille avoin sitoutumaton kansalaisliike, jonka tavoitteena on edistää kaikenlaista hyvinvointia? Se on tietenkin MIE”.¹¹⁴ *Etelä-Saimaan* toimittajat myös piikittelivät myöläisiä siitä, ettei heillä ollut yhtään naisvaltuutettua.¹¹⁵ Naisvaltuutettujen ja -jäsenien määrä liikkeen toiminnassa olikin yksi ensimmäisistä asioista, mitä Myö pyrki korjaamaan.

Kun liikkeen organisaatio oli rakennettu ja toiminta aloitettu, Myöllä oli selkeä suunnitelma, miten edetä. Liikkeen perustaminen oli ajoitettu niin, että se kykenisi asettamaan ehdokkaita syksyn 1996 kunnallisvaaleihin. Tätä asiaa painotettiin ja pyrittiin mainostamaan kaikissa Myö-liikkeen ulostuloissa ja kokouksissa, jotta sana vaaleihin osallistumisesta kulkisi mahdollisimman laajalle. Kovana käynyt keskustelu uudesta liikkeestä ja sen aatteista kulkivat käsi kädessä kunnallisvaaleihin osallistumisen kanssa, sillä kaikki lehtijutut liikkeestä olivat loppupeleissä ilmaista mainontaa – esimerkiksi *Etelä-Saimaan* lehtijuttu ”Sitoutumattomat tavoittelevaan valtuustopaikkoja” sisälsi kaikki, mitä tavallinen vaalimainos sisältäisi: tiedot liikkeestä ja sen aatteista, mihin vaaleihin osallistutaan, ja miten siihen voisi päästä ehdokkaaksi.¹¹⁶

---

¹¹² MYÖ: EP, Vappulehti Ampiainen 1996, ”Uusia kansalaisliikkeitä sikiää kuin sienä kuin homesieniä kaupungin rakennuksiin”.

¹¹³ MYÖ: LL 1 (1995–1996), *Etelä-Saimaa* 2.3.1996, Jorma Hernesmaa, ”Kyläpoliitikot harja kourassa”.

¹¹⁴ MYÖ: LL 1 (1995–1996), *Etelä-Saimaa* 20.1.1996, ”Kaikille avoin kansalaisliike”.

¹¹⁵ MYÖ: LL 1 (1995–1996), *Etelä-Saimaa* 16.1.1996, Anne Kotiharju, ”Herrojen vaaliloikka”.

¹¹⁶ MYÖ: LL 1 (1995–1996), *Etelä-Saimaa* 10.12.1995, ”Sitoutumattomat tavoittelevaan valtuustopaikkoja”.

3. Sitoutumattomuuden ja kansalaisliikkeen käsityksiä

3.1 Sitoutumattomuus ja kansalaisliike

Nimi Sitoutumaton Kansalaisliike Myö herättää paljon mielikuvia liikkeen toiminnasta ja arvoista. Nimen sisältämät sanat ”sitoutumaton” ja ”kansalaisliike” olivat tietoinen pyrkimys hahmottaa Myön perustavia suuntaviivoja ja julkilausuttuja lupauksia liikkeen tarkoitusperistä. Suuntaviivoja pyrittiin noudattamaan sekä liikkeen ulkoisessa poliittisessa toimijuudessa että sisäisessä yhdistystoiminnassa. Nimi loi yhtäältä mahdollisuuksia liikkeen arvojen mukaisten avoimien ja läpinäkyvien toimintamallien luomiseen, mutta toisaalta se tuotti ongelmia, joita puolueet eivät joutuneet kokemaan. Omien arvojen mukainen toiminta kaikilla liikkeen saroilla oli tilaisuus todistaa Myön varteenotettavuus ja luotettavuus epäileville puolueille sekä lehdistölle.

Kansalaisliike-nimellä Myö otti etäisyyttä perinteisistä puolueista luomalla itsestään kuvaa *kansalaisten* muodostamana ja kaupunkilaisia osallistavana toimijana. Suomalaisessa politiikassa kansapuolueen tai kansanliikkeen käsite alkoi yleistyä 1800-luvulta lähtien, jolloin eri yhteiskuntaluokat muodostivat omia poliittisia kollektiivejaan, kuten puolueita ja etujärjestöjä. Tavoitteenaan niillä oli ratkaisujen hakeminen erilaisiin yhteiskunnallisiin ongelmakohtiin. Suuri osa varhaisista liikkeistä sulautui vähitellen osaksi Suomen poliittista järjestelmää. *Kansan-* tai *kansalais-*etuliite ei siis ollut Suomessa uusi idea, sillä esimerkiksi sosialidemokraattista puoluetta ja keskustaa voitiin yhä kutsua kansanliikepuolueiksi syntymenneisyytensä vuoksi, ja sana *kansa* esiintyi jo olemassa olevien puolueiden nimissä, Kansallinen kokoomus ja Ruotsalainen Kansanpuolue.¹¹⁷

Kansanliikepuolueet olivat kuitenkin ehtineet muuttua poliittisen järjestelmän ja kulttuurin myötä eikä niiden enää koettu olevan kovin lähellä kansaa tai kansalaisia. Tulkintaa tukevat ennätysalhainen äänestysaktiivisuus, tutkimus ja julkinen keskustelu. 1990-luvulla kansalaisliike-termi oli jo Lappeenrannassa käytössä ja sillä luotiin vastakkainasettelua puolueisiin – Vihreä liike paikallisessa vaalilehdessään julisti olevansa ”avoimena kansalaisliikkeenä, kau-

---

¹¹⁷ Östberg 2018, 451–454.

punkilaisten omatunto kolmen suuren, SDP:n, Keskustan ja Kokoomuksen valtapoliitikalle”.¹¹⁸ Liike myös koki olevansa lähempänä ruohonjuuritason toimintaa, sillä sen muodostuminen kansalaisliikkeestä poliittiseksi puolueeksi 1980-luvulla oli vielä tuoreessa muistissa.¹¹⁹

Myön jäsenet hahmottivat kansalaisliikettä erityisesti sen ruohonjuuritason toiminnan kautta, joka muodostuu kansalaisten yksilöllisestä toiminnasta. Kansalaisliikkeen ymmärrettiin nousevan alhaalta ylöspäin, kun yksilölliset tahtotilat kohtasivat ja muodostivat yhden organisaation, jossa kuitenkin ”jokainen liikkuu itse”.¹²⁰ Raimo Kietäväisen mukaan liikkeen jäsenet kokivat olevansa osa jotain itseään suurempaa verkostoa, vaikka liike painotti, ettei liikkeen tulisi tukahduttaa jäsenten yksilöllisyyttä. Tavoitteen mukaisesti jokaisella oli mahdollisuus vaikuttaa kansalaisliikkeen toimintaan ja yhteinen linja muuttui aina jäsenten keskeisen dialogin tuloksena, toisin kuin puolueissa ajateltiin tapahtuvan.¹²¹ Myön toiminta sopii suurilta osin Mickelssonin käsityksiin kansalaisliikkeestä, mitä tukevat liikkeen retoriikka ja liikkeen ensisijainen tarkoitus muuttaa politiikan tekotapaa ennen poliittisia asiakysymyksiä. Toisaalta liike ei vaikuttanut politiikan ulkopuolella ulkoparlamentaarisen toimijana, vaan kunnallispolitiikan sisällä puolueiden parissa, mikä luonnollisesti vaati selkeää yhdistysrakennetta. Siten Myö oli toimintatavoiltaan ja luonteeltaan hyvin erilainen kuin esimerkiksi monet kansalaisliikkeiksi ymmärretyt aktivistiryhmät, jotka eivät pyrkineet järjestäytymään edes yhdistystoiminnan tasolla.¹²²

Sitoutumattomuus liikkeen nimenä ja arvopohjana oli selkeä kannanotto 2000-luvun taitteen poliittisesta ilmapiiristä. Kansalaisten tahdon ja pyrkimysten koettiin juuttuvan poliittiseen koneistoon ja puolueiden ryhmäkuriin. Tästä syystä Myö äänekkäästi kritisoi puolueita koko poliittisen toimintansa ajan ja pyrki ottamaan etäisyyttä ryhmäkurillisen ja ”vaikuttamismahdollisuuksia saastuttavan” puolueen ideaan. Vuoden 1992 Suomen kielen sanakirja kertoo sanan sitoutumaton tarkoittavan jotain, joka ei velvoitaudu tai ole velvoitautunut mihinkään, mikä kuvasi Myön suhtautumista politiikkaan osuvasti.¹²³ Myön julkilausuttuna tavoitteena oli ryhmäkuriin sitoutumisen tuomien ongelmien ratkaiseminen.

---

¹¹⁸ MYÖ: EP, Lappeenrannan seudun vihreät ry:n kotikaupunki -vaalilehti 20.10.1996.

¹¹⁹ Aalto 2018, 386.

¹²⁰ Matti J. Kuronen, haastattelu.

¹²¹ Raimo Kietäväinen, haastattelu.

¹²² Rasimus 2006, 289.

¹²³ Nurmi, Rekiaro & Rekiaro 1992.

Kuntalehti haastatteli vuoden 1996 kunnallisvaaleissa menestyneiden sitoutumattomien liikkeiden edustajia. Haastattelujen perusteella voidaan havaita, että sitoutumattomat pienpuolueet ja liikkeet ymmärsivät sitoutumattomuuden vastakkainasetteluna puoluepolitiikkaan. Esimerkiksi Kuusankosken sitoutumattomien puheenjohtajan Aimo Rautiaisen mukaan kansalaisliikkeen perusti kolme puoluepolitiikkaan kyllästynyttä kokoomuslaista: ”Haluamme Kuusankoskelle keskustelevan valtuuston ja lopun yhden ryhmän yksinvalalle”.¹²⁴ Lappeenrannan naapurikunnassa lähes 32 prosentin äänimäärän saanut Taipalsaaren sitoutumattomat kertoi ”puoluepoliittisen kaupankäynnin” hidastaneen kuntalaisille tärkeän yläasteen rakentamista neljä vuotta, mihin turhautuminen näkyi sitoutumattomien kannatuksen nousussa.¹²⁵

Myön jäsenille sitoutumattomuus tarkoitti ajatusten avoimuutta ja ennakkoluulottomuutta. Sitoutumattomana oli mahdollista tuoda asioita julki, sellaisina kuin ne oikeasti olivat, ilman mitään ulkopuolisia poliittisia vaikutteita. Perustajajäsen Raimo Kietäväinen kuvasi haastattelussaan sitoutumattomuuden olevan asenne, jossa asioiden lopputulos merkitsi enemmän kuin se, kuka sen esitti: ”Aina hyvät ajatukset saa koko porukan taakse ja ne, jotka oli perusteltu heikosti, jäivät jalkoihin”.¹²⁶ Pitkäaikainen myöläisvaltuutettu ja liikkeen ääniharava Matti J. Kuronen painotti sitoutumattomuudessa avoimuutta, itsenäistä ajattelua ja valmiutta muuttaa mielipiteitään – aito dialogi poliitikkojen ja kansan kesken oli kuihtunut pois, ja sitoutumattomuuden koettiin ratkaisu sen lisäämiseen:

*Sitoutumattomuus tarkoittaa sitä, et se on just sellainen dialoginen suhtautuminen tulevaisuuteen. Mie en välttämättä oo aina oikeessa. Näissä asioissa on niin monta totuutta. Kukaan ei oo ihan oikeessa, kysymys on vain siitä, että sitoutumattomana mie ehkä vältän sen, että mie en oo niin paljon väärässä, kuin muut sitoutuneet, jotka kuuntelee mitä pääkonttorissa sanotaan*¹²⁷

Sitoutumattomuuden käyttäminen lyömäaseena puoluepolitiikkaa vastaan oli sidoksissa sitoutumattomien liikkeiden negatiivisiin käsityksiin politiikasta ja pettymyksiin politiikassa. Perinteisen politiikkakäsityksen mukaan poliittinen toiminta oli vahvasti kytköksissä valtioon ja poliittisten instituutioiden luomiin toimintarakennelmiin. Tässä mielessä poliittisten järjestelmien

---

¹²⁴ *Kuntalehti* 19/1996, Jorma Ylönen, ”Muut? 20 kärjessä-lista”, 26–27.

¹²⁵ *Kuntalehti* 19/1996, Jorma Ylönen, ”Muut? 20 kärjessä-lista”, 26–27 & Kohvakka 2020, 351–352.

¹²⁶ Kietäväinen, haastattelu.

¹²⁷ Matti J. Kuronen, haastattelu.

ulkopuolelta nousevat liikkeet eivät olleet kovin poliittisia, mitä ne osasivat käyttää hyödykseen.¹²⁸ Esimerkiksi Myö mainosti päätöksentekonsa perustuvan ”omaan tietoon, harkintaan ja moraaliin poliittisten sopimusten sijaan”, ja välttämällä ”turhaa politikointia”.¹²⁹ Liikkeen yleisin tapa välttää politiikka -termin käyttöä oli käyttää sen sijasta ”pätöksentekoa”, joka vältti negatiivisia miellemerkityksiä.¹³⁰ Toisaalta liikkeet pyrkivät uudistamaan politiikka-termin käsitteitä tuomalla sitä lähemmäs kansalaisia, mitä voitiin myös huomata liikkeen toiminnassa.¹³¹ Esimerkiksi, jos politiikka-sanaa käytettiin, sen avoimuutta ja kansanvaltaisuutta tuotiin painokkaasti esille, esimerkiksi käyttämällä termejä kuten ”avoin politiikka” tai ”luomupolitiikka.”¹³²

Kuva 1. Myön vaalilehtinen vuodelta 2004. Lähde: Myö: M.

Myö on lappeenrantalainen puolueisiin sitoutumaton kansalaisliike, joka osallistui ensimmäisen kerran kunnallisvaaleihin 1996. Yhdistys perustettiin, koska yhä useampi kansalainen tunsi jääneensä sivuun kunnallisesta päätöksenteosta.

Myö tarjoaa vaikuttamisen kanavan niille, jotka haluavat kotikaupunkinsa parasta, mutta eivät tahdo liittyä poliittisen puolueen jäseniksi.

Myö ei velvoita luottamushenkilöitään ryhmäpäätöksiin tai yhteisiin kannanottoihin eikä rajoita kenenkään henkilökohtaista mielipidettä.

Myö kannattaa kaikkia lappeenrantalaisten kannalta hyviä aloitteita, tulivatpa ne toisilta poliittisilta ryhmiltä, yksittäisiltä kuntalaisilta tai yrittäjiltä.

Myö kannattaa avointa julkista keskustelua kabinettipäätöksien sijaan ja nykyistä laajempaa tiedottamista kuntalaisia koskettavista asioista.

Myö ei etsi virheitä ja syyllisiä, vaan pyrkii löytämään ratkaisuja lappeenrantalaisten hyvän ja onnellisen tulevaisuuden luomiseksi ja kaupungin elinvoiman kehittämiseksi.

Myö arvostaa suvaitsevaisuutta sekä noudattaa moraalisesti ja eettisesti kestäviä suomalaisen yhteiskunnan perusperiaatteita ja elämäntapamuotoa.

Myö puolustaa kulttuuria ja kaupunkikuvaa.

1990-luvun Suomessa vallitsi omaperäinen poliittinen kulttuuri, joka muodostui arvojen, asenteiden ja arviointien ilmapiiristä, jonka kautta politiikkaan suhtauduttiin. Tämän kulttuurin muodostumista ja muuttumista ajavat konfliktit, joita politiikan eri tasoilla käydään.¹³³ 1980-

¹²⁸ Ilmonen 1998, 19.

¹²⁹ MYÖ: PK 1 (1995–1999), Hallituksen kokous 6/1996, mainosjuliste.

¹³⁰ Esimerkiksi MYÖ: LL 7 (2011–2017), Vartti 25.9.2011, ”Myö vaikuttaja – päättäjä”.

¹³¹ Ilmonen 1998, 18.

¹³² MYÖ: PK 1 (1995–1999), Hallituksen kokous 4/1996, ehdotus esiteteksteiksi.

¹³³ Nousiainen 1998, 19.

luvulta lähtien poliittiseen kulttuurin vaikuttanut konflikti oli puolueiden ja niitä kritisoivien toimijoiden välinen vuorovaikutus, josta Myö-liike myöhemmin syntyi. Sitoutumattomuus ja kansalaisliike olivat esiintyneet jo aiemmin suomalaisessa politiikassa, mutta nyt niillä kritisoitiin puoluepolitiikkaa. Niillä myös painotettiin liikkeiden kansanvaltaisuutta, avoimuutta ja ruohonjuuritason toimintaa, mikä näkyi erityisesti kunnallispoliittisessa keskustelussa.

3.2 Myö-liikkeen käytännön toiminta

Vuoden 1995 lopulla Myö ryhtyi lähettämään viranomaisille hakemuksia yhdistyksen perustamista varten. Patentti- ja rekisterihallituksen hakemus hyväksyttiin vuoden lopussa, ja liikkeen toiminta virallisesti alkoi.¹³⁴ Ensimmäinen perustamisasiakirjasta löytyvä linjanveto on yllättävä: politiikkaan pyrkivä yhdistys ei halunnutkaan puolueeksi.¹³⁵ Tämä herätti liikkeen alussa lehdistössä runsaasti ihmetystä, jopa pilkkaakin. Jos Myö ei ole puolue niin mikä sitten se on? Tarvitseeko sitoutumattomien pyrkiä mihinkään, jos yhteistä linjaa ei sovita? Tämänkaltaiset kysymykset lehdistössä olivat 1996 vuodenvaihteessa yleisiä, ja paikallislehti *Lappeenrantalainen* kuvasi liikkeen ”hämmäntäneen” kaupungin kunnalliselämää.¹³⁶

Taulukko 2. Sitoutumaton Kansalaisliike MYÖ:n hallituksen puheenjohtajat. Lähde: MYÖ: pöytäkirjat ja Arja Ylä-Outinen, haastattelu.

Vuosi	Nimi	Ammatti	Aiempi toiminta valtuutossa
1995–1996	Antti Luukko	Professori (fysiikka)	--
1997–1998	Marja-Leena Laivo	Ekonomi	--
1999	Marjut Lyytikäinen	Pankkialan palveluneuvoja	--
2000–2001	Erkki Pulli	Majuri (eläköitynyt)	Suomen Eläkeläisten Puolue (valtuutettu)
2002–2004	Antti O. Arponen	Toimittaja, tietokirjailija	--
2005–2009	Pentti Hotti	Virastomestari	SDP (ehdokkaana)
2010–2018	Arja Ylä-Outinen	Artesaani, yrittäjä	--
2019–	Juha Härkönen	Yrittäjä	--

¹³⁴ MYÖ: PK 1 (1995–1999), Hallituksen kokous 1/1995.

¹³⁵ MYÖ: PK 1 (1995–1999), Perustamispöytäkirja 7.12.1995.

¹³⁶ MYÖ: LL 1 (1995–1996), Lappeenrantalainen 21.1.1996, ”Myö-valtuutetut eivät usko airojen menevän ris-tiin”.

Liikkeen hallituksen ensimmäinen puheenjohtaja, fysiikan professori Antti Luukko kertoi, että vaikka Myö-liikkeeseen yritetään lyödä puolueleimaa, hän sanoutuu siitä irti jyrkästi. Myö ei myöskään aikonut tuottaa vastaavaa puoluepoliittista tai kunnallispoliittista ohjelmaa kuten puolueet.¹³⁷ Sen sijaan liike tuotti ja julkaisi ”Sitoutumattoman kansalaisliikkeen MYÖ perustamis- ja vaalijulistuksen”, joka tiivistä sen tavoitteita. Puolue- ja vaaliohjelman puute herätti myös ihmetystä siitä, että miten Myö sijoitettaisiin perinteiselle oikeisto-vasemmisto-akselille. Miten liike suhtautui esimerkiksi talouteen, ja minkä puolueen arvot olivat sitä lähimpänä? Uusien liikkeiden ja puolueiden asettaminen jo olemassa oleviin arvorakennelmiin oli ollut jo pitkään politiikan luonnollinen pyrkimys ymmärtää uusia tulokkaita. Esimerkiksi samanlaisia ajatuksia herätti myös Vihreä liitto ensimmäisinä valtuustovuosinaan.¹³⁸ Matti J. Kuronen kuvaa puolueiden pyrkimystä ymmärtää Myö-liikettä perinteisten puoluearvojen kautta:

--meitä väkisin yritettiin tunkea vanhaan puoluekarttaan. Yks kokoomuksen pomoista oli päässyt televisioon uutisiin ja se esitteli sit Myö-liikettä. Oli valtuustosalissa ne nimet, ja se miun kohdalla sano et selkeästi sosialidemokraatti, Lincolnan Antille sano et kristillisdemokraatti, jostain tais sanoo, että kokoomuslainen ja liberaalithan oli ihan selvä juttu. Ennen kuin saatiin ymmärtämään, että myö ollaan sitoutumattomia eri taustoilla tultu, ja tässä sitoudutaan vaan sitoutumattomuuteen.¹³⁹

Puoluelistan sijaan Myö tulisi osallistumaan vuoden 1996 vaaleihin valitsijayhdistysten muodostamana yhteislistana, johon jokainen halukas saa asettua ehdolle, edustamatta ”mitään puoluetta, etujärjestöä, liikeyritystä taikka muuta organisaatiota”. Vaatimuksena ehdokkaille oli, että he noudattivat ”länsimaisen vapaan yhteiskunnan ja oikeusvaltion peruseriaatteita, tukea kansalaisten omaehtoista työtä kotiseutunsa kehittämiseksi, vaalia kotiseudun kulttuuriperintöä, luontoa ja ympäristöä, edistää yrittäjyyttä ja puolustaa ja kehittää kuntien ja maakuntien itsemääräämisoikeutta ja itsehallintoa”. Edellä mainittuja vaatimuksia lukuun ottamatta ehdokkaat saivat toimia itsenäisesti ilman ryhmäkuria.¹⁴⁰

Myö ei vaatinut ehdokkailtaan yhdistyksen jäsenyyttä, mutta liikkeen toiminnan alussa ehdokkaiden oli luovuttava aiemmista puoluejäsenyyksistään. Kehotettiin ”kertomaan se selvästi”,

---

¹³⁷ MYÖ: LL 1 (1995–1996), Etelä-Saimaa 3.7.1996, Urpo Laaninen, ”Myö-liike ei laadi kunnallisvaaliohjelmaa”.

¹³⁸ Välimäki & Roivanen 2021, 29.

¹³⁹ Matti J. Kuronen, Haastattelu.

¹⁴⁰ MYÖ: PK 1 (1995–1999), Perustamispöytäkirja 7.12.1995.

jotta liikkeen sitoutumattomuus säilyisi.¹⁴¹ Kanta toisten puolueiden jäseniä kohtaan myöhemmin muuttui, ja esimerkiksi kaupunginvaltuustoon pyrki perussuomalaisia ja vihreitä Myön ehdokaslistoilla. Huomionarvoista kuitenkin on, että liike kritisoi puolueiden listoilla olevia sitoutumattomia ehdokkaita. Vaikka ehdokas olisi nimellisesti sitoutumaton, suhteellisen vaalittavan vuoksi äännet menivät puolueelle ja puolueessa kuitenkin käytettäisiin ryhmäkuria.¹⁴² Liikkeen jäsenet siis kokivat, että toisin kuin puolueet, sitoutumattomana kansalaisliikkeenä Myö oli paras vaihtoehto *aitoon* kansalaisvaikuttamiseen.

Sitoutumaton päätöksenteko herätti puolueissa ja lehdistössä hämmennystä ja kritiikkiä – pakokohan jotain vaikutteita oli oltava? Myön ajatukset eivät onnistuneet herättämään toiveikkuutta osassa lappeenrantalaisia, sillä uuden liikkeen ajateltiin muuttuvan samanlaisiksi kuin puolueet, etääntyen kansalaisista. Vuonna 1997 *Kaakkois-Suomen sanomien* päätoimittaja Kari Hämäläinen kritisoi lehden pääkirjoituksessa, että liike ”idealismissa, minkä riippumattomuuden pilvilinnoissa leijailu antaa”. Lehden mukaan käytännön päätöksenteossa liikkeen ideat eivät toimi, sillä ”sitoutumattomillakin näet esiintyy kunnianhimoa, kateutta, itsekkyyttä ja johtamiskulttuurista johtuvia erimielisyyksiä”. Lopuksi lehti muistutti, että äänestäjää ei montaa kertaa vedetä höplästä, vihjaten Myön olevan vain lyhytaikainen ilmiö, joka kaatuisi omaan idealismiinsa.¹⁴³

Yhdistyksenä Myö oli jäsentensä ylläpitämä kokonaisuus, joka muodostui yhdistyslain vaatimista asioista. Liikkeen toiminta ei tällä saralla eronnut millään olennaisella tavalla perinteisestä yhdistystoiminnasta. Varsinkin liikkeen perustajajäsenillä oli aiempaa kokemusta poliitikasta ja yhdistystoiminnasta, joten liikkeen perustaminen ei tuottanut suurempia ongelmia. Yhdistyksen päättävänä elimenä toimi hallitus, joiden jäsenet valittiin jokavuotisessa syyskokouksessa. Hallituksen muodosti puheenjohtaja sekä noin kuusi hallituksen jäsentä varajäsenineen.¹⁴⁴ Hallituksen jäsenet olivat liikkeen aktiivisimpia ja sitoutuneimpia henkilöitä, jotka pyörittivät liikkeen arkea pitämällä säännöllisiä kokouksia ja viestimällä aktiivisesti liikkeen jäsenille. Vaalien lähestyessä hallituksen tehtävät kasvoivat, sillä sen vastuulla oli liikkeen vaaliorganisaation rakentaminen ja vaalitiedotus.¹⁴⁵ Kun liike perustettiin, yhdistyksen hallitus ko-

---

¹⁴¹ MYÖ: PK 3 (1995–2000), ”Ehdotus asioista, joista tulisi keskustella ja päättääkin seuraavissa hallituksen kokouksissa vuodelle 1996”.

¹⁴² ES (2001–2004), Etelä-Saimaa 16.10.2004, Jarmo Nieminen, ”Sitoutumaton rooli”.

¹⁴³ MYÖ: LL 2 (1996–1997), *Kaakkois-Suomen Sanomat* 16.11.1997, Kari Hämäläinen, ”Idealismia?”.

¹⁴⁴ MYÖ: PK 8 (2003–2004), Vuosikokous 2004, Sitoutumaton kansalaisliike MYÖ ry:n säännöt.

¹⁴⁵ MYÖ: PK 4 (1996–2000), Koordinaatiotyöryhmän raportti 1998.

koontui lähes kaksikymmentä kertaa vuosittain, mutta kokousten määrä tasaantui noin kymmeneen vuodessa. Poikkeuksena olivat vaalivuodet, jolloin hallituksen työtaakka lisäsi tarvittavien kokousten määrää.

Myö oli lupaustensa mukaisesti avoin kaikessa toiminnassaan, ja kaikki hallituksen, valtuutettujen muodostaman valtuustoryhmän tai muun yhdistystoiminnan kokoukset olivat avoimia sekä liikkeen jäsenille ja sen ulkopuolisille.¹⁴⁶ Kuitenkin käytännössä vain harvoihin kokouksiin osallistui liikkeen ulkopuolisia. Osallistujamäärät kasvoivat sääntömääräisissä vuosi- ja syyskokouksissa, joissa päätettiin liikkeelle olennaisista asioista, kuten sääntömuutoksista ja hallitusjäsenistä. Keskimääräisesti hallituksen kokouksissa osallistujamäärät olivat noin kymmenen paikkeilla, syys- sekä vuosikokouksissa määrä oli noin kaksikymmentä. Tavanomaisen hallitustoiminnan lisäksi kahdesti vuodessa kokoontuva järjestö oli hyvin yleinen Suomessa, ja kyselytutkimusten mukaan puolueiden paikallisyhdistykset noudattivat pitkälti samaa kaavaa.¹⁴⁷

Myö piti yhteyttä jäseniinsä säännöllisesti julkaistavalla jäsentiedotteella kesästä 1996 lähtien. Aluksi jäsentiedote oli lyhyehkö infopaketti kaikista aikatauluista ja yhdistykselle tärkeistä asioista, mutta se kasvoi nopeasti jäsenlehden kaltaiseksi julkaisuksi, jossa oli tiedotusasioiden lisäksi liikkeen jäsenten kirjoituksia ja kannanottoja ajankohtaisiin asioihin liittyen. Ulkoisen ja sisäisen viestinnän parantamiseksi liike perusti viestintätoimikunnan vuonna 1998. Toimikunta ryhtyi edistämään ideaa Myön internet-kotisivujen pystyttämiseksi, mikä tähtäsi ”yleisen viestinnän tehostamiseen”.¹⁴⁸ Kotisivujen rakentaminen oli osa liikkeen tiedon valtatie -projektia 2000-luvun alussa, jonka tavoitteena oli useiden tiedotuskanavien avaaminen, tehostaminen ja ylläpitäminen sekä liikkeen jäsenille että kaupunkilaisille. Liikkeen mukaan se edusti ”avointa päätöksentekoa” ja sitä, että liike ”elää kanssasi”.¹⁴⁹

Yhdistystoiminnan ja poliittisen jalansijan varmistamiseen vaadittiin Myön toimintaan sitoutuneita henkilöitä, joita liike yritti aktiivisesti hankkia Lappeenrannasta. Yleisin tapa jäsenmäärän kasvattamiseen oli jäsenten omatoiminen jäsenhankinta: jäsentiedotteessa myöläisiä toistuvasti pyydettiin viemään liikkeen viestiä eteenpäin ”omaisten, sukulais-, ystävä-, tuttava- ja naapuripiirissä, samoin kuin työympäristöissäkin”. Jäsentiedotteiden ohessa lähetettiin myös

---

¹⁴⁶ Arja Ylä-Outinen, haastattelu.

¹⁴⁷ Borg 1997, 48–49.

¹⁴⁸ MYÖ: PK 4 (1996–2000), Viestintätyöryhmän raportti 1998.

¹⁴⁹ MYÖ: PK 4 (1996–2000), Hallituksen kokous 18/2000.

Myön esitteitä ja jäsenhakemuslomakkeita työn helpottamiseksi. Julkisuuskuvan sekä vaalikassan kartuttamiseksi yhdistys myi myös erilaisia liikkeen tunnuksella varustettuja oheistuotteita, kuten tarroja, pinssejä ja kangaskasseja.¹⁵⁰ Koska yhdistyksen jäsenet tulivat pääasiassa jo olemassa olevien jäsenien lähipiiristä, Myön yhdistystoiminnan ylläpitämiselle oli äärimmäisen tärkeää saada jäseniä, jotka osallistuisivat aktiivisesti esimerkiksi hallitustoimintaan.

Kuva 3.

Myö-liikkeen logolla varustettu pinssi ja tarra – MYÖ: M.

Yhdistykseen jäsenmäärä pysyi koko toimintansa aikana alle sadan, ja muutokset voidaan yhdistää Myö-liikkeen kannatukseen kunnallispolitiikassa. Toinen huomattava tekijä jäsenmäärän kasvattamiselle olivat vaalivuodet, joiden aikana liike mainosti toimintaansa tavallista ahkerammin. Liikkeen alussa liike onnistui kokoamaan Lappeenrannan pienpuolueiden ja puoluekriittisten voimat, esimerkiksi jo olemassa olevista sitoutumattomista ja entisistä liberaaleista. Odotuksia heikomman vaalituloksen jälkeen jäsenmäärä lähti laskuun, mutta Myön noustessa kaupunginvaltuuston puheenjohtajaksi liikkeen jäsenmäärä kasvoi koko valtuustokauden ajan. Vuoden 2004 jälkeen jäsenmäärä kääntyi laskuun, ja kun liikkeen kannatus lähti laskuun vuoden 2012 vaalien jäsenmäärä tippui alle 50 henkilöön.¹⁵¹ Tulee kuitenkin muistaa, että jäsenmäärät todellisuudessa olivat aina hieman suurempia, sillä osa ei maksanut jäsenmaksua. Maksun väliin jättäneitä poistettiin yhdistyksestä vuosittain.

¹⁵⁰ MYÖ: PK 1 (1995–1999), Hallituksen kokous 6/1996 & jäsenkirje 1/1996.

¹⁵¹ Ks. kuvio 3, 46.

Kuvio 3. Jäsenmaksunsa maksaneiden jäsenten määrä vuosina 1996–2017. Lähde: Myö: pöytäkirjat.

Tammikuussa 1996 liikkeen perustamisen jälkeen liikkeen valtuutetut julistivat valtuustolle perustavansa ”Myö-kansalaisliikkeen” valtuustoryhmän, samalla eroten aikaisemmista valtuustoryhmistä. Valtuustoryhmän kerrottiin noudattavan liikkeen perustamisjulistuksen periaatteita ja pyrkivänsä tuomaan niitä kaupunginpolitiikkaan.¹⁵² Valtuustoryhmä muodosti yhdistyksen lisäksi tärkeimmän Myön toimielimen, jonka vastuulla oli kaupunginvaltuutettujen toiminnan ylläpito ja järjestely. Valtuustoryhmien muodostaminen oli jo pitkään ollut olennainen osa kunnallispolitiikkaa, jossa valtuutetut, yleisesti yhden puolueen jäsenet, muodostivat ryhmittymän, joka käytti äänivaltaansa yhtenäisesti. Valtuustoryhmillä oli myös tapana koontua ennen valtuustokokouksia keskustelemaan käsiteltävistä asioista ja mahdollisesti päättää, mitä ryhmä yhtenäisesti äänestää.¹⁵³ Erot valtuustoryhmien sisäisestä kurista vaihtelivat ajallisesti ja paikallisesti, mutta Myön toiminnan aikana oli hyvin yleistä, että puolueiden valtuustoryhmät äänestivät yhtenä rintamana.

Uuden valtuustoryhmän perustajajäsen Olavi Petro kuvaili valtuustoryhmän noudattavan vapautta ennen kaikkea oman harkinnan ja päätösvallan käyttöön.¹⁵⁴ Kaupunginvaltuuston asioista keskusteltiin säännöllisesti, sekä valtuutettujen kesken että koko yhdistyksen kokouksissa. Valtuutettujen yhteisiä kokouksia pidettiin säännöllisesti, noin kymmenen vuodessa,

¹⁵² MYÖ: PK 3 (1995–2000), MYÖ-kansalaisliikkeen valtuustoryhmän perustaminen -tiedote 15.1.1996.

¹⁵³ Majoinen 2006, 38–40.

¹⁵⁴ MYÖ: LL 1 (1995–1996), Etelä-Saimaa 16.1.1996, Anne Kotiharju, ”MYÖ-liike järjestäytyi valtuustoryhmäksi”.

joissa käsiteltiin esimerkiksi valtuutettujen aloitteita tai kannanottoja istunnoissa. Lisäksi valtuustopäivinä oli tavanomaista, että ennen istuntoja myöläisvaltuutetut pitivät lyhyitä kokouksia ennen istuntoja. Sitovia sopimuksia ei liikkeen periaatteiden mukaan kuitenkaan tehty. Yhdistyksen ja valtuustoryhmän välisiä tapaamisia pidettiin myös säännöllisesti, joissa valtuutetut pitivät muut liikkeen jäsenet ajan tasalla. Myön avoimuuden mukaisesti tapaamisiin oli vapaa pääsy ulkopuolisille, mutta osallistuminen esimerkiksi yhdistyksen ja valtuustoryhmän tapaamisiin oli vähäistä.¹⁵⁵

Myö-liikkeen ensimmäinen ja merkittävin askel kohti tavoitteitaan oli puoluestatuksen hylkääminen, mikä herätti suoranaista hämmennystä Lappeenrannan kunnallispolitiikassa. Kuten aikaisemminkin poliittisilla toimijoilla, liikkeellä oli hankaluuksia luoda oma paikkansa kunnallispoliittisessa kentässä, varsinkin, jos pyrkimys oli päästä irti perinteisistä oikeisto-vasemmisto-käsityksistä. Myön yhdistyksen järjestäytyminen ja ylläpitäminen oli tavanomaista yhdistystoimintaa, ja sen avoimuutta liikkeen jäsenille sekä ulkopuolisille painotettiin. Jäsenten tärkeys tunnustettiin heti alkumetreillä yhdistystoiminnan ja ehdokashankinnan vuoksi, ja niitä pyrittiin hankkimaan erityisesti myöläisten omatoimisen jäsenhankinnan avulla.

3.3 Myö-liikkeen toiminnan haasteita

Vaikka sitoutumattoman kansalaisliikkeen leima toi omia etujaan Myön toiminnalle ja julkisuuskuvalle, se aiheutti myös hankaluuksia. Keskeisin niistä oli taloudelliset haasteet. Puolueet olivat lain mukaan oikeutettuja puoluetukeen, joka oli rahallinen tukimuoto puolueille sekä niiden oheisjärjestöille. Puoluetuki mahdollisti tuen myös paikallisjärjestöille ja auttoi siten esimerkiksi yhdistys- ja vaalitoiminnan rahoituksessa. Puoluetuki kohdistui välillisesti myös kaikkiin puolueiden alajärjestöihin, jotka puoluetukilain mukaisesti palvelevat jollain tavalla puolueen tavoitteiden toteutusta.¹⁵⁶ Sosialidemokraateilla oli 38 alajärjestöä vuonna 1996, kuten Kansan Sivistysrahasto, Sosiaali- ja Terveysalan Sosiaalidemokraattinen Yhdistys ja Työväen Sanomalehtien Uutistoimisto.¹⁵⁷

Suuret ja vakiintuneet puolueet olivat perustaneet myös tukisäätiöitä, jotka tukivat rahallisesti puolueiden toimintaa. Esimerkiksi Kokoomuspuolueen Säätiö hallitsi 2010-luvulla miljoonien

---

¹⁵⁵ MYÖ: M, Valtuustoryhmän toimintakertomus vuodelta 1998.

¹⁵⁶ Wiberg 1997, 103–105.

¹⁵⁷ Wiberg 1997, 108–109.

eurojen edestä sijoitusomaisuutta, ja kustansi puolueen eduskuntavaalien kuluista yli 40 prosenttia. Puolueiden paikallisjärjestöjen säätiöt olivat luonnollisesti pienempiä, mutta ne tarjosivat muita etuja, esimerkiksi toimitilat ja niiden ylläpidon.¹⁵⁸ Lappeenrannan puoluejaostojen varallisuudesta ei ole tarkkaa tietoa, mutta niiden taustalla toimiva puoluetukijärjestelmä ja valtakunnalliset säätiöt antavat kertovat etulyöntiasemasta suhteessa Myö-liikkeeseen.

Ilman puoluestatusta Myö-liike jäi puoluetuesta paitsi, sillä liike toimii ”yhdistyspohjalta eikä se saa toimintaansa euroakaan puoluetukea tai avustusta katto-organisaatioilta, kuten kaikki isot puolueet”.¹⁵⁹ Liike kritisoikin äänekkäästi puoluetukea ja kertoi sen olevan poliittisen järjestelmän lyömäväline kansalaisvaikuttamista ja uusia liikkeitä vastaan. Puoluetuen kritisoiminen oli ollut jo pitkään ominaista pienille puolueille sekä liikkeille, ja sitä oli tehty jo esimerkiksi SMP:n ajoista lähtien.¹⁶⁰ Puoluetuki koettiin epäreiluksi myös sen takia, että se suosi laajalle levinneitä ja alajärjestöjä omistavia puolueita. Pienpuolue Nuorsuomalaisen kansanedustaja vuonna 1996 pyrki muuttamaan puolueiden saamia ”piilotukia”, joihin vastikään perustettu puolue ei päässyt käsiksi.¹⁶¹

Vuonna 2000 Myön kaupunginvaltuutettu Juha Kemppinen kritisoi *Etelä-Saimaa* -lehdessä puoluetukea syynä puolueiden byrokratisoitumiseen ja johtajavaltaistumiseen. Hän myös yhdisti puoluetukijärjestelmän ja kansalaisten etäännyttämisen politiikkaan, väittäen, että puoluetuen käyttöönoton jälkeen vuonna 1967 puolueiden jäsenmäärä on tasaisesti laskenut. Lopuksi valtuutettu kysyi, että mahtaako Etelä-Saimaan toimittajilla olla sitoumuksia eri puolueisiin tai henkilöihin.¹⁶² Myöläiset kokivat myös, että puoluetuki antoi suoran ja epätasa-arvoisen edun puolueille kunnallisvaaleissa, sillä esimerkiksi vuoden 2000 kunnallisvaaleihin puolueet saivat tukea yli miljoona euroa. Puoluetuen demokraattisuutta kyseenalaistettiin sillä perusteella, että samalla kun puolueet saavat tukea valtiolta, muut ryhmät ”eivät saa veronmaksajien kukkarosta otettua tukea vaalikampanjointiin”.¹⁶³ Tämä ei sopinut liikkeen näkemyksiin avoimuudesta ja sitoutumattomuudesta.

---

¹⁵⁸ Venho 2018, 29–30 & 16–18.

¹⁵⁹ MYÖ: LL 8 (2013–2013), *Etelä-Saimaa* 20.3.2017, Leena Kohvakka-Turja, ”Myön ehdokasmäärä on hyvä”.

¹⁶⁰ Virtanen 2018, 122–123.

¹⁶¹ Tarkka 1999, 193–195.

¹⁶² MYÖ: LL 4 (2000), *Etelä-Saimaa* 15.11.2000, Juha Kemppinen, ”Kunnallisvaalien jälkeen”.

¹⁶³ ES (2001–2004), *Etelä-Saimaa* 19.10.2004, Erkki Räsänen, ”Puoluetuesta vaalituki”.

Ilman puoluetukea tai muuta säännöllistä ulkopuolista tukea Myön talous toimi pitkälti jäsenmaksujen ja talkootyön varassa. Kassan kerryttämiseksi jokaisen yhdistyksen jäsenen tuli maksaa kertaluontoinen 80 markan (myöhemmin 25 euron) jäsenmaksu, jolla rahoitettiin yhdistyksen toimintaa. Puolueitten mukaisesti liike myös ryhtyi keräämään niin sanottua puoluevero¹⁶⁴, joka käytännössä tarkoitti liikkeen valtuutettujen luottamusmiespalkkioista maksettavaa osinkoa liikkeelle. Vuonna 1998 Myön hallitus asetti puolueveroksi 20 prosenttia, joka toi tassaista, mutta pienehköä tuloa liikkeen tilille.¹⁶⁵ Puolueveroa pyrittiin pitämään mahdollisimman alhaisena, ja vuonna 2008 sen pienentämistä pohdittiin, jos yhdistyksen talous sen salli.¹⁶⁶ Liikkeen taloutta toisaalta tasapainotti se, että vaaleja lukuun ottamatta pysyviä kuluja oli vähän, suurimpana kuluna tiedottaminen ja ajoittaisen vaalitoimiston vuokranmaksu.

Vaalitoiminnan turvaamiseksi ilman puoluetukea Myö tukeutui jäsenmaksuista ja puolueverosta säästettyyn varallisuuteen, samalla keräten tuloja esimerkiksi yleisötilaisuuksista ja muista myyntituotoista. Liikkeen talous ei kuitenkaan sellaisenaan kyennyt kustantamaan vaaleja, joiden suurimmat kuluerät olivat lehtimainonta, vaalijulisteet ja vaalilehdet. Jo ensimmäisissä vaaleissa huomattiin, että noin 40 prosenttia suunnitellun budjetin varoista oli ”kerättävä jotenkin”.¹⁶⁷ Tarvittavien varojen keräämiseksi muodostui käytäntö, jossa yhdistyksen hallitus nosti lainaa, jonka sen jäsenet yksityishenkilöinä takasivat.¹⁶⁸ Myöhemmissä vaaleissa, joissa vaalibudjetti kasvoi, yksityisen velan määrä kasvoi jopa 75 prosenttiin.¹⁶⁹ Vaalien jälkeen lainaa maksettiin pois myöläisvaltuutettujen puolueverolla. Liikkeen toiminta ja poliittiset mahdollisuudet tulivat siis suoraan jäsentensä taskuista, mikä tukee kuvaa Myöstä kansalaisten ylläpitämänä järjestönä.

Myön ero puolueisiin näkyi myös henkilökohtaisissa vaalibudjeteissa. Vuoden 2000 kunnallisvaaleissa suurin osa valituista vara- ja kunnallisvaltuutetuista käytti vaaleihin 2000–5000 markkaa. Vertauksena vuoden 2000 keskimääräisen palkansaajan ansiot olivat noin 12 000 markkaa kuussa.¹⁷⁰ Valtuutetut maksoivat vaalimenoja omasta taskustaan, mutta puoluejärjestöt tai ammattiliitot rahoittivat useita ehdokkaita, samalla kustantaen ehdokkaiden yhteisilmoituksia. Monet valtuutetuista saivat myös yksityishenkilöiltä ja yrityksiltä rahallista tukea, jotka mahdollistivat Lappeenrannan suurimmat vaalibudjetit, korkeimmillaan 27 500 markkaa.

---

¹⁶⁴ Nimi oli yleisesti käytetty, eikä Myö nähtävästi kokenut sitä ongelmaksi.

¹⁶⁵ MYÖ: PK 2 (1995–2000), ilmoitus puolueverosta Lappeenrannan kaupungin rahatoimistolle 18.2.1998.

¹⁶⁶ MYÖ: M, Hallituksen kokous 10/2008.

¹⁶⁷ MYÖ: PK 1 (1995–1999), Hallituksen kokous 2/1996.

¹⁶⁸ Arja Ylä-Outinen, haastattelu.

¹⁶⁹ MYÖ: VT (2000–2004), Vuoden 2000 kunnallisvaalien suunnitelmat.

¹⁷⁰ Tilastokeskus 2001, 388.

Myön valtuutettujen vaalibudjetit olivat keskimäärin alle tuhat markkaa. Yksittäisillä ehdokkailla ei ollut lainkaan vaalibudjettia.¹⁷¹ Toisaalta kyseisissä vaaleissa ei alhainen vaalibudjetti vaikuttanut haittaavan, sillä liike sai ”veret seisauttaneen vaalivoiton”, nostamalla valtuutettujen määrän viidestä yhdeksään.¹⁷²

Toisaalta riippumattomuus puoluetuesta ja muista valtiollisista avustuksista vahvisti Myö-liikkeen sitoutumattomuuden ideaa. Poliittista järjestelmää kritisoivien liikkeiden kieltäytyminen mahdollisesta tuesta samanaikaisesti sekä ilmaisee että vahvistaa ryhmän omanarvontunnetta, sillä suoraa rahallista sidettä kritisoituun järjestelmään ei muodostettu.¹⁷³ Puoluetuen puuttuminen tehtiin myös näkyväksi lappeenrantalaisille vaalimainonnassa julistaen, että ”Myö tekee työtä ilman verorahoillasi maksettua puoluetukea”¹⁷⁴. Ehdokashankinnassa sitoutumattomuus osoittautui valttikortiksi, joka herätti kansalaisvaikuttamisesta kiinnostuneita lappeenrantalaisia. Entisen puheenjohtajan Arja Ylä-Outisen mukaan monelle puhtaasti paikallispolitiikkaan pyrkivälle puolueisiin liittyminen saattoi olla kynnyksikysymys, mikä helpotti liikkeen ehdokasrekrytointia.¹⁷⁵ Ehdokaslistoissa tämä ilmiö näkyi eniten 1990-luvun puolella, jossa ehdokkaiden etsiminen oli puolueille ”tuskallisempaa kuin koskaan aikaisemmin”. Samanaikaisesti sitoutumattomien ehdokkaiden määrä oli ennätyslukemissa.¹⁷⁶ Toisaalta sitoutumattomien poisolo valtakunnallisesta politiikasta työnsi pois ehdokkaita ja valtuutettuja, joiden tähtäimessä oli enemmän kuin kaupunginvaltuuston paikka. Myön lopullista kunnallispoliittista vetäytymistä lukuun ottamatta, yksi liikkeen valtuutettu loikkasi kokoomukseen, tavoitteenaan pääsy valtakunnanpolitiikkaan.¹⁷⁷

Myön jokapäiväisen yhdistystoiminnan ylläpitäminen talkootyöllä oli yksi kansalaisliikkeen pysyvistä haasteista. Liikkeen toiminta yhdistyksenä, valtuustoryhmänä ja poliittisena toimijana tuotti paljon byrokratiaa, kokouksia ja paperityötä, mikä saattoi tulla yllätyksenä järjestötoiminnasta kokemattomille henkilöille. Vallinnut poliittinen ilmapiiri ei myöskään kannusta-

---

¹⁷¹ MYÖ: LL 4 (2000), Etelä-Saimaa 23.12.2000, Urpo Laaninen, ”Ilpo Hakulalla ja Hannu Myyryläisellä Lappeenrannan suurimmat vaalibudjetit”.

¹⁷² MYÖ: LL 4 (2000), Etelä-Saimaa 23.10.2000, Heikki Sopanen, ”Jk.”.

¹⁷³ Mäkelä 1998, 310–311.

¹⁷⁴ MYÖ: VT (2000–2004), Lappeenrantalainen 17.10.2004, Myön vaalimainos.

¹⁷⁵ Arja Ylä-Outinen, haastattelu.

¹⁷⁶ MYÖ: LL 1 (1995–1996), Etelä-Saimaa 27.8.1996, ”Ehdokaspaikkoja paljon täyttämättä Etelä-Karjalassa”.

¹⁷⁷ Esimerkiksi MYÖ: LL 5 (2005–2008), Etelä-Saimaa 24.4.2006, Urpo Laaninen, ”Myö ja Minna Kivimäki neuvottelevat luottamushenkilöpaikoista”.

nut jäsenten aktiivisuuteen, ja tutkimusten mukaan Suomessa noin yhdeksän kymmenestä järjestön jäsenestä oli passiivinen sen toiminnassa.¹⁷⁸ Vaikka liikkeen jäsenmäärä lähenteli korkeimmillaan sataa, suurin osa ei osallistunut esimerkiksi hallitustoimintaan. Suurimman osan jäsenistöstä kerrottiin olevan passiivisia, ja esimerkiksi jäsenmaksuista jouduttiin useasti muistuttamaan – esimerkiksi vuonna 2006 jopa neljäkymmentä prosenttia jäsenistä oli jättänyt jäsenmaksunsa maksamatta.¹⁷⁹

Syksyllä 2015 Myön valtuutettu avasi *Lappeenrannan uutisissa* valtakunnallisen yhdistystoiminnan ahdinkoa, että ”kovin moni vuosienkin ajan jäsenenä ollut ja yhteisön toiminnan tarpeelliseksi – suorastaan välttämättömäksi kokeva jäsen on jättänyt yhteisesti sovittujen ja päätettyjen jäsenmaksujen maksamisen retuperälle”. Samalla varoitettiin työtaakan kasaantuvan vain pienelle aktiivien ryhmälle.¹⁸⁰ Lehtijutun sanoma osui myös Myö-liikkeeseen, sillä sen jokapäiväistä toimintaa pyöritti usein pieni aktiivien joukko. Monet näistä aktiiveista olivat samanaikaisesti kaupunginvaltuustossa, yhdistyksen toiminnassa ja joskus myös jossain liikkeen alajärjestössä. Edellä mainitut tehtävät, yhdistettynä työelämään, saattoi muodostua hyvinkin raskaaksi. Arja Ylä-Outinen kuvaa liikkeen ylläpitämisen työtaakasta 2010-luvulla:

*Yhdistystoiminta on yhdistystoimintaa, siihen tarvitaan tietyt, jotka täytyy tehdä. Osa täytyy tehdä kerta viikossa, osa täytyy tehdä kerta kuussa, ja siis se byrokraatia, ei kukaan sitä jaksanut tehdä -- mutta kun on se, että ei ole sitä palkattua henkilökuntaa, joka hoitaa just niitä rutiineja -- Ja tämmösen kansalaisliikkeen, joka osallistuu politiikkaan, siellä tekeminen ei lopu koskaan. Tarkotan siis sitä mitä tehdään siellä yhdistyksessä, et se mikä mahdollistaa sen, et pystytään osallistumaan vaaleihin ja muuhun. Se on niin iso kakku, että mie ymmärrän et miks ihmiset ei halua lähteä mukaan semmoseen.*¹⁸¹

Yhdistystoiminnassa oli myös ajoittaisia ristiriitoja, jotka pahimmillaan johtivat yhdistyksestä eroamiseen. Usein nämä liittyivät vaalienjälkeisiin paikkajakoihin ja niitä koskevia periaatteita. Myöllä oli tapana jakaa kunnalliset luottamus-, valtuusto- ja hallituspaikat äänimäärän mukaan, jotta kansalaisten ääni suodattuisi parhaiten päätöksentekoon. Liikkeen jäsen Erkki

---

¹⁷⁸ Borg 1997, 52.

¹⁷⁹ MYÖ: M, Yhdistyksen toimintakertomus vuodelta 2006.

¹⁸⁰ MYÖ: LL 8 (2013–2018), Lappeenrannan uutiset 16.8.2015, Esko Kosonen, ”Unohtuiko yhdistyksen tai seuran jäsenmaksu?”.

¹⁸¹ Arja Ylä-Outinen, haastattelu.

Pulli asettui kuitenkin vuoden 1996 vaalien jälkeen yhdistyksen päätöstä vastaan, jonka mukaan kaupunginhallituksen paikka annettaisiin Matti J. Kuroselle suurimman äänimäärän perusteella. Tapaus oli poikkeuksellinen kahdella tapaa. Ensinnäkin Erkki Pulli toi asian julkiseksi kaupunginvaltuuston kokouksessa, jossa keskustellut paikkajaot oli perinteisesti jo sovittu ennalta ryhmien kesken. Pulli esitti puheenvuorollaan Kurosen sijaan hallituksen jäseneksi Raimo Kietäväistä, ja Kietäväisen kieltäytyttyä Pulli ehdotti itseään. Ehdotus ei saanut keneltäkään valtuutetulta kannatusta. Toiseksi poikkeuksellista oli Pullin motiivit paikkajaon vastustamiseksi. Kokousta seurannut *Kaakkois-Suomen sanomien* toimittaja Lasse Karola arvioi, että ”Pullille Kuronen ei kelvannut, ehkä siksi, että tämä oli aiemmin julkisuudessa ilmoittanut olevansa kallellaan vasemmalle”.¹⁸² Tämä ei ymmärrettävästi tukenut kuvaa Myöstä sitoutumattomana ja avoimena liikkeenä, jonka periaatteisiin kuului valtuutettujen vapaa toiminta.

Toisessa tapauksessa paikkajako johti yhdistyksen jäsenen eroon. Vuoden 2012 vaaleissa lähes 600 ääntä saanut ”jääkiekkolegenda”¹⁸³ Lalli Partinen (1941 – 2022) sai paikan valtuutettuna sekä kaupunginhallituksen varajäsenenä. Henkilökohtaisen poissaolon jälkeen Partinen palasi luottamustehtäviin ja osoitti kiinnostustaan kaupunginhallituksen jäsenyydestä sekä Myön hallituksen puheenjohtajuudesta. Vuoden 2015 lopulla liikkeen jäsen Pentti Hotti teki aloitteen Partisen puolesta, mutta hallitus hylkäsi aloitteen.¹⁸⁴ Tämän seurauksena Hotti ilmoitti eroavansa Myön jäsenyydestä sähköpostitse, joka esitettiin seuraavan hallituksen kokouksen liitteessä. Hotin mukaan päätös oli ”ristiriidassa hyvän ja oikeudenmukaisen menettelyn kanssa ja että asiassa ei ole otettu huomioon äänestäjien selkeästi esittämää tahtoa viime kunnallisvaaleissa”. Hotti myös vetosi siihen, että Partisen äänisaalis oli ratkaiseva sekä valtuusto- että hallituspaikan saavuttamisessa. Hänen mukaansa liikkeelle ei myöskään ollut epätavallista vaihtaa luottamuspaikkoja kesken kauden.¹⁸⁵

Myön hallitus perusteli päätöstä sillä, että Partinen oli ollut paikalla ja hyväksynyt alkuperäisen paikkajaon vuonna 2012. Kysymys kuitenkin on, että miksi liike ei ehdottanut Partiselle kaupunginhallituksen paikkaa jo vuonna 2012. Taustalla vaikuttaneita tekijöitä olivat todennäköi-

---

¹⁸² MYÖ: LL 2 (1996–1997), *Kaakkois-Suomen sanomat* 9.1.1996, Lasse Karola, ”Demokratiaa vai häiriköintiä”.

¹⁸³ MYÖ: LL 7 (2011–2017), *Lappeenrannan uutiset* 4.1.2012, Heikki Kemppainen, ”Suorasanaainen Lalli politiikkaan”.

¹⁸⁴ MYÖ: PK 11 (2012–2016), Hallituksen kokous 10/2015.

¹⁸⁵ MYÖ: PK 11 (2012–2016), Hallituksen kokous 11/2015.

sesti liikkeen suhtautuminen Partisen toimintaan kunnallispolitiikassa. Hänet tunnettiin vah- vasta ulosannistaan, minkä vuoksi hän päätyi usein kommentteineen lehtien palstoille.¹⁸⁶ *Etelä-Saimaa* myös kyseenalaisti Partisen tietämystä kunnallisista asioista otsikoilla kuten ”Missä me ollaan ja onko Lalli mukana?” ja ”Taloustieto hakusessa”.¹⁸⁷

Yhdistyksen jäsenien työmäärä kasvoi aina vaalien alla ja jäseniä pyrittiin osallistumaan urak- kaan ”kansanvallan laajentamiseksi Lappeenrannassa”.¹⁸⁸ Ilman puolueen statusta, kansalais- liike joutui tekemään ylimääräistä työtä ehdokasasettelussaan. Vaalilain¹⁸⁹ mukaan puolueet kykenivät asettamaan ehdokkaita kunnallisvaaleihin ilmoituksella, jonka suoritti puolueen hen- kilöjäseniä kunnassa edustava yhdistys, muita vaatimuksia ehdokasasettelussa ei juurikaan ol- lut. Tilanne kuitenkin muuttui, jos ehdokas ei asettautunut ehdokkaaksi puolueen kautta, sillä hänen tuli perustaa valitsijayhdistys, jonka kautta ehdokas asetettaisiin ehdolle. Valitsijayhdis- tykseen vaadittiin kymmenen äänioikeutetun kuntalaisen osallisuus, ja valitsijayhdistyksen jä- sen ei voinut olla osallisena toisessa valitsijayhdistyksessä.¹⁹⁰

Valitsijayhdistykset tuottivat lisätyötä jokaiselle sitoutumattomalle, joka pyrki asettumaan eh- dokkaaksi kunnallisvaaleissa. Käytännössä esimerkiksi vuoden 2012 vaaleissa liike kokosi ”42 ehdokasta, vaati se noin 650 henkilön nimet, allekirjoitukset, syntymäajat, osoitteet ja puhelin- numerot. Nimien lisäksi tarvittiin noin 250 A4-kokoista paperia ja niihin samoja nimiä ja alle- kirjoituksia moneen kertaan – jokaisella ehdokkaalla piti olla oma vaaliasiamies ja tälle vara- mies, ja jokaisen vaaliasiamiehen allekirjoitus piti kirjoittaa kolmeen eri paperiin”.¹⁹¹ Jo Myö- liikkeen ensimmäisissä vaaleissa ehdokkaita suositeltiin aloittamaan valitsijayhdistysten kanssa työskentely hyvissä ajoin, lähes puoli vuotta aikaisemmin paperitöiden kasaantumisen välttämiseksi.¹⁹² Valitsijayhdistyksen perustamiseen vaadittavat asiakirjat koottiin lopulta ”pa- perisodassa”, joista liike muodosti Myö-yhteislistan.¹⁹³

---

¹⁸⁶ Esim. MYÖ: LL 7 (2011–2013), Lappeenrantalainen 25.1.2012, Heikki Kemppainen, ”Lalli Partisen suorat sanat mamuista suututtivat”.

¹⁸⁷ MYÖ: LL 7 (2011–2017), *Etelä-Saimaa*, 10.6.2014, ”Missä me ollaan ja onko Lalli mukana?” & 30.10.2012, Heikki Sairanen, ”Taloustieto hakusessa”.

¹⁸⁸ MYÖ: JT (1999–2004), jäsentiedote 1/1999.

¹⁸⁹ Vaalilaki muutettiin vuonna 1998, mutta ei muuttanut ehdokasasettelua merkittävästi – Tarasti, 2006.

¹⁹⁰ Tarasti 2006, 392.

¹⁹¹ MYÖ: LL 7 (2011–2017), *Etelä-Saimaa* 28.9.2012, Jorma Tyrmi, ”Sitoutumattoman vaikea päästä ehdok- kaaksi”.

¹⁹² MYÖ: PK 1 (1995–1999), Hallituksen kokous 2/1996.

¹⁹³ MYÖ: PK 8 (2003–2004), Hallituksen kokous 10/2004.

Liike kritisoi valitsijayhdistyksiä äänekkäästi. Esimerkiksi eräs ehdokas totesi valitsijayhdistysten olevan puolueiden tahallinen hidaste sitoutumattomille liikkeille, jotta puolueiden ulkopuolisten liikkeiden osallistuminen politiikkaan olisi mahdotonta tai ainakin mahdollisimman vaikeaa. Lopuksi todettiin, että: ”vaatii todella suurta sitkeyttä ja sitoutumista osallistua kunnallisvaaleihin puoluepoliittisesti sitoutumattomana”.¹⁹⁴ Ajoittain vaalityöskentelyn taakka kasvoi entisestään, esimerkiksi vuonna 2000 kaikkia Myön ehdokkaita pyydettiin suorittamaan nimien ja suostumusten keruu uudestaan kaksi kuukautta ennen vaaleja, sillä valitsijayhdistysten lomakkeita oli uudistettu.¹⁹⁵ Valitsijayhdistykset olivat lakiteknisesti vaadittuja, mutta loivat esteitä sitoutumattomille ehdokkaille, mikä ei auttanut kansalaisten etäännyntymisen tunteeseen suhteessa kansalaisvaikuttamiseen ja poliittiseen osallistumiseen.¹⁹⁶

Taulukko 3. Myön valtuutettujen ikä- ja sukupuolijakauma. Lähde: Myö: pöytäkirjat, Yle-tu-lospalvelut ja tilastokeskus.

Vaalit	Myön Valtuutetut	Myön valtuutettujen keski-ikä	Myön naisehdokkaisten osuus	LPR:n naisehdokkaisten osuus	LPR:n naisvaltuutettujen osuus
1996	Matti J. Kuronen, Matti Tikka, Antti Linkola, Raimo Kietäväinen, Erkki Pulli	57	34 %	32 %	29 %
2000	Matti J. Kuronen, Juha Kemppinen, Antti O. Arponen, Erkki Pulli, Matti Tikka, Ari Tuomikoski, Pekka Porali, Erkki Räsänen, Arto Varis	49	36 %	38 %	25 %
2004	Matti J. Kuronen, Antti O. Arponen, Juha Härkönen, Minna Kivimäki (loikkasi Kokoomukseen 2006), Erkki Räsänen, Ari Tuomikoski, Ville Hyyryläinen	43	42 %	40 %	28 %
2008	Markku Timonen, Juha Härkönen, Erkki Räsänen, Leena Kohvakka-Turja,	52	33 %	40 %	37 %

¹⁹⁴ MYÖ: LL 7 (2011–2017), Etelä-Saimaa 28.9.2012, Jorma Tyrmi, ”Sitoutumattoman vaikea päästä ehdokkaaksi”.

¹⁹⁵ MYÖ: VT (2000–2004), Kirje kunnallisvaaliehdokkaille 24.8.2000.

¹⁹⁶ Tuittu 1997, 82–84.

	Timo Haimila, Antti O. Arponen, Teppo Puhakainen				
2012	Lalli Partinen, Juha Härkönen, Antti O. Arponen (menehtyi 2015), Markku Timonen (erosi luottamustehtävistä 2016, Marko Vainikka jatkoi), Leena Kohvakka-Turja	58	33 %	39 %	27 %
2017	Juha Härkönen, Leena Kohvakka-Turja, Petri Pulkkinen	52	43 %	40 %	37 %

Myön yksi haasteista oli myös valtuutettujen sukupuoli- ja ikäjakauma, jonka korjaamiseksi liike teki parhaansa. Myön ensimmäiset valtuutetut olivat keskimääräistä¹⁹⁷ vanhempia Lappeenrannassa ja kaikki he olivat miespuolisia.¹⁹⁸ Valtuutettujen keski-ikä kuitenkin laski huomattavasti vuoteen 2004 saakka, mutta nousi ennätyslukemiin vuonna 2012. Lehdistö ja puolueet myös piikittelivät Myötä naisvaltuutettujen puutteesta aina vuoteen 2004 saakka, kunnes liike sai ensimmäisen naisvaltuutettunsa, Minna Kivimäen.¹⁹⁹ Liikkeen naisvaltuutettujen osuus kuitenkin pysyi kaupungin keskiarvoa alhaisempana koko sen toiminnan ajan. Naisvaltuutettujen puute johti myös hankaluuksiin yhteistyöneuvotteluissa, sillä tasa-arvolain mukaan 40 prosenttia kaupunginhallituksen jäsenistä olisi tullut olla naispuolisia.²⁰⁰ Tasa-arvolain mukaan myös 40 prosenttia kunnallisvaalien ehdokkaista tulisi olla naispuolisia, jonka Myö ja puolueet saavuttivat vuonna 2004.²⁰¹

Taulukosta 3 kuitenkin huomaa, ettei Myön ongelma ollut naisehdokkaitten määrässä. Liikkeen naisehdokkaitten määrä pysyi pitkälti samana kuin puolueilla. Ero oli huomattavaa ainoastaan vuosien 2004 ja 2008 vaaleissa, jolloin naisehdokkaitten osuus oli kaupungin keskiarvoa seitsemän prosenttia pienempi. Tosiasiassa liikkeen ongelma oli, etteivät naisehdokkaat saa-

¹⁹⁷ Lappeenrannan valtuutettujen keski-ikä löytyi vaaleista 1996, 2008, 2012 ja 2017. Näistä saatu keskiarvo oli 50,5 vuotta – MYÖ: asiakirjat & Yle-tulospalvelut.

¹⁹⁸ Ks. taulukko 3, 54.

¹⁹⁹ Esim. MYÖ: LL 4 (2000), Etelä-Saimaa 23.10.2000, Tiina Suomalainen, ”Myö iloitsi, mutta naiset surivat”.

²⁰⁰ MYÖ: LL 4 (2000), Etelä-Saimaa 25.10.2000, Urpo Laaninen, ”Naisvaltuutettujen määrä pysyi entisen alhaisena” & Manninen 2010, 226–227.

²⁰¹ Ks. taulukko 3, 54.

neet tarpeeksi kannatusta päästäkseen valtuustoon, sillä vaikka naisehdokkaitten määrä oli esimerkiksi vuonna 2004 yli neljäkymmentä prosenttia, vain yksi heistä pääsi valtuustoon.²⁰² Tämä todennäköisesti johtui siitä, että liikkeen näkyvimmat henkilöt ja ensimmäiset valtuutetut olivat miehiä.

Sitoutumattomana kansalaisliikkeenä Myö jäi paitsi monista eduista, mitä puolueiden luomassa ja hallitsemassa kunnallispolitiikassa oli mahdollista saada. Käytännössä se näkyi vaalitoiminnan hankaloitumisessa valitsijayhdistysten tuoman paperityön ja vaalibudjetin lainapainotteisuuden muodossa. Poliittisen liikkeen yhdistystoiminnan ylläpitäminen talkoovoimin oli myös raskasta, erityisesti jos toimintaan ei saatu lisää aktiivisia jäseniä. Toisaalta koska puolueista ja sen mukana tulleista hyödyistä irtaannuttiin, liike pystyi käyttämään sitoutumattomuuttaan valttikorttina esimerkiksi ehdokashankinnassa.

3.4 Alajärjestöjen perustaminen 2000-luvun alussa

Myön nousukaudella 2000-luvun alussa liike perusti useita alajärjestöjä, joiden kautta liikkeen toimintaa pyrittiin vakiinnuttamaan Lappeenrannassa. Ajatus oli syntynyt jo 1990-luvun loppupuolella, jolloin ryhdyttiin tutkimaan mahdollisuuksia erilaisten jaostojen ”esim. nuoriso-, veteraani-, naisjaosto ym.” perustamiseen.²⁰³

Itsenäisten alajärjestöjen perustaminen ei ollut politiikassa uusi ilmiö. Yleisin alajärjestön muoto oli valtakunnallisten puolueiden paikallisjärjestöt, jotka toimivat alueensa keskuksina poliittiselle toiminnalle.²⁰⁴ Alajärjestöjä oli kuitenkin paljon muitakin – joko niiden tarkoitus oli huomioida ja vaikuttaa johonkin tiettyyn yhteiskunnalliseen ongelmaan tai ilmiöön emojärjestön arvojen mukaisesti tai toimia sosiaalisena piirinä emojärjestön jäsenten kesken. Osa järjestöistä oli muodostunut omiksi itsenäisiksi toimijoikseen, jotka oman toimintansa lisäksi tukivat puolueensa toimintaa. Esimerkiksi Lappeenrannassa toimi Lappeenrannan Työväenyhdistys, jolla oli ollut ”merkittävää vaikutusta kunnallispolitiikkaan”. Suurimmillaan 60 prosenttia valtuuston suurimman valtuustoryhmän jäsenistä oli ollut työväenyhdistyksen jäseniä.²⁰⁵

---

²⁰² Ks. taulukko 3, 56.

²⁰³ MYÖ: PK 1 (1995–1999), Hallituksen kokous 11/1996, työsuunnitelma vuodelle 1997.

²⁰⁴ Borg 1997, 46–47.

²⁰⁵ Tupakka 1993, 147–148.

Keväällä 2002 Myön jäsenet perustivat Myövään Sivistisyhdistyksen, MYSY:n. Sen tarkoituksena oli myöläisten ja lappeenrantalaisten ”sitoutumattoman kansalaiskulttuurin tukeminen ja kehittäminen sekä kaupunkilaisten omaehtoisen kulttuuritoiminnan ylläpitäminen kunnallisen kulttuurituotannon rinnalla”. Liikkeen tavoitteista löytyy emojärjestö Myön vaikutus – tarkoituksena on kansalaisten itsenäisen toimijuuden ja ruohonjuuritason *kansalaiskulttuurin* tukeminen. Yhdistys toteutti erilaisia kulttuuritapahtumia yhteistyössä paikallisten järjestöjen kanssa, järjestämällä esimerkiksi taidesuunnistusta ja nukketeatteria Lappeenrannan Teatterikerhon yhteistoiminnassa.²⁰⁶ MYSY:n nimi oli piikittelyä pitkäaikaiselle Työvään Sivistysliitolle, joka on yksi Suomen suurimmista poliittisista sivistysjärjestöistä. Yhdistyksen aktiivisin toimija, perustajajäsen ja puheenjohtaja, Juha Härkönen oli jo valmiiksi aktiivinen henkilö Lappeenrannan kulttuurielämässä. Hän tuli tunnetuksi esimerkiksi roolistaan kaupungin maskotina, villimiehenä, MYSY:n järjestämässä draamaopastuksissa.²⁰⁷ Sivistisyhdistyksen toiminta oli pienen jäsenryhmän ylläpitämää toimintaa, ja suuri osa oli myös aktiivisesti mukana Myön toiminnassa hallituslaisena tai kaupunginvaltuutettuna, mikä alusta lähtien hankaloitti MYSY:n toimintaa. ”Kiire ja monien asioiden päällekkäisyys vaivaa varmaan meitä kaikkia aktiivisia ihmisiä”, kertoi vuoden 2002 toimintakertomus.²⁰⁸

Myö perusti myös muita ”sisarjärjestöiksi” kutsuttuja yhdistyksiä.²⁰⁹ Liikkeen jäsenet ryhtyivät vuonna 2001 kehittämään keinoa, joilla Lappeenrannan nuoria saataisiin aktivoitua politiikkaan ja myöläisyyteen. Kohderyhmänä oli ensi kunnallisvaaleissa äänestysikäiseksi täyttäviä nuoria, ja alkuperäisenä ideana oli järjestää ilmainen nuorisoihtama, jossa voisi olla esimerkiksi nuorison omien bändien keikkoja.²¹⁰ Nuorten osallistaminen politiikkaan vuosituhaten alussa oli edustuksellisen demokratian kannalta äärimmäisen tärkeää, sillä nuorten kiinnostus politiikkaan oli äänestysaktiivisuuden mukaan pohjamudissa. Vuoden 1999 eduskuntavaaleissa 19–24-vuotiaista äänesti vain puolet. Äänestysaktiivisuus laski edelleen vuoden 2003 vaaleissa. Syitä nuorten poliittisen passiivisuuteen olivat esimerkiksi yksilöllisten ehdokasvaihtoehtojen puute ja puoluetoiminnan karsastaminen. 2000-luvun alussa puhuttiin jo nuorten edustuksellisen demokratian uskottavuuskriisistä.²¹¹ Nuorten äänestysaktiivisuus kunnallisvaaleissa oli aina myös poikkeuksetta eduskuntavaaleja vähäisempää.²¹² Huolestuttava piirre oli, että perinteisen huono-osaisuuteen tai heikkoon sosiaaliseen asemaan liittyneen passiivisuuden

---

²⁰⁶ MYÖ: PK 11 (2012–2016), Myövään sivistisyhdistyksen toimintasuunnitelma vuodelle 2013.

²⁰⁷ MYÖ: LL 5 (2005–2008), Etelä-Saimaa 15.6.2005, Anne Niemi, ”Villimies kaupungin vaakunassa”.

²⁰⁸ MYÖ: PK 8 (2003–2004), Hallituksen kokous 3/2003, Myövään sivistisyhdistyksen toimintakertomus 2002.

²⁰⁹ MYÖ: PK 8 (2004–2004), Hallituksen kokous 2/2004, yhdistyksen toimintakertomus vuodelta 2003.

²¹⁰ MYÖ: PK 7 (2001–2002), Hallituksen kokous 7/2001, ”Nuoret myöläiset” -palaveri.

²¹¹ Ahonen 2006, 249–253.

²¹² Lötjönen 2017, 105–107.

sijaan oli kehittynyt suuri, kaikkia nuoria yhdistävä äänestämättömyys.²¹³ Puolueilla oli ollut jo pitkään omia nuorisjärjestöjään, joiden tavoitteena oli saada tulevaisuuden äänestäjiä sekä paikallisesti että valtakunnallisesti. Kuitenkin ne olivat taistelleet jäsenkadon kanssa jo 1980-luvulta lähtien.²¹⁴

Pohdinnan tuloksena liike perusti nuorisjärjestön Myö-nuoret, jonka tarkoituksena oli tarjota nuorille erilaista sivistys- ja vapaa-ajan toimintaa. Samanaikaisesti järjestön tarkoituksena oli tuoda uusia jäseniä liikkeeseen. Järjestön tärkeys tunnistettiin liikkeessä, sillä esimerkiksi Myöllä ei ollut vuoden 2001 nuorisovaaleissa yhtään ehdokasta.²¹⁵ Järjestön toiminta alkoi verkkaaisesti, ja vuonna 2003 järjestön kerrottiin odottavan ”käynnistyspotkua”.²¹⁶ Järjestö kärsi aktiivien puutteesta ja sen toiminta oli koko elinkaarensa aikana vähäistä. Pitkällä aikavälillä Myö-nuoret olisi voinut olla ratkaisu uusien ja aktiivisten jäsenien hankkimiseen kansalaisliikkeelle, joka oli yksi sen suurimmista hankaluuksista.

Myö-liike perusti myös kaksi alajärjestöä aktivoimaan ja houkuttelemaan uusia jäseniä toimintaansa. Vuonna 2001 perustettiin Myön naisjaosto MyöAnnit, jonka toimintaan osallistuvivat halukkaat Myö-liikkeen naisjäsenet. Naisjaoston toiminta oli säännöllistä ja se pääasiassa järjesti erilaisia tapahtumia sekä liikkeelle että itselleen. Esimerkiksi jaosto toteutti ”hyvin onnistuneen reppukeräyksen Karjalaan”, jossa lahjoitettiin koulureppuja koululaisille.²¹⁷ Varttuneemmalle kansanosalle perustettiin Myö-seniorit -järjestö, jonka tavoitteena oli ”vahvistaa kansanvaltaista yhteiskuntaelämää”, järjestämällä esimerkiksi kokous-, puhe- ja retkeilytoimintaa.²¹⁸ Nais- ja seniorijaostojen perustaminen oli hyvin yleinen piirre vakiintuneille puolueille – esimerkiksi Liberaalisella Kansanpuolueella toimi alueellisesti naisjärjestöjä, jotka toimivat alueellisena etujärjestönä. Samalla ne järjestivät jäsenilleen poliittisia ja virkistysellisiä tapahtumia.²¹⁹

Liikkeen eri alajärjestöjen avulla pyrittiin laajentamaan ja vakiinnuttamaan Myön vaikutuspiiriä, mikä oli ajallisesti kytköksissä liikkeen vahvaan nousuun. Alajärjestöjen toiminta heijasti emojärjestön arvoja, pääasiassa sitoutumattomuuden ja kansalaistoiminnan kehittämistä. Toi-

---

²¹³ Hellsten & Martikainen 2002, 142–143.

²¹⁴ Nieminen 2002, 162–164.

²¹⁵ MYÖ: PK 7 (2001–2002), Hallituksen kokous 12/2001.

²¹⁶ MYÖ: PK 8 (2003–2004), Hallituksen kokous 3/2003.

²¹⁷ MYÖ: PK 8 (2003–2004), Yhdistyksen toimintakertomus vuodelta 2002.

²¹⁸ MYÖ: PK 7 (2001–2002), Myö-seniorit perustamiskirja, 29.11.2001.

²¹⁹ Karttunen 2010, 72–73.

saalta koska alajärjestöjen perustaminen oli yksi poliittisten puolueiden olennainen tunnusmerkki, riskinä oli, että se toi Myötä lähemmäksi puolueita, joita se yritti parhaansa mukaan välttää. Kansalaisliikkeen ajatuksen kannalta alajärjestöt voitiin käsittää kahdella tavalla. Ne olivat tapa tuoda poliittinen toiminta *kansan* luokse, innostaen kansalaistoimintaa ja -aktiivisuutta. Toisaalta ne mahtoivat vaikuttaa juuri siltä puoluepoliittisen järjestelmän piirteeltä, josta kansa koki etäännyvänsä. Tämä on yksi esimerkki niistä ristiriidoista, kun sitoutumaton kansalaisliike siirtyy puoluepolitiikan rakentamalle ja hallitsevalle pelikentälle. Perimmäinen kysymys oli, miten sitoutumaton kansalaisliike voi vakiinnuttaa valtaansa, vaikuttamatta itse liikaa asialta, jonka kritiikistä se itse alun perin syntyi?

3.5 Liittyminen Kaakkois-Suomen Sitoutumattomiin 1999

Sitoutumattomien liikkeiden ollessa kunnallispoliittisesti vahvoilla 1990-luvulla, maakunnalliseen järjestäytymättömyyteen herättiin ympäri Kaakkois-Suomea. Alueen sitoutumattomien ryhmien tapaamisessa vuonna 1998 päätettiin perustaa työryhmä, jonka tehtävänä oli Etelä-Karjalan sitoutumattomat ryhmät ”jonkinlaiseen yhteistyöhön”.²²⁰ Alkusysäyksenä toiminnan aloittamiselle toimi kohu, jossa Etelä-Karjalan liiton maakuntahallitukseen ei päästetty sitoutumattomia ehdokkaita. Ääniä oli tarpeeksi paikkaa varten, mutta alueen sitoutumattomien ehdokkaiden ääniä ei laskettu yhteen, koska sitoutumattomat ryhmät eivät olleet tehneet yhteistyöstä kirjallista sopimusta. Tavoitteena olisi muodostaa järjestö, jonka kautta alueen sitoutumattomat äännet laskettaisiin yhteen tulevissa ylikunnallisissa vaaleissa.²²¹ Yksi työryhmän jäsenistä oli Myön perustajajäsen Erkki Pulli. Vaikka työryhmä kertoikin sitoutumattomille ryhmille, että yhteistyön tarkoituksena ei ollut perustaa sitoutumattomien kattojärjestöä, se ajoi monet sitoutumattomat perustavanlaatuisen kysymyksen äärelle.²²² Mihin sitoutumaton voi sitoutua?

Vaalipiirien välisellä yhteistyöllä on puolueiden keskuudessa ja pitkä historia. Se mahdollisti resurssien tehokkaan jakamisen ja eri puoluejaostojen yhteistyön esimerkiksi koulutuksissa, seminaareissa ja vaalirahoituksessa. Esimerkiksi Etelä-Karjalan alueella oli toiminut jo 1900-luvun alusta lähtien Keskustan Karjalan piiri -niminen kattojärjestö, joka tuki alueensa järjestö- ja vaalitoimintaa. Sen piiriin kuului vuonna 1997 noin kaksitoistatuhatta aktiivia.²²³ Alueellisen

---

²²⁰ MYÖ: KaSit (1998–2001), Etelä-Karjalan sitoutumattomien työryhmän raportti, 17.8.1998.

²²¹ MYÖ: LL 3 (1998–2000), Etelä-Saimaa 1.4.1999, Urpo Laaninen, ”Maakuntahallituksesta ei vaihdettu edes varajäsentä”.

²²² MYÖ: KaSit (1998–2001), Etelä-Karjalan sitoutumattomien työryhmän raportti, 17.8.1998.

²²³ Suoantila 2006, 142–143 & 234.

ja lopulta valtakunnallisen kattojärjestön perustaminen oli myös mahdollisuus muodostaa yksittäisistä poliittisista järjestöistä puolue, esimerkiksi Vihreän liiton tapauksessa. 1980-luvun puolivälissä vihreät järjestöt kävivät runsasta keskustelua siitä, mitä järjestäytyminen valtakunnallisesti toisi mukanaan. Toisaalta se toisi mahdollisuuden luoda pysyvyyttä ja rakennetta eri yhdistysten välille, samalla rakentaen valtakunnallisen vaali- ja ääniverkoston, joka toisi yhdistykset eduskuntavaalilistoille yhtenä puolueena. Hanketta vastustavien mukaan eri aatteellisten äänten sovittaminen yhteen tappaisi yhdistysten identiteetin ja itsemääräämisoikeuden.²²⁴ Sitoutumattomat liikkeet joutuivat kohtaamaan hyvin vastaavanlaisia kysymyksiä, kun niitä pyydettiin liittymään yhteistyöhön. Mitä uusia mahdollisuuksia se toisi? Entä jos liike menettäisi vapautensa?

Työryhmän tuloksena perustettiin Kaakkois-Suomen Sitoutumattomat Ry (KaSit), jonka muodosti sitoutumattomat liikkeet Kouvolasta, Kuusankoskelta ja Joutsenosta. Järjestön tavoitteena oli herättää Kaakkois-Suomen sitoutumattomia järjestäytymään, ja jäsenten kerrottiin jo ”laskevan verkkoja” hedelmällisille alueille.²²⁵ Sitoutumattomien äänten yhdistämisen lisäksi KaSit järjestäisi kokouksia, koulutuksia ja tiedotustilaisuuksia kansalaisille, samalla antaen käytännön apua yhdistysten perustamiseen.²²⁶ Yhdistys kohtasi lehdistössä suurta kritiikkiä, joka kuvasi sitoutumattomien hylkäävän periaatteensa, muodostavan puolueen ja tavoittelevan menestystä eduskuntavaaleissa. *Kouvolan Sanomien* toimittaja vitsaili keväällä 1998, että jos sitoutumattomat järjestäytyvät, ”seuraavaksi kumotaan painovoimalaki”.²²⁷ Kouvolan sitoutumattomien tiedottaja vastasi samassa lehdessä KaSit:in puolesta: ”Kertaan ja painotan: emme järjestönä lähde asettamaan ehdokkaita eduskuntavaaleihin nyt emmekä tulevaisuudessa”.²²⁸

KaSit pyrki saamaan jäseneksi myös jo järjestäytyneitä sitoutumattomia, johon kuului myös Myö-liike. Vaikka Erkki Pulli oli yksi KaSit:in perustajajäsenistä, hänen mielipiteensä ei heijastanut Myön kantaa, sillä liike oli aluksi hyvin varautunut jäsenyyttä kohtaan. Epäilyt kohdistuivat sitoutumattomuuden ja maakunnallisen järjestäytymisen ristiriitaan, sillä järjestäytymisen pelättiin romuttavan liikkeen itsemääräämisoikeuden ja vapauden toimia ilman ulkopuolisia vaikutteita. Myö pelkäsi myös järjestäytymisen johtavan Vihreän liiton tielle, jossa lopputuloksena olisi valtakunnallisen puolueen syntyminen, mikä ei sopinut heidän käsityksiinsä

---

²²⁴ Aalto 2018, 289–231.

²²⁵ MYÖ: KaSit (1998–2001), KaSit:in perustamiskokous 7.5.1998.

²²⁶ MYÖ: KaSit (1998–2001), vuosikokous 1999.

²²⁷ MYÖ: KaSit (1998–2001), Kouvolan sanomat 8.5.1998, Asko Vatanen, ”Seuraavaksi kumotaan painovoimalaki”.

²²⁸ MYÖ: KaSit (1998–2001), KaSit:in Hallituksen kokous 2/1998.

sitoutumattomasta kansalaisliikkeestä.²²⁹ Katsottiin myös, ettei maakunnalliseen järjestöön liittyminen edistänyt Myön paikallispoliittisia pyrkimyksiä, joten tarjouksesta kieltäytyttiin vuoden 1998 alussa.²³⁰ Kuitenkin osa hallituksen jäsenistä jatkoi jäsenyyden kannattamista, ja se lopulta yksimielisesti ehdotti KaSit:iin liittymistä, joka päätettäisiin vuoden 1999 vuosikokouksessa.²³¹ Vuosikokouksessa tunnistettiin jäsenyyden tuomat edut, ja myöläisten sitoutumisen pelkoon auttoi KaSit:in lausunnot, joiden mukaan pyrkimystä valtakunnan politiikkaan ei ollut. Äänestyksessä 60 prosenttia osallistujista kannatti jäsenyyttä, ja Myö liittyi Kaakkois-Suomen Sitoutumattomiin vuonna 1999.

Jäsenyys herätti Lappeenrannassa samankaltaista ihmettelyä kuin Kouvolassa. Menettikö liike sitoutumattomuutensa? Myö kuitenkin lupaili, ettei jäsenyys muuttanut liikkeen motiiveja tai tarkoitusperiä, vaan sen sijaan jäsenyys tarjoaa mahdollisuuden ”vaihtaa ajatuksia ja näkemyksiä” muiden sitoutumattomien kesken.²³² Kun keskustelu KaSit:in jäsenyydestä laantui Lappeenrannassa, se näkyi liikkeen toiminnassa pääasiassa seminaareina ja kokouksina, joihin liike osallistui tai oli itse järjestämässä. Jos myöläisiä oli ehdolla maakuntahallitukseen, KaSit huolehti siitä, että hänen äänensä laskettaisiin yhteen muiden sitoutumattomien jäsenliikkeiden kanssa.²³³

Maakunnallisen vaikuttamisen lisäksi yksittäiset Myön jäsenet toimivat sitoutumattomien valtakunnallisissa järjestöissä. Antti O. Arponen ja Erkki Pulli olivat Suomen Sitoutumattomat ry:n toiminnassa mukana 2000-luvun alusta lähtien. Molemmat olivat toimineet järjestön varapuheenjohtajana, sekä Arponen varsinaisena puheenjohtajana vuonna 2010.²³⁴ Suomen Sitoutumattomat oli vuonna 1991 perustettu puolueisiin sitoutumattomien yhdistysten kattojärjestö. Se esimerkiksi tarjosi käytännön neuvoja yhdistyksen perustamiseen ja kunnallisvaalitoimintaan.²³⁵ Suomen Sitoutumattomien tapaamisissa tavattiin toisia sitoutumattomien järjestöjen edustajia ja vaihdettiin ajatuksia. Lappeenrannassa pidettiin vuonna 2006 yksi yhdistyksen ”foorumi”, johon monet myöläiset osallistuivat.²³⁶

---

²²⁹ MYÖ: KaSit (1998–2001), KaSit:in Hallituksen kokous 4/1999.

²³⁰ MYÖ: PK 1 (1995–1999), Hallituksen kokous 3/1998.

²³¹ MYÖ: PK 1 (1995–1999), Hallituksen kokous 2/1999.

²³² MYÖ: KaSit (1998–2001), Etelä-Saimaa 20.3.1999, Heikki Sopanen, ”Myöläiset Kaakkois-Suomen sitoutumattomien jäsenyhdistykseksi”.

²³³ MYÖ: PK 9 (2005–2006), KaSin hallituksen kokous 1/2006.

²³⁴ Arponen 2007, 381 & Yle 5.5.2010.

²³⁵ Suomen Sitoutumattomat ry:n nettisivut 2007 (arkistoitu).

²³⁶ MYÖ: PK 10 (2006–2007), Suomen Sitoutumattomien foorumin aikataulu.

Liikkeen pelot sitoutumattomien puolueesta osoittautuivat liioitelluiksi, mutta jäsenyydestä käyty keskustelu osoittaa, että sitoutumattomuus oli liikkeelle keskeinen asia. Vaikka KaSit painotti haluttomuuttaan liikaan järjestäytymiseen, myöläiset kävivät sisäistä keskustelua noin vuoden, ennen kuin jäsenyyttä edes ehdotettiin vuosikokouksessa. Kasin jäsenyys myös osoittaa, että Myö oli valmis tukemaan sitoutumattomuuden ideaa ylikunnallisella tasolla, kunhan se ei mennyt Lappeenrannan asioiden edelle.

4. Myö-liike Lappeenrannan kaupunginvaltuustossa 1995–2017

4.1 Ensimmäiset vaalikausi 1996–2000

Erkki Pullin laatima vaalisuunnitelma todisti jäsenien aiemman valtuustokokemuksen olevan kullannarvoista. Pullin ehdotus oli seitsemänsivuinen ja yksityiskohtainen selvitys siitä, minkälaiset mahdollisuudet sitoutumattomalla kansalaisliikkeellä oli tulevissa vaaleissa, ja miten ne olisi voitu saavuttaa. Kunnianhimoisen vaalisuunnitelman perusteet ja arviot olivat tarkkoja ja perusteltuja. Sen ensimmäisessä kohdassa määriteltiin liikkeen tavoitteeksi tulla kaupunginvaltuuston toiseksi suurimmaksi valtuustoryhmäksi. Se olisi käytännössä tarkoittanut 8–12 valtuutettua (Lappeenrannan kunnallisvaltuustossa oli yhteensä 51 valtuustopaikkaa). Jos arvioitiin nykyisten liikkeen valtuutettujen saadut äänet viime vaaleissa 1992, äänisaaliiksi voitiin alustavasti arvioida noin 1690 ääntä (vertailuksi suurin puolue SDP sai ääniä noin yksitoista tuhatta). Jos mukaan olisi luettu jo lakkautettujen LKP:n ja SEP:n äänet, pottia olisi voitu kasvattaa jo 2500 ääneen. Jos Myö olisi halunnut saavuttaa tavoitteensa, sen olisi pitänyt kasvattaa äänimääräänsä vähintään kahdella tuhannella äänellä.²³⁷

Vaalisuunnitelma myös käsitteli tapoja, joilla vaalitavoitteet olisi voitu saavuttaa. Yksi näistä oli tehokkaan vaaliorganisaation luominen, joka käytännössä olisi tarkoittanut valitsijayhdistysten aikaista perustamista sekä vaalibudjetin rakentamista. Ehdokkaille myös olisi tarjottu koulutusta ja valmennusta vaalitoimintaan, esimerkiksi ”paperisodan” ja henkilökohtaisen vaalimainonnan ohjeistamista. Ehdokkaille myös painotettiin, että he eivät saaneet sanoa mitään muiden ehdokkaiden puolesta, sillä he olivat sitoutumattomia: ”Näinollen kukaan ei voi sanoa, että Myö-yhteislistan ehdokkaat ja valtuutetut yhtenä ryhmänä äänestäisivät esim. terveyskeskuksmaksua vastaan”. Suunnitelma tarjosi yksityishenkilöiden takaaman lainan voimin suuremman vaalibudjetin, mikä mahdollisti laajempaa vaalimainontaa.²³⁸

Konkreettisen vaalityöskentelyn lisäksi vaalisuunnitelma luotti asiaan, jonka Myön jäsenet itse toivoivat herättävänsä taas eloon. Lappeenrantaisten aktiivisen äänestämisen. Suunnitelma totesi, että Lappeenrannassa äänestysprosentti oli ollut jo pitkään valtakunnallista tilastoa 3–4 prosenttia alhaisempi. Pulli kysyi suunnitelmassaan avoimesti: ”Johtuukohan se siitä, että täällä

²³⁷ MYÖ: PK 1 (1995–1999), Sitoutumaton kansalaisliike MYÖ:n ehdotus vaalisuunnitelmaksi 19.2.1996.

²³⁸ MYÖ: PK 1 (1995–1999), Sitoutumaton kansalaisliike MYÖ:n ehdotus vaalisuunnitelmaksi 19.2.1996.

ei ollut muita kuin puolueiden ehdokkaita?”. Jos liike olisi herättänyt nukkuvia ääniä edes sen verran, että äänestysprosentti olisi noussut kansallisen keskiarvon tasolle, liikkeen äänimäärä olisi voinut nousta jopa 7500 ääneen. Tärkeimpänä tavoitteena oli siis saada passivoituneet lappeenrantalaiset äänestämään.²³⁹ Poliitikasta kokeneet jäsenet varmasti tiesivät ensivaikutelman tärkeyden uuden toimijan elinkaaren kannalta, sillä uuden poliittisen liikkeen kriittisimmät hetket ovat sen ensimmäiset vaalit, varsinkin kun 1990-luvulla uusia liikkeitä ja kansalaisaktiivisuuden muotoja perustettiin erityisen paljon.²⁴⁰ Myös olisi tullut tehdä lappeenrantalaisiin vaikutus.

Liikkeen perustamisen jälkeisen mediamyllyn jälkeen Myö ryhtyi pian jokapäiväiseen valtuustotyöskentelyyn. Liike pääsi taas paikallislehtiin huhti–toukokuussa 1996, kun sen valtuustoryhmä teki yhtenä valtuustoaloitteen, joka vaati kaupunginhallituksen välitöntä erottamista. Perusteluita valtuutetut tarjosivat kahdeksanosaisen listan muodossa, jossa kaupunginhallituksen syytettiin olevan valtuuston tahdon yläpuolella, eikä se enää nauttinut valtuuston luottamusta. Myöläiset arvioivat, että kunniakkainta olisi ollut se, että hallitus itse pyytäisi eroa. Aloitteessa myös viitattiin yksittäisiin tapauksiin, esimerkiksi kokuun, jossa hallitus oli yhtäkkiä ryhtynyt kaatamaan aiemmin tukemaansa päätöstä Myllymäen alueen markettien rakentamista.²⁴¹ *Kaakkois-Suomen sanomien* toimittaja seuraavana päivänä arvioi, että valtuustoryhmän tekemä aloite ei varmasti anna aihetta muutoksiin, mutta julkisuus oli taattu: ”--pidetäänhän kunnallisvaalit viiden kuukauden kuluttua, ja ainakin uusi poliittinen liike kaipaa kovasti julkisuutta”. Valtuustoaloite ei odotetusti saanut kannatusta muilta valtuustoryhmiltä.²⁴²

Valtuuston äänestyksissä myöläiset äänestivät itsenäisesti, esimerkiksi Myllymäen Markettien rakentamista käsittelevässä äänestyksessä kolme liikkeen valtuutettua äänesti rakentamisen puolesta ja kaksi sitä vastaan.²⁴³ Valtuustoaloitteet kehoitettiin tuomaan valtuustoryhmän kokouksiin, ennen kuin ne tuotiin esille, jolloin sovittiin, edustaisiko aloite koko valtuustoryhmän kantaa. Tämän tuloksena aloitteet, jotka olivat linjassa sitoutumattomuuden tai avoimuuden kanssa, esimerkiksi aloite Lappeenrannan asukkaiden osallistumisoikeuden selvittämiseksi ja parantamiseksi, saivat koko valtuustoryhmän tuen ja esitettiin ”Myö-ryhmän” aloitteena. Oli

---

²³⁹ MYÖ: PK 1 (1995–1999), Sitoutumaton kansalaisliike MYÖ:n ehdotus vaalisuunnitelmaksi 19.2.1996.

²⁴⁰ Monti & Purokuru 2018, 36–37.

²⁴¹ MYÖ: LL 1 (1995–1996), Etelä-Saimaa 1.5.1996, ”Lappeenrannan myö-valtuutetut haluavat erottaa kaupunginhallituksen heti” & *Kaakkois-Suomen sanomat* 2.5.1996, Lasse Karola, ”Ylimääräinen välitunti”.

²⁴² MYÖ: LL 1 (1995–1996), *Kaakkois-Suomen sanomat* 2.5.1996, Lasse Karola, ”Ylimääräinen välitunti”.

²⁴³ MYÖ: LL 1 (1995–1996), Etelä-Saimaa 4.6.1994, Anne Kotiharju, ”Myllymäen market kaatui valtuustossa äänin 28–23”.

siis tilanteita, joissa Myö oli ”me”.²⁴⁴ Jos ryhmä ei ollut asiasta yksimielinen, aloitteet esitettiin yksittäisten valtuutettujen aloitteina. Sama periaate toimi myös lehtijutuissa, jossa jos lehtijutun taakse ei saatu koko liikkeen kannatusta, kirjoittaja ei voinut sanoa edustavansa Myön kantaa.

Monet valtuutetuista keskittyivät painokkaasti muutamiin henkilökohtaisesti tärkeisiin asioihin. Tähän vaikuttivat esimerkiksi valtuutetun ammatti, asuinalue tai henkilökohtaiset kokemukset. Esimerkiksi vuosina 2012–2016 valtuutettuna toiminut Jorma Tyrmi oli lehtikirjoittelussaan tavallista valtuutettua aktiivisempi. Hän erityisesti otti kantaa Pikisaaren asuinalueen kehityksestä, jonka asukasyhdistyksen pitkäaikainen puheenjohtaja hän oli.²⁴⁵

Vuoden 1996 kunnallisvaalien seurauksena yli kolmannes valituista valtuutetuista olivat uusia. SDP menetti lähes kuusi prosenttiyksikköä aiemmasta kannatuksestaan, mutta säilytti asemansa johtavana valtuustoryhmänä 8126 äänellä. Perässä tulivat kokoomus ja keskusta ja neljäntenä, uutena tulokkaana Myö 2631 äänen saaliilla, joka tarkoitti viittä valtuutettua. Sen lisäksi liikkeen ehdokas Matti J. Kuronen pääsi kaupunginhallitukseen. *Etelä-Saimaa* ymmärsi liikkeen runsaan kymmenen prosentin äänisaaliin ”kunnioitettavana ensiyrittäjältä”, vaikkakin liike menettikin yhden valtuutetun aikaisemmasta kuudesta (Vihreitten Jarmo Nieminen oli liittynyt Myön valtuustoryhmään ennen vaaleja). Sitoutumattomien asema kunnallisvaltuustoissa kasvoi valtakunnallisesti²⁴⁶, erityisesti Lappeenrannassa ja sen lähikunnissa, ja *Etelä-Saimaa* kuvasikin ilmiötä ”sitoutumattomien rynnäköiksi maakunnassa”.²⁴⁷ Esimerkiksi naapurikunta Taipalsaaren kaksi sitoutumatonta ryhmää saivat yli kolmanneksen äänistä.²⁴⁸

Vaalituloksiin myönteisesti vaikuttanut tekijä olivat haastattelujen ja lehdistön mukaan Myö-liikkeen vahvat ehdokkaat. Vaaleissa kolmanneksi suurimman äänimäärän saanut pappi ja perheneuvoja Matti J. Kuronen nousikin pian yhdeksi Myön tunnetuimmista henkilöistä.²⁴⁹ Kuronen haastattelussaan myöntää olleensa hyvin tunnettu Lappeenrannassa ammattinsa seurauksena, mutta ei pitänyt ”julkkispuolestaan”.²⁵⁰ Raimo Kietäväinen oli tunnettu pitkäaikaisena

---

²⁴⁴ MYÖ: VA (1996–2003), Valtuustoaloite Lappeenrannan asukkaiden osallistumisoikeuden selvittämiseksi ja parantamiseksi 28.4.1997.

²⁴⁵ MYÖ: LL 5 (2005–2008), Kaakkois-Suomen sanomat 7.8.2008, ”Pikisaarella pärjätään vähemmälläkin palveluilla”.

²⁴⁶ Manninen 2010, 258–259.

²⁴⁷ MYÖ: LL 2 (1996–1997), *Etelä-Saimaa* 21.10.1996, Urpo Laaninen, ”SDP hävisi Lappeenrannassa ja Imatralle, sitoutumattomat rynnivät maakunnassa”.

²⁴⁸ Kohvakka 2020, 356.

²⁴⁹ MYÖ: LL 2 (1996–1997), *Etelä-Saimaa* 27.10.1996, ”Jätetään äänestämättä tai kokeillaan Kurosta”.

²⁵⁰ Matti J. Kuronen, haastattelu.

ravintolayrittäjänä ja liberaalivaltuutettuna. Omien vaikutuspiiriensä lisäksi Myön ehdokkaat olivat tavallista aktiivisempia osallistujia julkiseen keskusteluun, osa ehdokkaista olivat myös pitkäaikaisia kirjoittajia jo ennen liikkeen jäsenyyttä, esimerkiksi Matti J. Kuronen oli tunnettu näky *Kaakkois-Suomen sanomien* sanomisia-osiossa. Pitkäaikainen kokoomuksen valtuutettu Heikki Järvenpää muistelee yhdeksi syyksi Myön menestykseen olleen se, että monet ehdokkaista oli jo valmiiksi tunnettuja: ”Ihmisillä on semmoinen taipumus äänestää jotakin tuttua nimeä, riippumatta siitä, mikä se kontribuutio voisi olla”.²⁵¹

Vaalituloksiin vaikutti myös aikansa poliittinen kulttuuri, jossa jatkuvasti pienentyvä äänestäjäkunta etsi uusia vaihtoehtoja, joista osa löysi Myö-liikkeen. Sekä Kurosen, Kietäväisen että Ylä-Outisen haastatteluissa liikkeen vaalituloksia vuosina 1996 ja 2004 perusteltiin muiden tekijöiden lomassa äänestäjien puoluevastaisuudella, jonka Myö pystyi kanavoimaan. Kuronen sekä Kietäväinen myös erikseen mainitsivat SDP:n ja kokoomuksen ”kabinettipolitiikan” vuonna 1996, joka ajoi ihmisiä äänestämään liikettä.²⁵²

Myö veti mukaansa myös lakkautettujen pienpuolueiden ääniä SEP:stä ja LKP:stä, mutta samalla liike söi vaaleissa kilpailleiden pienpuolueiden kannatusta. Vanhasta Suomen Maaseudun Puolueesta muodostuneen Lappeenrannan perussuomalaisen äänimäärä hupeni alle viidennekseen ja nuorsuomalaisen kannatus jäi niin vaatimattomaksi, ettei kumpikaan puolue päässyt valtuustoon. Suurimpana käräjänä oli kuitenkin vihreät, jonka äänimäärä melkein puolittui.²⁵³ Tähän vaikuttivat esimerkiksi se, että sekä vihreät, perussuomalaiset että Myö profiloituivat kansalaisliikkeinä ja esimerkiksi vihreiden valtuutettu Jarmo Nieminen loikkasi Myö-liikkeeseen vaaleja varten.²⁵⁴ Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna liikkeen vahva kannatus kausina 1996–2004 tarkoitti muiden pienpuolueiden laskusuhdannetta. Vasta kun vihreät ja perussuomalaiset nousivat valtakunnallisesti vahvoiksi toimijoiksi, ne kykenivät valtaamaan tilaa takaisin Myö-liikkeeltä

---

²⁵¹ Heikki Järvenpää, haastattelu.

²⁵² Kuronen, Kietäväinen & Ylä-Outinen, haastattelut.

²⁵³ MYÖ: LL 1 (1995–1996), Etelä-Saimaa 1.10.1996, Anne Kotiharju, ”Lappeenrannan valtuusto saa uutta väriä”.

²⁵⁴ MYÖ: LL 1 (1995–1996), Etelä-Saimaa 15.9.1996, ”Jarmo Nieminen loikkaa Myöhön” & MYÖ: EP, Lappeenrannan seudun vihreät ry:n kotikaupunki -vaalilehti 20.10.1996 & Saresma & Palonen, 2017, 14–16.

Taulukko 4. Myön vaalimenestys ja valtuutettujen määrä suhteessa vihreisiin ja perussuomalaisiin 1995–2017. Lähde: Myö: pöytäkirjat ja tilastokeskus.

Vuosi	Myön kannatusprosentti	Myön valtuutettujen määrä	Vihreiden ja perussuomalaisten yhteenlaskettu kannatusprosentti & valtuutettujen määrä	Lappeenrannan äänestysprosentti
Ennen 1996	--	6	7,7 / 3	68,6
1996	10,5	5	3,9 / 2	56,6
2000	16,7	9	3,1 / 1	52
2004	13,6	7	4,5 / 2	55,1
2008	9,3	7*	8,8 / 6	57,5
2012	9,2	5	20,2 / 12	54,3
2017	5,3	3	24,5 / 12	54,4

*Vuonna 2008 kuntaliitosten seurauksena valtuutettujen määrä nousi yhdeksi vaalikaudeksi 71 valtuutettuun, jonka seurauksena Myön valtuutettujen suhteellinen määrä laski

Vaikka lehdistössä Myön vaalitulosta pidettiin vahvana suorituksena, liikkeessä ei kokousasiakirjojen perusteella oltu täysin tyytyväisiä. Vuosikertomuksessa odotusten kerrottiin olleen ”huomattavasti suuremmat”, ja tulosta pidettiin vaatimattomana. Syitä vaalituloksille esitettiin monia, esimerkiksi alhaista äänestysprosenttia, heikkoa valtuutettujen henkilökohtaista taloudellista panostusta ja laimeaa vaalitaistelua. Vaikka Erkki Pullin tekemää vaalisuunnitelmaa pyrittiin noudattamaan, sitä ei täydellisesti toteutettu ”voimavarojen sekä rahan että henkilöstön puutteen vuoksi”. Riippumatta siitä mitä vaalituloksesta ajateltiin, Myö sai ensimmäistä kertaa kokea käytännössä vaalitoiminnan vaativuuden, erityisesti kansalaisliikkeenä.²⁵⁵

Äänestysaktiivisuuden ja liikkeen menestyksen välinen suhde ei kuitenkaan toiminut liikkeen suunnitelmien mukaan. Vaikka Myö ja puolueet olivat yrittäneet parantaa äänestysaktiivi-

²⁵⁵ MYÖ: PK 3 (1995–2000), Vuosikertomus toimintavuodelta 1996, 12.2.1997.

suutta, Lappeenrannan äänestysprosentti romahti kaksitoista prosenttiyksikköä, 56,6 prosenttiin.²⁵⁶ Myön odotukset, jossa äänestysprosentin kasvu lisäisi liikkeen kannatusta, vaikutti toimivan täysin päinvastoin. Kuten taulukko 3 osoittaa, liikkeen kannatus kasvoi aikana, jolloin äänestysprosentti oli jyrkässä laskussa. Osa liikkeen jäsenistä huomasivat äänestysprosentin ja liikkeen kannatuksen välisen suhteen, esimerkiksi Matti J. Kuronen kuvaili ilmiötä *Etelä-Saimaassa*: ”Jätetään äänestämättä tai kokeillaan Kurosta”.²⁵⁷ Vaikka se ei Myön kunnallispoliittisten tavoitteiden mukaista ollutkaan, tilastojen perusteella kansalaisten apatia oli aktiivisuutta hyödyllisempää liikkeen kannatukselle. Puolueiden pienentynyt äänimäärä huomioiden Myö todennäköisesti sai kannatusta jo valmiiksi aktiivisilta kansalaisilta, jotka siirtyivät kannattamaan liikettä puolueiden sijasta.

4.2 Myön yhteistoiminta ja vuorovaikutus puolueiden kanssa

Myön lunastettua paikkansa politiikassa ensimmäisten varsinaisten vaalien jälkeen liike joutui totuttelemaan käytännön politiikkaan puolueiden parissa. Puolueet suhtautuivat vaihtelevasti uuteen kilpailijaan, mutta myös mahdolliseen yhteistyökumppaniin.

Puolueiden ja Myön ideologinen vastakkainasettelu johti ajoittain kovaan kielenkäyttöön. Mitä enemmän poteroihin asetuttiin, sitä vähemmän vastapuolta pyrittiin ymmärtämään, mikä näkyi paikallislehtien sivuilla. Tämä oli politiikassa tavallista, sillä vasta perustetut tai muuten ”vaihtoehdoksi” leimautuvat poliittiset toimijat usein pyrkivät vastakkainasetteluun vakiintuneiden puolueiden kanssa.²⁵⁸ Erityisesti liikkeen alkuvaiheessa toisen osapuolen kuvailu saattoi olla hyvinkin kärkäästä, esimerkiksi Myön perustajajäsenen Erkki Mennolan kirjoituksessa *Etelä-Saimaassa*. Mennola katsoi, että kun uudet valtuutetut menevät puoluepoliittisiin valtuustoihin, heistä tulee

*-- ns. herkkusieniä, joita pidetään pimeässä ja ruokitaan paskalla. Osa tyytyy, toiset kyllästyvät ja luopuvat. On kuitenkin aina muutamia, jotka viihtyvät pimeässä mainiosti hoidellen sen suojissa intressejään. Laitoskunnan isossa budjetissa riittää näet aina pikkunäppärää ohjailtavaa. Erityisen eteviä tässä ovat kaksoisagentit, joilla on toinen jalka virkakoneistossa ja toinen politiikassa.*²⁵⁹

²⁵⁶ Tilastokeskus, kunnallisvaalit 1976–2021, äänestystiedot.

²⁵⁷ MYÖ: LL 2 (1996–1997), Etelä-Saimaa 27.10.1996, ”Jätetään äänestämättä tai kokeillaan Kurosta”.

²⁵⁸ Müller 2016, 41–42.

²⁵⁹ MYÖ: LL 2 (1996–1997), Etelä-Saimaa 9.10.1996, Erkki Mennola, ”Onko Lappeenrannassa aitoa kunnallispolitiikkaa?”.

Puolueet harvemmin reagoivat Myön kritiikkiin, sillä se oli usein kohdistettu koko puoluejärjestelmään eikä yksittäisiin puolueisiin tai valtuutettuihin. Kuitenkin puolueiden tai paikallislehtien kritisoidessa sitoutumattomuutta, se ei voinut Lappeenrannan kontekstissa tarkoittaa muuta kuin Myö-liikettä, jonka valtuutetut usein vastasivat kirjoituksiin. Esimerkiksi kun vuonna 2000 aluelehti *Karjalan Kunnassa* liikkeen jäseniä kuvailtiin loikkareiksi, kaksi Myön kunnallisvaaliehdokasta, Reijo Sinisalo ja Olavi Härkönen vastasivat kirjoitukseen *Etelä-Saimaassa*. Sinisalo pilkallisesti muistutteli, että puolueista loikkaamiseen oli aina jokin syy ja lopuksi kysyi, että olisikohan syy kenties ollut puolueissa, eikä loikkareissa.²⁶⁰ Härkönen kertoi olevansa pettynyt lehtijuttuun: ”Sääli. Näin täytyy puoluepolitiikassa ollakin – lokaa toisten silmille, minkä ennättää. Onneksi on myö, ainoastaan omien asioiden hoitajia, muitakaan unohdettava”.²⁶¹ Pitkällä aikavälillä tarkastellessa puolueiden ja Myön välinen loanheitto seurasi pitkälti samanlaista kaavaa: Kritiikki yleistyi joko kunnallisvaalien tai muuten poliittisten myllerrysten aikana, jolloin liikettä kritisoitiin sitoumattomuuden mahdottomuudesta tai jäsenien aiemmista taustoista, ja puolueita kritisoitiin byrokraattisuudesta, etäännyttämisestä ja poliittisesta pelistä.

Liikkeen jäsenet eivät juuri lehdistössä kritisoineet pienpuolueita, vihreitä ja perussuomalaisia. Lähteistä löytyy yksittäisiä piikittelyjä esimerkiksi pienpuolueiden vaalimenestyksestä tai valtuutettujen yksittäisistä kommentista.²⁶² Tavallisempaa oli, että Myö ja pienpuolueet kritisoivat yhdessä suuria puolueita. Liike sopi myös pienpuolueiden kanssa teknisiä vaaliliittoja, pääasiassa 2004 vaalien jälkeen, joka mahdollisti pienten toimijoiden vaikutusvallan kasvattamisen, mutta joka ei kuitenkaan velvoittanut enempään yhteistoimintaan.²⁶³

Myön jäsenet kokivat toisinaan, että joissain tapauksissa heidän aloitteitaan äänestettiin nurin vain siksi, että he olivat liikkeen valtuutettuja. Liikkeen kuntavaaliehdokas kirjoitti vuonna 2004 *Etelä-Saimaassa* ihmettelevänsä, että miksi myöläisen ”kaupungin kehittämiseen” tähtäävä aloite äänestettiin nurin, mutta kun puolueen jäsen esitti samankaltaisen aloitteen ”kas-

---

²⁶⁰ MYÖ: LL 4 (2000), *Etelä-Saimaa* 19.10.2000, Reijo Sinisalo, ”Sen seitsemän sortin loikkareita”.

²⁶¹ MYÖ: LL 4 (2000), *Etelä-Saimaa* 19.10.2000, Olavi Härkönen, ”Kunnas-toimittajalla pätkee”

²⁶² Esim. MYÖ: LL 7 (2011–2017), *Etelä-Saimaa* 26.10.2012, Timo Laitakari, ”Kauppatorilla ostajan markkinat”, & MYÖ: LL 3 (1998–2000), *Etelä-Saimaa* 1.12.1999, Jarmo Nieminen, ”Rahtihevokset, moottoritie ja bensiinin hinta”.

²⁶³ Esim. MYÖ: LL 5 (2005–2008), *Etelä-Saimaa* 22.11.2008, Heikki Sopenen, ”Pienryhmien liitto sai suurilta puolueilta täystyrmäyksen”.

kummaa, esitys saa kaikkien tuen!”. Kuntavaaliehdokas kuvaili toimia ”raukkamaisina” ja muistutti, että politiikka on ”yhteisten asioiden hoitamista, ei hyllyttämistä”.²⁶⁴

Kirjoitus todennäköisesti viittasi vuodesta 2003 alkaneeseen kansallisen kaupunkipuiston perustamista koskeneeseen keskusteluun, mikä mainitaan Kurosen ja Ylä-Outisen haastatteluissa sekä Arposen muistelmissa. Ympäristöministeriö tarjosi kansallisen kaupunkipuiston perustamista kunnille, ja Arposen mukaan Lappeenrannalla olisi ollut siihen tarvittavat ”kulttuuria ja luontoa sisältävät kohteet valmiina”. Valtuustossa Arposen idea ammuttiin lähes yksimielisesti alas.²⁶⁵ Kun asia nousi taas esille vuonna 2005, niin sekä kokoomus, SDP ja keskusta vastustivat kaupunkipuiston perustamista.²⁶⁶ Arponen kirjoittaa muistelmissaan puoluekurin olleen kovaa, sillä vuotta aikaisemmin vaalikoneessa kyseisten puolueiden valtuutetuista kolmannes kannatti kaupunkipuisto-hanketta.²⁶⁷ Kuitenkin Lappeenrantaan rakennettiin rantaraitiksi kutsuttu puistoalue, joka Kurosen ja Ylä-Outisen mukaan oli hyvin samankaltainen kaupunkipuisto-esityksen kanssa.²⁶⁸

Myön toimintaan loikkasi puolueissa toimineita valtuutettuja, jotka kokivat sitoutumattomuuden olevan parempi vaihtoehto, joko puolueen politiikan tai sisäisen kohtelun seurauksena. Puolueista loikanneita oli (perustajajäseniä lukuun ottamatta) muutamia, pääasiassa pienpuolueista ja kokoomuksesta. Suurimman uhan liike muodosti vihreille, joista liikkeeseen valtuutettuja loikkasi kaksi. Luku voi kuulostaa pieneltä, mutta kun ottaa huomioon, että loikatessa vihreillä saattoi esimerkiksi olla vain kaksi valtuutettua, loikkaaja uhkasi viedä mukanaan puolet valtuustoryhmästä.²⁶⁹ Loikkareiden määrä tarkasteltuna Myön koko toiminnan ajalta ei kuitenkaan muodostunut mitenkään valtasuhteita järjestyttäväksi tekijäksi Lappeenrannan kunnallispolitiikassa, mutta puolueen jäsenet kuitenkin tiesivät, että vaihtoehto oli olemassa.

Ilmiö ei ollut yksisuuntainen, sillä Myöstä loikkasi puolueisiin useita valtuutettuja. Esimerkiksi vuonna 2006 valtuutettu Minna Kivimäki loikkasi kokoomukseen, sillä hän halusi ehdokkaaksi eduskuntavaaleihin, johon liike ei ottanut osaa. Myön hallitus ymmärsi, ettei liike voinut tarjota niitä mahdollisuuksia, joita kunnan ulkopuolelle pyrkivät valtuutetut halusivat, mutta toivoi

---

²⁶⁴ ES (2001–2004), Etelä-Saimaa 8.10.2004, Reijo Sinisalo, ”Vastustetaan yhdessä!”.

²⁶⁵ Arponen 2007, 370–371.

²⁶⁶ MYÖ: LL 5 (2005–2008), 30.8.2005, Urpo Laaninen, ”Lappeenrannan valtuusto tyrmäsi 40–10 kansallisen kaupunkipuiston”.

²⁶⁷ Arponen 2007, 370–371.

²⁶⁸ Kurosen & Ylä-Outinen, haastattelu.

²⁶⁹ MYÖ: LL 5 (2005–2008), Etelä-Saimaa 2.9.2008, Urpo Laaninen, ”Vihreiden Markku Timonen loikkasi Myön listoille”.

silti, että loikkaarit jättäisivät samalla aikanaan liikkeen mandaatilla saamansa kunnalliset luottamustehtävänsä.²⁷⁰ Toinen loikkaus kokoomukseen tapahtui 2012. Liikkeestä loikkanut Erkki Räsänen perusteli päätöstään paremmilla vaikutusmahdollisuuksilla suuremmassa valtuustoryhmässä.²⁷¹

Loikkauksen taustalla saattoi myös olla tyytymättömyys liikkeen toimintaan. Esimerkiksi tapaus vuoden 2012 vaalien jälkimainingeista, jolloin edellisellä kaudella valtuutettuna toiminut Teppo Puhakainen (1952 – 2021) totesi *Etelä-Saimaassa*, ettei ollut saanut Myöltä luottamushenkilöpaikkoja, esimerkiksi lautakuntajäsenyyksiä. Lehdessä kerrottiin myöläisten ”suivaantuneen” siitä, että Puhakainen oli aiemmin tiedustellut puolueilta, minkälaisia lautakuntapaikkoja heidän riveissään olisi ollut mahdollista saada. Liikkeen puheenjohtaja Arja Ylä-Outinen totesi, että liike oli alustavasti tarjonnut Puhakaiselle luottamuspaikkoja, mutta Puhakainen oli torjunut ne ”mitättöminä”. Lopulta Puhakainen loikkasi keskustaan, josta mieluisia luottamuspaikkoja järjestyi.²⁷² Tästä huolimatta Puhakainen toimi Myön Antti O. Arposen varavaltuutettuna. Vuonna 2015, Arponen menehtyi ja Puhakainen nousi hänen tilalleen Keskustan valtuutettuna, jonka seurauksena liike menetti yhden valtuustopaikan.²⁷³

Myön ja puolueiden välisten ristiriitojen käsittelyssä tulee kuitenkin muistaa, että lehdistö etsii ja käsittelee usein poikkeuksia: vaikka julkisessa keskustelussa nousikin välillä molemminpuolista kritiikkiä, Myö-liikkeen ja puolueiden välit käytännön valtuustotoiminnassa olivat rauhalliset. Ilmiö on politiikassa yleinen, jossa ”ulkopuoliseksi” tunnistautuva ryhmä muotoutuu uuden toimintaympäristönsä kaltaiseksi.²⁷⁴ Esimerkiksi jo vuonna 1989 pitkäaikainen poliitikko Olli Rehn pelkäsi, että Vihreän liikkeen ”liike pysähtyi”, kun se muuttui puolueeksi ja eteni eduskuntaan.²⁷⁵

Erityisesti vuodesta 2005 eteenpäin, jolloin Myö oli vakiinnuttanut asemansa kunnallispoliittisena toimijana ja saanut runsaasti kokemuksia puheenjohtajapuolueena, riidat lehdistössä vä-

---

²⁷⁰ MYÖ: LL 5 (2005–2008), *Etelä-Saimaa* 27.4.2006, Urpo Laaninen, ”Myön Minna Kivimäki loikkasi kokoomukseen”.

²⁷¹ MYÖ: LL 7 (2011–2017), *Etelä-Saimaa* 12.6.2012, Timo Laitakari, ”Räsänen loikkasi kokoomukseen”.

²⁷² MYÖ: LL 7 (2011–2017), *Etelä-Saimaa* 28.5.2013, Timo Laitakari, ”Myön varavaltuutettu edustaa nyt keskustaa”.

²⁷³ MYÖ: LL 8 (2013–2018), *Etelä-Saimaa* 28.4.2015, Timo Laitakari, ”Keskustan valtuustoryhmä kasvoi Lappeenrannassa”.

²⁷⁴ Vaarakallio 2017, 202–203.

²⁷⁵ Rehn 1989, 102–105.

henivät. Valtuutettu Antti O. Arponen kuvaili vuoden 2005 olleen ”jopa käsittämättömän rauhallinen”.²⁷⁶ Liikkeen viimeisen valtuustokaudella 2012–2017 kaikissa valtuustoryhmän toimintakertomuksissa todettiin, ettei ryhmien välillä noussut ”suuria näkemyseroja”. Mitä enemmän Myö valtuustossa oli, sitä enemmän se menetti kärkkäyttään valtuustotoiminnassa, mikä vaikutti myös liikkeen näkyvyyteen ja kannatukseen.²⁷⁷ Tekemistäni haastatteluista nousee myös esille pitkäaikaisia ystävyyssuhteita puolueiden ja Myö-liikkeen jäsenten kesken. Kokoomuksen valtuutettu Heikki Järvenpää muistelee, että vaikka puolueiden ja Myön välillä oli ilmeinen vastakkainasettelu, käytännön valtuustotoiminnassa se ei näkynyt:

-- he ajattelivat olevansa vähän, sanotaan niin kuin sitaateissa ”parempaa porukkaa”, etteivät he olleet niin ryvettyneitä politrukkeja, niin kuin nuo puolueitten edustajat pahimmillaan ovat. Että he ovat vain lappeenrantalaisen puolesta taistelemassa. Mutta esimerkiksi nää kuntavaalien jälkeen käydyt neuvottelut erilaisista luottamusmiespaikoista ja vastaavista, he käyttäytyivät niin kuin muutkin. Tekivät lehmänkauppoja, teknisiä vaaliliittoja milloin minkäkin pienemmän ryhmittymän kanssa saadakseen maksimoitua omia paikkojaan kaupunginhallitukseen tai puheenjohtajistoon tai lautakunnan puheenjohtajistoon. Siis siinä mielessä tämä suhtautuminen, tai sanotaan asenne politikointiin oli ihan samanlainen kuin muillakin valtuustoryhmillä, puoluepoliittisilla valtuustoryhmillä.²⁷⁸

Kuten Järvenpään huomiot kertovat, oli liikkeen kuva avoimena, poliittista *peliä* välttävänä toimijana ajoittain ristiriidassa Myön reaalioliittisten pyrkimysten kanssa. Liike pyrki vaalienjälkeisissä neuvotteluissa saamaan mahdollisimman paljon vaikutusvaltaa tekemällä vaaliliittoja ja sopimuksia eri ryhmien kanssa. Sitoutumattomuuden ansiosta Myö periaatteessa oli avoin yhteistyöhön kaikkien ryhmittymien kanssa, mutta ehtona oli liikkeen valtuutettujen vapaa toiminta valtuustossa. Liike toimi myös ajoittain vaankieliasemassa suurten puolueiden valtapyrkimyksissä, ja neuvotteluista ulosjäänyt osapuoli usein kritisoi liikettä sen valinnoista. Lehdistössä liikkeen todettiin ajoittain olevan ”demarien apuliike” ja toisinaan ”kokoomuksen talutusnuorassa”.²⁷⁹ Myön jäsenet kokivat avoimuuden ja valmiuden suuntamuutoksille yhteistyöneuvotteluissa olevan kuitenkin vain liikkeen aatteiden mukaista toimintaa. Esimerkiksi

---

²⁷⁶ MYÖ: LL 5 (2005–2008), Etelä-Saimaa 23.8.2005, Urpo Laaninen, ”Myö-liike ei usko budjettisopuun syksyllä”.

²⁷⁷ MYÖ: PK 12 (2013–2020), Valtuustoryhmän toimintakertomukset 2013–2017.

²⁷⁸ Järvenpää, haastattelu.

²⁷⁹ MYÖ: LL 4 (2000), Etelä-Saimaa 22.6.2000, ”Kokoomuslaisten mielestä Myö on demareiden apuliike”. ES: Etelä Saimaa 26.8.2004, Esko Ruokonen, ”Talousoppia Raimo Paalaselta”.

Erkki Pulli totesi liikkeen logiikasta vuoden 2000 jälkeisissä neuvotteluissa: ”Olemme tässä vain käyttäneet matematiikkaa”.²⁸⁰

Liikkeen jäsenet ja puolueet tekivät myös yhteistyötä asiakysymyksissä, joissa niillä oli yhteisiä tavoitteita. Esimerkiksi Myö, keskusta ja vihreät olivat tyypillinen koulujen lakkauttamista vastustava rintama Lappeenrannassa.²⁸¹ Vuonna 2004 kokoomus ja enemmistö liikkeestä kannattivat kuntaliitosneuvottelujen aloittamista, joka lopulta päättyi Joutsenon ja Lappeenrannan kuntaliitokseen viisi vuotta myöhemmin.²⁸² Samana vuonna allekirjoitettiin myös säästökohteita ja ”yhteisiä pelisääntöjä” sisältävä yhteistyösopimus vuosille 2005–2008, johon kaikki valtuustoryhmät osallistuivat. Tämä oli sitoutumattomalle liikkeelle hyvin epätavanomaista, mutta siitä huolimatta valtuustoryhmän tai yhdistyksen asiakirjoista ei löydy asiaan liittyvää keskustelua. Sopimusta käsittelevässä lehtijutussa yhdistyksen puheenjohtaja Antti O. Arponen totesi, että ”paperissa on niin hyviä asioita, että ei sitä voinut olla allekirjoittamatta”.²⁸³

4.3 Myö-liikkeen vaalivoitto ja nousukausi 2000–2004

Vuosituhanen vaihteessa Myö valmistautui toimintansa toisiin vaaleihin, ja vuoden 2000 vaalisuunnitelman luonnos osoitti, että liikkeen jäsenet olivat oppineet virheistään. Vaalien tavoite oli yhä kahdeksan valtuutettua, jonka lisäksi Myö halusi myös kaupunginhallituksesta kaksi paikkaa. Äänissä se olisi tarkoittanut noin 3600 ääntä, ”paikallisesta äänestysprosentista ja vaalimatematiikasta riippuen”. Vuoden 1996 vaaleista opittuna ehdokkaiden sitoutuneisuutta vaalilyöskentelyyn painotettiin, jotta esimerkiksi henkilökohtainen vaalilyöskentely sekä valitsijayhdistysten perustaminen saataisiin käyntiin mahdollisimman aikaisin. Ehdokkaille muistutettiin, että myös puolueet ”parhailaan” keräävät omia ehdokkaitaan, ja liikkeen olisi tullut kilpailla niistä parhaansa mukaan. Myöläisten olisi tullut myös muistuttaa mahdollisia ehdokkaita, että vaikka puolueet houkuttelisivat heitä vapaalla toiminnalla puolueen sisällä, heti vaalien jälkeen ”astuu puoluekuri kaikessa ankaruudessaan voimaan”.²⁸⁴

---

²⁸⁰ MYÖ: LL 4 (2000), Etelä-Saimaa 9.11.2000, ”Oikeistolainen vire vahvistuu Lappeenrannan päätöksenteossa”.

²⁸¹ Esim. MYÖ: LL 3 (1998–2000), Etelä-Saimaa 15.12.1998, Urpo Laaninen, ”Lappeenrannan budjetin ei muutoksia” & 21.3.2000, Aija Käkelä, ”Lappeenrannan Siparin koulussa keväällä viimeinen kevätjuhla.

²⁸² ES: Etelä-Saimaa 2.10.2004, Urpo Laaninen, ”Uudet Saimaankaupunki-neuvottelut eivät saa tukea ehdokkaita”.

²⁸³ MYÖ: M, Yhteistyösopimus 2005–2008 & ES: Etelä-Saimaa 18.11.2004, Urpo Laaninen, ”Historiallinen yhteistyösopimus allekirjoitettiin Lappeenrannassa.

²⁸⁴ MYÖ: VT (2000–2004), Ehdotus vaalisuunnitelmaksi 7.2.2000.

Aikaisempaa suurempaa huomiota kiinnitettiin myös ehdokkaiden kouluttamiseen sekä vaalimainontaan, jotka olivat liikkeen mukaan viime vaalien merkittäviä ongelmia. Ehdokkaille järjestettiin koulutus- ja keskustelutilaisuuksia sekä heille annettiin yksityiskohtaisia ohjeita vaalityöhön. Entistä laajemman koulutuksen lisäksi vaalisuunnitelmassa todettiin, että ”mainonnalla ja tiedottamisella on vaaleissa erittäin suuri merkitys. Näin ollen siihen tulee kiinnittää aivan erityistä huomiota, aikaa, rahaa ja työtä”. Mainontaan kuului vaalijulisteiden lisäksi lehti-ilmoituksia, jakeluesitteitä, vaalitoimisto sekä TV- ja radiomainoksia.²⁸⁵

Vaalien tulos lokakuussa 2000 merkitsi Myön aseman selkeää vahvistumista. Kolmen suuren, SDP:n, keskustan ja kokoomuksen äänisaalis pieneni, kokoomuksen jopa neljä prosenttiyksikköä. Samanaikaisesti Myön kannatus nousi 16,7 prosenttiin eli 3972 ääneen. Tulos ylitti liikkeen odotukset, ja sen seurauksena liike sai yhdeksän valtuutettua, neljän lisäys viime kauteen verrattuna.²⁸⁶ Lehdissä Myön tulosta kuvailtiin ”suurena voittona” ja ”veret seisauttavana”.²⁸⁷ Vaalitulokseen pettynyt kokoomuksen kunnallisjärjestön puheenjohtaja kuittasi *Etelä-Saimaan* toimittajalle, että ”populismi puree”.²⁸⁸ Valtakunnallisesti sitoutumattomien kannatus nousi hieman, mutta samalla se keskittyi enemmän yksittäisiin kuntiin. Todennäköisesti 1990-luvulla syntyneistä sitoutumattomista liikkeistä olivat selvinneet vain menestyneimmät, joka johti kannatuksen kasautumiseen yksittäisissä liikkeissä.²⁸⁹

Liikkeen jäsenet perustelivat voittoa pitkälti samoilla asioilla kuin vuonna 1996, esimerkiksi puoluevastaisuudella ja sitoutumattomien vahvoilla ehdokkailla.²⁹⁰ Ehdokaslistalle olikin noussut lisää politiikasta ja sen ulkopuolelta tunnettuja lappeenrantalaisia, esimerkiksi toimittaja Antti O. Arponen ja yrittäjä Juha Härkönen, jotka suoriutuivat vaaleissa mallikkaasti.²⁹¹ Valtakunnallisesti puolueiden ulkopuolisten ehdokkaiden kannatus oli kasvanut noin kolmella prosenttiyksiköllä.²⁹² Vaalituloksiin oli myös vaikuttanut Myön tehostettu vaalimainonta ja ehdokaskoulutus, sekä liikkeen vahva ehdokasmäärä suhteessa puolueisiin.²⁹³

---

²⁸⁵ MYÖ: VT (2000–2004), Ehdotus vaalisuunnitelmaksi 7.2.2000.

²⁸⁶ Tilastokeskus, kunnallisvaalit 1976–2021, puolueiden kannatus.

²⁸⁷ MYÖ: LL 4 (2000), Etelä-Saimaa 23.10.2000, Urpo Laaninen, ”Myö-liike ja keskusta olivat Etelä-Karjalan vaalivoittajat” & ”Jk.”.

²⁸⁸ MYÖ: LL 4 (2000), Etelä-Saimaa 23.10.2000, Tiina Suomalainen, ”Populismi puree”.

²⁸⁹ Manninen 2010, 258.

²⁹⁰ MYÖ: LL 4 (2000), Etelä-Saimaa 23.10.2000, Tiina Suomalainen, ”Myö iloitsi, mutta naiset surivat”.

²⁹¹ MYÖ: LL 4 (2000), Etelä-Saimaa 23.10.2000, ”Vaalituloksia”.

²⁹² Manninen 2019, 258.

²⁹³ Esim. MYÖ: LL 3 (1998–2000), Etelä-Saimaa 9.8.2000, Urpo Laaninen, ”Myö-liike vaaleihin kasvaneella joukolla”.

Äänestysprosentin ja liikkeen kannatuksen välinen suhde jatkoi samaa kaavaa. Myön suurin kannatus nousi Lappeenrannan historiallisen alhaisesta äänestysaktiivisuudesta, joka heijasti etäänntyneisyyden poliittista kulttuuria.²⁹⁴ Voiton seurauksena liike pääsi ensimmäistä ja ainoaa kertaa *Helsingin Sanomiin* saakka, jossa lehtijutun otsikko kuvasi ilmiötä: ”Myö-liike vei Aku Ankan äänet”.²⁹⁵

Kuva 2. Myön voitto tulkittiin *Etelä-Saimaassa* ”yllättävän” suurena Lähde: Myö: LL 4 (2000), Etelä-Saimaa 23.10.2000.

E-S, 23.10.2000

Myö-liike ja keskusta olivat Etelä-Karjalan vaalivoittajat

Anneli Kiljunen oli maakunnan äänikuningatar. Simon Bojang meni Lappeenrannan valtuustoon.

URPO LAANINEN

Sitoutumaton Myö-liike otti jopa yllättävän suuren voiton kunnallisvaaleissa Lappeenrannassa, kun taas kokoomus kärsi rökätappion ja menetti neljä paikkaa. Myö-liike otti yhtä monta lisää ja nousi yhdeksällä valtuustopaikallaan kokoomuksen rinnalle. Kokoomus sai sentään 600 ääntä enemmän.

Laaja oikeistoliitto koitui kokoomuksen tappioksi, sillä keskusta sai pienemmällä äänimäärällä kaksi paikkaa enemmän, yhteensä 11. Oikeistoliitto jäi kauaksi tavoittelemastaan enemmistöä Lappeenrannassa.

Myös SDP menetti hieman kannatustaan ja yhden paikan, mutta se säilyi Lappeenrannan ylivoimaisesti suurimpana puolueena.

Myös Imatralla kokoomus kärsi kirvelävän tappion, ja SDP sai vaaliliitokumppaneidensa vasemmistoliiton ja vihreiden kanssa enemmistön kaupunginvaltuustoon paikoin 27–24. Tosin demarit ja vihreät hävisivät yhden paikan kumpikin. Keskusta oli Imatralla voittaja, samoin kuin koko Etelä-Karjalassa.

Keskusta kasvatti Etelä-Karjalassa suositun kahdella prosenttiyksiköllä ja

rohmasi 14 kunnassa yhteensä 14 lisipaikkaa. Samalla Luumäki, Rautjärvi ja Lemi muuttivat jälleen keskustaenemmistöiksi kunniksi.

SDP menetti maakunnassa kahdeksan valtuustopaikkaa ja kokoomus 13. Myös kristilliset kuuluivat voittajiin, ja puolue sai neljä lisipaikkaa. Vihreät kärsivät odotetusti maakunnassa vaalitappion, koska heiltä puuttuivat vetävät ehdokkaat.

Anneli Kiljunen yhä ääniharava

Lappeenrannan demarivaltuutettu Anneli Kiljunen oli toistamiseen Etelä-Karjalan ääniharava, ja hän vain lisäsi kannatustaan Lappeenrannassa. Nyt tuli 1 126 ääntä, kun vuonna 1996 äänisaalis oli 1 041. Maakunnan kaikkonen oli poliitikkaan kovan paluun tehnyt imatralaisdemari Siiaikka Hurskainen (ed.) 903 äänellä. Myö-liikkeen pastori Matti J. Kuronen oli kolmas 767 äänellä.

Keskustan Kimmo Tiilikainen veti Ruokolahdella sikkäläisittäin kovan saaliin, 267 ääntä. Joutsenossa kokoomuksen Klaus Holttinen lisäsi entistä kaulaansa muihin poliitikoihin 215 äänellä.

Äänestysprosentit romahtivat

Koko Etelä-Karjalan äänestysprosentti laski edelleen, ja oli nyt vain 55,2. Imatralaisista vaivautui uurmille vain 50,4 ja lappeenrantalaisista 52 prosenttia. Vain Uukuniemellä äänestysprosentti nousi ja nyt vaaleihin osallistui 81,5 prosenttia kantalaaisista. Yli puolet uukuniemeläisistä oli äänestynyt jo ennakon.

Tampereen yliopiston dosentti Erkki Mennolan mielestä äänestysprosentin lasku on eurooppalainen ilmiö, mutta Suomessa se vain on erityisen paha asia.

KUNNALLISVAALIT sivut 17-22

	Muutos %-yks.			Paikat		Äänet		Muutos	
	KV-00	KV-96	EK-99	KV-00	KV-96	KV-00	KV-96	EK-99	
Sdp	30,9	-1,3	-0,2	94	-8	18 529	-2 660	-3 643	
Kesk	27,4	2,3	0,2	164	+14	16 470	-60	-2 969	
Kok	18,5	-3,2	-5,9	58	-13	11 121	-3 199	-6 294	
Vas	1,9	0,2	-1,6	3	+1	1 130	+15	-1 339	
Vihr	2,2	-1,5	-3,0	6	-2	1 332	-1 085	-2 419	
Skl	7,3	1,5	1,4	24	+4	4 366	+595	+191	
Rem	0,0	0,0	-0,5	0	0	23	+23	-380	
Ps	0,9	0,1	0,2	3	+1	515	+36	+50	
Skp	0,5	0,5	-0,3	0	0	294	+294	-278	
Muut	10,4		+2,9						

Vaalivoitolle merkityksellistä oli myös ajoitus. Vuoden 2000 alussa alkanut tapahtumaketju oli luonut huonoa kuvaa kaupunginvaltuuston toiminnasta, josta erityisesti kokoomuksen maine oli kokenut kolauksen. Kaupunginhallitus oli kokoomuksen aloitteesta päättänyt selvittää kaupungin omistaman Lappeenrannan Energian mahdollista myyntiä Voimarengas-yhtiölle. Esitystä oli kannattanut kokoomus, keskusta ja kristilliset, ja sitä vastaan äänestivät SDP ja Myö-liikkeen Matti J. Kuronen. SDP koki asian liian hätäiseksi ja totesi asian olleen talouspoliittisesti liian suuri päätettäväksi ilman valmisteluja ja selvityksiä. Asian puolesta äänestäneet puolustelivat, että myyntisitoumusta ei ollut vielä tehty.²⁹⁶

²⁹⁴ Ks. taulukko 4, 68.

²⁹⁵ MYÖ: LL 4 (2000), Helsingin Sanomat 24.10.2000, Aila Käyhty, ”Myö-liike vei Aku Ankan äänet”.

²⁹⁶ MYÖ: LL 3 (1998–2000), Etelä-Saimaa 15.2.2000, Aija Käkelä, ”Kaupunki selvittääkin yllättäen Lappeenrannan Energian myynnin” & ”Lappeenrannan Energian myyntiäkin tutkitaan”.

Asia eteni kaupunginvaltuustoon, jossa Lappeenrannan Energian myynnin selvittämiseksi perustettiin toimikunta, johon koko hanketta jyrkästi vastustanut SDP ei osallistunut.²⁹⁷ Prosessin aikana SDP kritisoi kokoomuksen toimintatapoja, esimerkiksi asioiden tuomista hallituksen kokouksiin ylimääräisinä, jotta kenelläkään ei ollut mahdollisuuksia tutustua ennakkoon sen sisältöön.²⁹⁸ Lappeenrannan energian myynti ei kuitenkaan edennyt, mutta se antoi kunnallispolitiikasta kuvan ennakkopäätöksien ja ”kabinettipolitiikan” pelikenttänä, mikä näkyi äänestyskopeissa. Kokoomuksen Ilpo Hakula myönsi vaalienjälkeisessä lehtijutussa, että energia-keskustelu kääntyi poliittiseksi hännänvedoksi, joka ”hämmensi” puolueen äänestäjiä.²⁹⁹ Kun vaalit sijoittuivat juuri energiakeskustelun jälkipuinnille, Myön voiton voitiin myös tulkita kokoomuksen häviönä.

Äänitulosten mukana muuttuivat myös Lappeenrannan poliittiset voimasuhteet. *Kaakkois-Suomen sanomat* tulkitsi, että Lappeenrannassa ei voitu enää puhua kolmesta suuresta: ”Oikea termi on nyt neljä suurta tai yksi suuri ja kolme keskisuurta”. Liike ei enää ollut ulkopuolinen, vaan yhteistyökeskustelujen johtavia toimijoita. Energiakohu oli Myölle myös siinä mielessä mainiosti ajoitettu, sillä sen seurauksena pitkäaikaiset yhteistyökumppanit kokoomus ja SDP olivat etäänntyneet toisistaan.³⁰⁰

Myöläiset pian huomasivat arvokkaan asemansa yhteistyökeskusteluissa, joissa neuvoteltaisiin esimerkiksi luottamushenkilöpaikoista sekä kaupunginvaltuuston puheenjohtajuudesta. Vuoden 2000 toiminta- ja vaalikertomus havainnoi liikkeen mahdollisuuksien olleen valita yhteistyö joko kokoomus-keskusta-kristillisten liiton tai SDP:n kanssa. SDP:n kanssa käydyt neuvottelut olivat kuitenkin sen verran ”käsiä sitovia” (kirjallisia sopimuksia), etteivät ne vaikuttaneet sitoutumattomalle Myölle mieluisilta. Asioita hankaloitti myös se, että liikkeellä ei ollut naisvaltuutettuja, jonka seurauksena SDP:n olisi ”pitänyt asettaa neljästä hallituspaikastaan kolmeen nainen.”³⁰¹ Yhteistyökumppaneiksi valittiin oikeistoryhmä, joka ei asettanut mitään ennakkoehdotuksia tai vaatimuksia valtuutettujen toimintaan.³⁰² Yhteistyösopimuksen tuloksena Myö

---

²⁹⁷ MYÖ: LL 3 (1998–2000), Etelä-Saimaa 22.2.2000, Urpo Laaninen, ”Kaupunginhallitus jakautui kahtia energiavaihtoehtojen äärellä”.

²⁹⁸ MYÖ: LL 3 (1998–2000), Etelä-Saimaa 6.5.2000, Tarmo Häkkinen, ”Ajettiin demarit tarkoituksella ulos energialaitoksen myynnin selvitystyöstä?”.

²⁹⁹ MYÖ: LL 4 (2000), Etelä-Saimaa 23.10.2000, Tiina Suomalainen, ”populismi puree”.

³⁰⁰ MYÖ: LL 4 (2000), *Kaakkois-Suomen sanomat* 26.10.2000, Lasse Karola, ”Myö-liike korjasi kirkkaimman vaalivoiton”.

³⁰¹ MYÖ: LL 4 (2000), Etelä-Saimaa 9.11.2000, Anne Kotiharju, ”Erkki Pulli nousee Lappeenrannan kaupunginhallituksen puheenjohtajaksi”.

³⁰² MYÖ: M, vuosi- ja vaalikertomus vuodelle 2000.

sai kaupunginvaltuuston puheenjohtajuuden, johon astui liikkeen puheenjohtaja Erkki Pulli. Liike sai myös yhden lisäpaikan kaupunginhallitukseen, jonka vastaanotti Antti O. Arponen.³⁰³

Lehdistö tulkitsi yhteistyöneuvottelut Myön ja kokoomuksen voittona. *Etelä-Saimaan* mukaan ”politiikan vastaisuudella ratsastanut Myö-liike pelasi oikein kunnolla politiikkaa, kun sekä SDP että porvariryhmittymä kosiskelivat kansanliikettä huulet tötteröllä”. Neuvotteluista ulosjäänyt SDP kritisoi liikettä pelaamisesta ja sanojensa syömisestä, sekä kuvaili poliittisen tilanteen ajautuvan oikeiston ja vasemmiston väliseen vastakkainasetteluun.³⁰⁴ Neuvotteluista tyytyväisenä kokoomuksen valtuutettu Säte-Sylvia Verho ylsi lähes kehumään uusia poliittisia kumppaneitaan: ”Eiväthän myöläiset hölmöjä ole”.³⁰⁵ Sekä SDP että *Etelä-Saimaa* kritisoivat liikettä myös siitä, ettei yksikään Myön valtuutettu ollut naispuolinen.³⁰⁶

Maakuntatasolla sitoutumattomien menestys riitti myös ylikunnalliseen vaikuttamiseen. Kaakois-Suomen sitoutumattomiin kuuluvien kansalaisliikkeiden yhteenlaskettu äänimäärä kasvoi pääasiassa Imatran sitoutumattomien ja Myö-liikkeen vaalivoitosta, jonka seurauksena liittoutuma sai yhden paikan yhdeksänjäsenisestä maakuntahallituksesta sekä sairaanhoitopiirin hallituksesta.³⁰⁷ KaSit:in kokouksessa ehdotuksen mukaan, että Myö sai sekä maakunta- että sairaanhoitopiirin hallituksen paikat suurimman äänimäärän perusteella.³⁰⁸

2000-luvun alussa Myö oli voimissaan. Vahvan kunnallisen vaikutusvallan lisäksi liike pääsi mukaan myös maakunnalliseen vaikuttamiseen, mikä oli valtakunnallisesti poikkeuksellista. Nyt liikkeellä oli historiansa paras mahdollisuus toteuttaa haluamaansa politiikka. Minkälaista sellainen politiikka sitten käytännössä oli?

---

³⁰³ MYÖ: LL 4 (2000), *Etelä-Saimaa* 9.11.2000, Anne Kotiharju, ”Erkki Pulli nousee Lappeenrannan kaupunginvaltuuston puheenjohtajaksi”.

³⁰⁴ MYÖ: LL 4 (2000), *Etelä-Saimaa* 12.11.2000, Heikki Sopanen, ”Demarit sanovat pelkäävänsä asioiden hoidon vaarantuvan”.

³⁰⁵ MYÖ: LL 4 (2000), *Etelä-Saimaa* 9.11.2000, Anne Kotiharju, ”Oikeistolainen vire vahvistuu Lappeenrannan päätöksenteossa”.

³⁰⁶ Esim. MYÖ: LL 4 (2000), *Etelä-Saimaa* 23.10.2000, Tiina Suomalainen, ”Myö iloitsi, mutta naiset surivat” & *Kaakois-Suomen sanomat* 12.11.2000, Raimo Paalanen, ”Demareilta löytyy naisia”.

³⁰⁷ MYÖ: LL 4 (2000), *Etelä-Saimaa* 24.10.2000, Urpo Laaninen, ”Sitoutumattomat vaikuttajiksi maakunnan hallintoelimiin”.

³⁰⁸ MYÖ: KaSit (1998–2001), Sitoutumattomien ryhmien neuvottelu *Etelä-Karjalan* maakuntapaikoista 7.1.2001.

4.4 Myö-liikkeen toiminta kaupunginvaltuustossa

Sitoutumattomuuden takia Myö-liikkeen yhteisiä linjauksia on hankala kartoittaa, mutta sen toiminnasta voidaan kuitenkin poimia joitain liikkeen rakentavia poliittisia teemoja, jotka olivat enemmän tai vähemmän esillä koko liikkeen poliittisen toiminnan ajan.

Ensimmäinen näistä teemoista oli päätöksenteon avoimuus ja runsas diskurssi yhteisistä asioista sekä valtuuston sisäisissä asioissa että kuntapolitiikassa yleisesti. Liikkeen valtuutetut tekivät useita aloitteita, jotka tavalla tai toisella pyrkivät edistämään valtuuston sisäistä ja ulkoista viestintää, jossa ”kabinettipolitiikan” vaikutelmasta päästäisiin eroon. Esimerkiksi vuonna 1997 Erkki Pulli teki valtuustolautakunnan jäsenenä aloitteen, joka sisälsi useita avoimuutta ja läpinäkyvyyttä edistäviä asioita. Esimerkiksi valtuustolla tulisi olla yhteystiedot jokaisen poliittisen ryhmän puheenjohtajaan, valtuutettuja tulisi kouluttaa, kyselytuntien juridinen asema valtuuston työskentelyssä tulisi selvittää ja kokousten äänittämiskäytäntö tulisi yhdenmukaistaa.³⁰⁹ Myös vuonna 2002 Myön valtuutetut esittivät avoimuusperiaatteen mukaisesti, että kaikki valtuustokokoukset julkaistaisiin jälkikäteen internetissä.³¹⁰

Avoimuuden nimissä myöläiset ottivat aktiivisesti kantaa kaupungin tekemiin selvityksiin mahdollisista rikkeistä, laittomuuksista, kabinettipolitiikasta tai muusta salamyhkäisyydestä. Yksi näistä selvityksistä olivat erityistilintarkastukset, joissa selvitettiin mahdollisia vastuuttoimuksia ja liiketoiminnan haitallisia yhteyksiä valtuutettujen ja yhtiöiden välillä. Vuonna 1996 toteutettu kaupungin yhtiöiden erityistilintarkastus paljasti toiminnassa joitain ”epäasiallisuuksia” ja ”leväperäisyyksiä”, muttei laittomuuksia. *Etelä-Saimaassa* tarkastuksen todettiin ”puhdistavan ilmaa”, jotta epäilyt mahdollisista rikkeistä kitkettäisiin, mikä parantaisi luottamusta kunnallishallintoon.³¹¹ Osa vasemmistoliiton, SDP:n ja Myön valtuutetuista kannattivat erityistilintarkastuksen jatkamista pidemmälle.³¹² Erkki Pullin mukaan tilintarkastus oli pintapuolinen, eikä siten pöyhinyt riittävästi ”pohjamutia”.³¹³

---

³⁰⁹ MYÖ: VA (1996–2003), Erkki Pullin aloite 29.10.1997.

³¹⁰ MYÖ: PK 8 (2003–2004), Myö-valtuustoryhmän vuosikatsaus 2003.

³¹¹ MYÖ: LL 1 (1995–1996), *Etelä-Saimaa* 5.6.1996, Anne Kotiharju, ”Erityistilintarkastus kertoo Lappeenrannan yhtiöiden kasvuhuumasta lieveilmiöineen”.

³¹² MYÖ: LL 1 (1995–1996), *Etelä-Saimaa* 10.6.1996, Anne Kotiharju, ”Selvittämistä on ehdottomasti jatkettava”.

³¹³ MYÖ: LL 2 (1996–1997), *Etelä-Saimaa* 16.10.1996, Erkki Pulli, ”Erkki Pullille”.

Toinen merkittävä tapaus oli vuodesta 2011 alkanut keskustelu kaupunkiyhtiö Fly Lappeenrannan kytköksistä salaiseen sopimukseen. Sen mukaan kaupunkiyhtiöön sijoittanut toinen yritys piti toimiensa edellytyksenä sitä, että eräs kaupunginvaltuuston hanke menisi valtuustossa läpi. Paljastus johti Fly Lappeenrannan johtohenkilön väistymiseen sekä erityistilintarkistukseen, jossa asiaa selvitettiin entistä syvemmin.³¹⁴ Kaupunkiyhtiöiden luottamuksen ja avoimuuden korostamiseksi Myön Teppo Puhakainen ja Timo Haimila tekivät yksittäisten kristillisdemokraattien ja perussuomalaisten kanssa aloitteen, jossa vaadittiin tilintarkistuksen saatamista julkisuuteen.³¹⁵

Myö uskalsi viedä tarvittaessa asian oikeusviranomaisille esimerkiksi tapauksessa, jossa julkisella sektorilla johtotehtävässä oleva henkilö pääsi kaupunginhallituksen jäseneksi. Valituksen mukaan: ”hallinnonalan johtavassa virassa olevan henkilön osallistuminen virka-aseman ohella myös johtavana luottamushenkilönä kunnan päätöksentekoon on muutenkin kansalaisten itsehallinnon periaatteita ja poliittista moraalialaa rappeuttavaa”.³¹⁶ Kun liikkeen vastalauseet eivät toimineet, asiasta valitettiin Kymen lääninoikeudelle. Valituksessa katsottiin, että kuntalain mukaan kyseinen henkilö on vaalikelvoton asemansa seurauksena.³¹⁷

Yksi Myö-liikkeelle merkittävistä tapauksista koski keskustelua Venäjän konsulaatin perustamiseksi vuonna 1997. Vuosikymmenen alun muuttuneet idänsuhteet Neuvostoliiton romahtamisen takia olivat luoneet epäselvyyttä maakunnan tärkeälle kauppakummanuudelle. Rajaasiat kuitenkin selvitettiin ja uusien rajanylityspaikkojen seurauksena idänkauppa vahvistui Etelä-Karjalassa.³¹⁸ Vuoden 1997 aikana Lappeenrannan valtuustoryhmiltä kysyttiin mielipiteitä Venäjän konsulaatin perustamiseen, joka olisi tehostanut rajaliikennettä esimerkiksi viisumiprosessin nopeuttamisena. Kaikki valtuustoryhmät, Myö mukaan lukien tunnisti Venäjänkaupan tärkeyden kaupungin talouden kannalta, mutta yksikään ei hyväksynyt alustavasti konsulaatin rakentamista kunnan verorahoilla.³¹⁹

---

³¹⁴ MYÖ: LL 7 (2011–2017), Etelä-Saimaa 3.3.2011, Johanna Sjöholm, ”Hultin ulos kaupunkiyhtiöistä”

³¹⁵ MYÖ: LL 7 (2011–2017), Vartti 2.9.2012, Matias Lövberg, ”Suurin osa saatava julkisuuteen”.

³¹⁶ MYÖ: PK 2 (1995–2000), Valitus Kymen lääninoikeudelle 27.1.1997.

³¹⁷ MYÖ: PK 2 (1995–2000), Valitus Kymen lääninoikeudelle 27.1.1997.

³¹⁸ Kohvakka 2019, 576–580.

³¹⁹ MYÖ: LL 2 (1996–1997), Etelä-Saimaa 19.10.1997, ”Konsulaatin tukeminen verorahoilla jää vaille valtuustoryhmien tukea”.

Konsulaatin tukeminen verorahoin kuitenkin hyväksyttiin kaupunginhallituksessa kaupunginjohtajan mukaan sillä periaatteella, että valtuusto oli jo hyväksynyt sen kaupungin kansainvälistymisstrategiassa ja vuoden 1996 talousarviossa.³²⁰ Valtuutettu Erkki Pulli esitti kirjallisen kysymyksen hallituksen kyselytunnilla ihmetellen, että ”kuka tai ketkä henkilöt ovat käyneet neuvotteluja, milloin ja missä ja miten usein Venäjän edustajien kanssa ja mitä he ovat luvanneet venäläisille ja ovatko lupaukset olleet suullisia ja kirjallisia”.³²¹ Pulli myöhemmin myönsi ylipäätään kannattaneensa konsulaattia ja hankkeen rahallisen tuen olleen pieni suhteessa kaupungin budjettiin, mutta asioiden läpi runnominen pienellä porukalla voi aiheuttaa ”ryssävihaa” kansan keskuudessa.³²²

Liikkeen valtuutetut nostivat herkästi esille valtuustotoiminnassa asioita, jotka heidän mukaansa eivät noudattaneet avoimen keskustelun periaatteita. Myöläiset kokivat valtuustoistunnot tärkeinä keskustelutilaisuuksina, jotta sen toiminta olisi mahdollisimman läpinäkyvää ja kestävä. Liikkeen mielestä asioista olisi tullut päättää diskurssin tuloksena, ei jo ennen valtuustosaliin astumista. Seurauksena myöläiset pitivät suhteellisen paljon puheenvuoroja. Lyhyet valtuustoistunnot saivat myös nopeaa kritiikkiä. Vuonna 2006 tapahtuneessa ”ennätyslyhyessä” valtuustokokouksessa, Myön Antti O. Arponen puheenvuorollaan piikitteli kysyen, että mitä virkaa Lappeenrannan kaupunginvaltuustolla oikein oli, jos paria asiaa lukuun ottamatta mielipiteitä ei juurikaan vaihdeltu keskenään.³²³ Samana vuonna valtuustoryhmän puheenjohtaja Erkki Räsänen oli turhautunut tilanteeseen ja kertoi saavansa nuivan vastaanoton, jos hän yritti nostaa asioita keskusteltavaksi kokouksissa: ”Jos sitten keskustelua yrittää nostaa, saa syytöksen populismista”.³²⁴

Myön valtuutettujen toimintaa tarkastellessa huomaa, että suuri osa heistä otti aktiivisesti kantaa Lappeenrannan kulttuuriasioihin ja kaupunkikuvaan, esimerkiksi historiallisten rakennusten suojelemiseen. Yksi pitkäaikainen rakennus, joka loi keskustelua valtuustossa, oli vanha huopatehdas ja sen kohtalo. Edelleen käytössä ollut huopatehdas oli huonokuntoinen ja vuosittuhannen vaihteessa valtuustossa suuri enemmistö kannatti rakennuksen purkamista ja tontin myymistä kerrostaloalueeksi. Liikkeen valtuutetut ja vihreät pyrkivät parhaansa mukaan suo-

---

³²⁰ MYÖ: EP: Kaakkois-Suomen sanomat 13.1.1997, ”Anderssonin vastaus ei tyydyttänyt Pullia”.

³²¹ MYÖ: PK 2 (1995–2000), Erkki Pullin kysymys kaupunginhallituksen kyselytunnilla tammikuussa 1997.

³²² MYÖ: EP: Kaakkois-Suomen sanomat 13.1.1997, ”Anderssonin vastaus ei tyydyttänyt Pullia”.

³²³ MYÖ: LL 5 (2005–2008), Etelä-Saimaa 1.4.2006, ”Arponen pilasi uuden ennätyksen”.

³²⁴ MYÖ: LL 5 (2005–2008), Etelä-Saimaa 8.5.2006, Urpo Laaninen, ”Poliitikot ja virkamiehet myöntävät, että keskustelut ovat vähentyneet”.

jelemaan huopatehdasta, perustellen sen olevan tärkeä osa Lappeenrannan historiallista kaupunkikuvaa. Erityisen aktiivinen myöläinen suojeluprojektissa oli valtuutettu Jarmo Nieminen, joka oli toiminut jäsenenä sekä teknisessä että rakennuslautakunnassa. Hänen mukaansa valtuustolle oli liioiteltu tontin myymisestä saatavaa rahasummaa, ja peruskorjauksella huopatehtaan rakennus voitaisiin esimerkiksi muuttaa asuinkäyttöön.³²⁵

Kaupunginhallitus kuitenkin päätti huopatehtaan purkamisesta, joten Myön valtuutetut esittivät yhtenäisenä valtuustoryhmänä oikaisuvaatimuksen hallitukselle sekä lähettivät kunnallisvalituksen Kaakkois-Suomen ympäristökeskukselle.³²⁶ Asia kuitenkin eteni, ja vuonna 2006 huopatehdas lopullisesti purettiin. Ennen purkua Nieminen oli jättänyt viimeisen valituksen korkeimmalle hallinto-oikeudelle sekä kolmellasadalla nimellä varustettu, todennäköisesti Myön tukema, Pro Huopatehdas -adressi vetosi kaupunginhallitukseen purkuluvan mitätöimiseksi.³²⁷ Ennen purkua Pro Huopatehtaan aktiivit pitivät muistotilaisuuden huopatehtaalle. Nieminen sytytteli hautakynttilöitä ja Matti J. Kuronen lausui rakennukselle muistosanat: ”[t]iloja tehdään tulevaisuutta varten. Jos ei kunnioiteta vanhaa, ei myöskään pystytä rakentamaan kestävää tulevaisuutta”.³²⁸

Suojeluasioissa myöläisten toiminta oli tavallista laajempaa ja ulottui Myö-liikkeen ja valtuuston ulkopuolelle. Tarvittaessa liikkeen jäsenet perustivat uusia kansalaisliikkeitä vanhan rautatieaseman eli ”keisarinaseman” suojelemiseksi tai ajaessaan vesitornin avaamista liiketoiminnalle.³²⁹ Tämän kautta toimintaan saatiin mukaan lisää kansalaisia, jotka ottivat osaa projektiin, ilman Myö-liikkeen jäsenyyttä. Liikkeen rinnalla kaupunkikuvaa suojelemassa oli Lappeenrannan Kilta, jonka pitkäaikainen puheenjohtaja Matti J. Kuronen oli.³³⁰ Rakennuskannan suojelussa Myö laajensi rooliaan yli kaupunginvaltuuston toimialan kohti ruohonjuuritasoa, kannustamalla kansalaisten omaa toimintaa ja tukemalla niiden toimintamahdollisuuksia omien arvojensa puolustamiseksi. Tämä oli osoitus liikkeen halusta pitää kiinni asemastaan kansalaisliikkeenä, sekä yksilöllisten valtuutettujen aktiivisuudesta myös valtuuston ulkopuolella.

---

³²⁵ MYÖ: LL 3 (1998–2000), Etelä-Saimaa 10.4.2000, Jarmo Nieminen, ”Huopatehtaan heitteillejättö”.

³²⁶ MYÖ: PK 5 (1998–1999), Oikaisuvaatimus Lappeenrannan kaupunginhallitukselle 29.4.1999 & Kunnallisvalitus Kaakkois-Suomen ympäristökeskukselle 7.1.1999.

³²⁷ MYÖ: LL 5 (2005–2008), Etelä-Saimaa 21.11.2006, Urpo Laaninen, ”Huopatehtaan suojelijoilta viimeinen vetoamus päättäjille”.

³²⁸ MYÖ: LL 5 (2005–2008), Etelä-Saimaa 27.11.2006, Heikki Sairanen, ”Huopatehdas sai arvoisensa muistojuhlan”.

³²⁹ MYÖ: LL 7 (2011–2013), Etelä-Saimaa 3.4.2013, Jorma Tyrmi, ”Kansalaiskeräyksellä vesitorni taas auki” & MYÖ: LL 5 (2005–2008), 9.2.2008, Erkki Räsänen, ”Vesitorni matkailukäyttöön” & Kaakkois-Suomen sanomat, 22.5.2005, ”Kansalaisliike puolustaa vanhaa asemaa”.

³³⁰ Hikipää 2010, 29–35.

Kansalaisliikkeen ottaessa paikkansa valtuustoissa, hallituksissa ja muissa kunnallisissa hallintoelimityksissä, ne joutuvat ottamaan kantaa kaikkiin asioihin, eikä vain niille merkityksellisiin. Näin kävi myös Myö-liikkeelle, joka kohtasi jatkuvasti haasteita, muutoksia ja valintoja, joita Lappeenrannan kunnassa jouduttiin tekemään. 2000-luvun kunnallispolitiikkaa leimanneita asioita olivat esimerkiksi taloudelliset ja hallinnolliset muutokset. Taloustilanne heikentyi koko Etelä-Karjalassa vuodesta 2006, mikä Lappeenrannassa näkyi leikkauksina ja kuntaliitoksina.³³¹

Vuosituhanne alussa kunta-ajattelussa ryhdyttiin tavoittelemaan kaupunki- ja kuntakeskuksia, jotka toimisivat oman alueensa taloudellisina moottoreina. Ajatteluun liittyi olennaisesti kuntaliitokset, jonka kautta kunnat voisivat yhdistää elinkeinonsa ja palveluidensa tuotannon. Suuret kunnat olivat myös imagokysymys – mitä isompi kunta, sitä suuremmat mahdolliset työvoiman, investointien ja talouden kasvattamiseen. Lappeenrannassa tämä ajattelu johti positiivisiin asenteisiin ja selvityksiin kuntaliitoksista. Tuloksena oli Saimaankaupunki-projekti, jonka tavoitteena oli tutkia Imatran, Joutsenon, Rautjärven ja mahdollisesti myös Taipalsaaren liittämistä yhdeksi ”suurkunnaksi”. Suunnitelmien mukaan suurkunnalla olisi taloudellisen etujen lisäksi kauaskantoisia vaikutuksia muuttokatoa vastaan taistelemisessa, sillä vetovoimainen keskus mahdollistaisi muuttovirtojen ohjailemisen koko Etelä-Karjalan hyväksi.³³²

Vuoden 2002 alussa Saimaankaupunki siirtyi yleiseen keskusteluun, ja kuntalaisten mielipidekyselyt eivät olleet kuntaliitoksia kohtaan myöntyväisiä. Myö ja sen valtuutetut pyrkivät runsaaseen keskusteluun valtuustossa ja liikkeen sisällä, samalla pitäen yhteyttä kansalaisiin. Syksyn 2002 mittaan myöläisten kanta alkoi muodostua kielteiseksi koko projektia vastaan.³³³ Silloinen hallituksen puheenjohtaja Antti O. Arponen kirjoitti muistelmissaan, että liikkeen yksimielinen kanta muodostui, kun myöläiset olivat jututtaneet satoja ihmisiä Lappeenrannassa ja sen naapurikunnissa ja todenneet, ”että tavalliset ihmiset eivät halua tällaista kaupunkia. Minä ja Myö-liike haluaa olla tavallisen ihmisen asialla. Siis peli seis”.³³⁴ Saimaankaupunki kaatui vuonna 2003 kuntien valtuustoissa, ja koko hanketta pian kritisoitiin ”eliitin pienen piirin hankkeeksi, joka haluttiin sellaisenaan runnoa läpi asukkaiden kannoista piittaamatta”. Tiukan ai-

---

³³¹ Kohvakka 2019, 601.

³³² Kohvakka 2019, 591–593.

³³³ MYÖ: PK 8 (2003–2004), Myö-valtuustoryhmän vuosikatsaukset 2002 & 2003.

³³⁴ Arponen 2007, 366–377.

karajan lisäksi hankkeen etenemistä haittasi asukkaiden hiljaisuus julkisessa keskustelussa, johon tarjottiin useita tilaisuuksia. Osasyynä tälle oli poliittinen kulttuuri, jossa passivoituneet kansalaiset eivät välttämättä kokeneet vaikutusmahdollisuuksiansa arvokkaana, vaikka heille sitä joissain tapauksissa tarjottiin.³³⁵

Vaikka Saimaankaupunki haudattiinkin, se ei estänyt uusia kuntaliitoskeskusteluja – Kokoomus ja enemmistö Myö-liikkeen valtuutetuista myönsivät kuntaliitosten tuoman taloudellisen ja hallinnollisen edun, ja kannattivat keskusteluja Lappeenrannan naapurikuntien kanssa mahdollisesta yhteistyöstä.³³⁶ Pian keskustelukumppaniksi löydettiin Joutseno, ja ajatuksia kuntien välillä ryhdyttiin vaihtamaan. Myön hallituksen jäsen Jorma Tyrmi näki liitoksen mahdollisuutena edistää liikkeen periaatteita, alueellista päätöksentekoa ja demokratiaa, mutta kuitenkin painotti, että pohtimiselle ja keskustelulle tulisi ”tällä kertaa antaa aikaa.”³³⁷ Keskustelujen tuloksena kunnat hyväksyivät Joutsenon liittämiseen Lappeenrantaan vuoden 2009 alussa.³³⁸ Liikkeelle tarjoutui mahdollisuus yhdistyä Joutsenon sitoutumattomien kanssa, ja keskustelujen jälkeen liitos tapahtuikin³³⁹. Liitos ei kuitenkaan tuonut Myölle merkittäviä lisävoimavaroja, sillä molemmat joutsenolaiset sitoutumattomat valtuutetut kieltäytyivät ehdokkuudesta vuoden 2008 kuntien yhteisiin kunnallisvaaleihin. Lappeenrantalaisten puolueeksi leimautuneella Myöllä oli myös vaikeuksia saada ehdokkaita Joutsenosta.³⁴⁰

Lappeenrannan kaupunginvaltuusto sai kontolleen kaupungintalouden hoitamisen, ja erityisen hankalaksi keskustelu muodostui silloin, kun jostain täytyi leikata rahaa talouden tasapainottamiseksi. Eri valtuustoryhmillä oli omia ehdotuksiaan, mistä leikata ja kuinka paljon. Myöläisten yleisimmät ehdotukset koskivat kunnallishallinnon menojen vähentämistä. Vastaavasti liikkeen jäsenet puolustivat esimerkiksi Lappeenrannan kouluja, jotka olivat usein leikkausuhana.

Liikkeen valtuutetut olivat pitkälti luottamusmienspalkkioiden korottamista vastaan koko liikkeen toiminnan ajan. Myöläiset asettuivat lähes poikkeuksetta vastakkain hallituksen, valtuuston tai luottamusmiesten palkkion nostamista ajavia aloitteita vastaan. Esimerkiksi kun vuonna 1997 Etelä-Saimaan mukaan valtuutettu Matti Tikka ”arveli, että oli sopiva aika poliittiselle

---

³³⁵ Kohvakka 2019, 593–596.

³³⁶ ES: Etelä-Saimaa 2.10.2004, Urpo Laaninen, ”Uudet Saimaankaupunki-neuvottelut eivät saa tukea ehdokailta”.

³³⁷ MYÖ: LL 5 (2005–2008), Etelä-Saimaa 9.10.2005, Jorma Tyrmi, ”Kuntien yhdistymiset Etelä-Karjalassa”.

³³⁸ Kohvakka 2019, 597.

³³⁹ PK 10 (2006–2007), Kaakkois-Suomen Sitoutumattomien hallituksen kokous 2/2006.

³⁴⁰ PK 10 (2006–2007), Hallituksen järjestäytymiskokous 2006.

moraalisuoralle”, ja kertoi palkkioiden nostamisen olleen yksi syy, miksi poliitikkoja karsastettiin, painottaen, että: ”[m]inä lupasin ennen vaaleja etsiä säästöjä, en nostaa palkkioitani”.³⁴¹

Myön ehdottamassa säästöehdotuksissa hallinnon tehostaminen ja supistaminen olivat kärkisijoilla, mikä sopi liikkeen ajatuksiin liian byrokratian vähentämisestä ja suoran demokratian kasvattamisesta. Käytännössä se olisi tarkoittanut hallinnon fyysisten tilojen tiivistämistä sekä virkojen lakkauttamista ja yhdistämistä, ”päällekkäisten ja ylimitoitettujen tehtävien karsimista”.³⁴² Liikkeen jäsenet myös useasti esittivät kaupunginyhtiöiden ja -hallinnon rakenteiden keventämistä: Esimerkiksi valtuutettu Matti Tikka ehdotti sosiaali- ja terveyssektorin hallinnon leikkaamista kysymällä, että ”miten pystyt kustantamaan lihavon hallinnon?”.³⁴³

Koulujen lakkauttaminen ja yhdistäminen olivat koko Suomea puhuttanut prosessi, joka tarpeesta keventää kunnallistaloutta uusien realiteettien valossa. Myöläiset asettuivat vastateloin alueen koulujen lakkauttamista tai yhdistämistä vastaan vuosina 1998, 2000, 2008 ja 2009.³⁴⁴ Ehdotuksia kritisoitiin liian hätäisinä ja valmistelemattomina. Esimerkiksi vuonna 2008 valtuutettu Juha Härkönen kommentoi kouluverkkouudistusta valtuustossa: ”Kumpaan suuntaan halutaan, tehääks myö laatua vai tehääks myö halvalla, molempia myö ei saada”.³⁴⁵ Kouluverkon leikkauksien sijaan liike esimerkiksi ehdotti ei-pakollisten investointien leikkaamista, esimerkiksi suunnitellun Tali-Ihantala-museokeskuksen rakentamisesta.³⁴⁶ Poikkeuksena oli valtuutettu ja puheenjohtaja Erkki Pulli, joka vuonna 1999 kertoi Myön kannattavan Lappeenrannan Lyseon yläasteen lakkauttamista.³⁴⁷

4.5 Myötätuuli kääntyy 2004–2017

Myön valtuuston puheenjohtajakauden lopulla liike valmistautui tuleviin vaaleihin vuonna 2004. Vaalisuunnitelmat olivat pienillä lisäyksillä pitkälti samanlaiset kuin aikaisemminkin.

---

³⁴¹ MYÖ: LL 2 (1996–1997), Etelä-Saimaa 25.3.1997, Antti Munnukka, ”Lappeenrannan valtuusto korotti kahta taksaa, nuohous- ja omaansa”.

³⁴² Esim. MYÖ: PK 11 (2012–2016), Myö-liikkeen ehdotuksia säästötoimille,

³⁴³ LL 1 (1995–1996), Kaakkois-Suomen sanomat, Matti Tikka, ”Miten pystyt kustantamaan lihavon hallinnon?”.

³⁴⁴ MYÖ: LL 3 (1998–2000), Etelä-Saimaa 15.12.1998, Urpo Laaninen, ”Lappeenrannan budjettiin ei muutoksia” & 21.3.2000, Aija Käkelä, ”Lappeenrannan Siparin koulussa keväällä viimeinen kevätjuhla”, LL 5 (2005–2008), Etelä-Saimaa 17.11.2008, ”Raskaat mullat Kimpisen koululle”.

³⁴⁵ MYÖ: LL 5 (2005–2008), Etelä-Saimaa 17.11.2008, Petteri Värtö, ”Raskaat mullat Kimpisen koululle”.

³⁴⁶ MYÖ: LL 6 (2009–2010), Etelä-Saimaa 17.3.2009, Urpo Laaninen, ”Lappeenrannan ryhmiltä tulee tukea säästöesityksille”.

³⁴⁷ MYÖ: LL 3 (1998–2000), Etelä-Saimaa 12.1.1999, Heikki Sopanen, ”Kaupunginvaltuusto lakkautti Lyseon yläasteen tunteilematta”.

Liike julkaisi laajan *Myötätuuleen*-kunnallisvaalilehden, joka oli liikkeen toiminnan laajin julkaisu. Sen lisäksi vaalitoimintaan mukaan otettiin Myön uudet nettisivut, jossa halukkaita ehdokkaita mainostettiin.³⁴⁸

Vaikka ”vaalitempaukset, ilmoittelu ja muut vaalivalmistelut” menivät suunnitelmien mukaan, kunnallisvaalien tulos oli odotettua heikompi. Liike sai 3549 ääntä, mikä tarkoitti seitsemän valtuutetun paikkaa kaupunginvaltuustossa.³⁴⁹ Voittajina vaaleista selvisivät SDP, kokoomus ja keskusta.³⁵⁰

Kuva 3. *Myötätuuleen*-kunnallisvaalilehdet vuosilta 2004 ja 2008 olivat liikkeen laajimpia julkaisuja. Lähde: Myö: M & VT (2000–2004).

Tulosten seurauksena Myö menetti va’an kieliasemansa ja odotti kutsua mahdollisiin yhteistyöneuvotteluihin. Mahdollisuudet yhteistyöhön suurten puolueitten kanssa olivat kuitenkin kehnot. Jo ennen vuoden 2004 vaaleja liikkeen poliittinen asema oli heikentynyt liikkeen ja oikeistoryhmän välirikon seurauksena. Yhteistyö sitoutumattomien kanssa oli ollut ennen muuta kokoomuksen mielestä hankalaa, koska Myön jäsenet saattoivat olla asioista täysin eri

³⁴⁸ MYÖ: PK 8 (2003–2004), Hallituksen kokous 7/2004.

³⁴⁹ MYÖ: PK 8 (2003–2004), Hallituksen kokous 13/2004.

³⁵⁰ ES (2001–2004), Etelä-Saimaa 25.10.2004, Heikki Sopanen, ”Kokoomus, demarit ja vihreät voittivat, Myö ja kristilliset menettivät paikkoja”.

mieltä muun ryhmän kanssa. Antti O. Arposen mukaan kokoomuksen ja Myön näkemykset esimerkiksi kaupungin taloudenhoidosta olivat niin erilaiset, että välirikko oli vain ajan kysymys. Virallisesti yhteistyö loppui vuoden jo 2002 lopulla, jolloin liikkeen Erkki Pulli kannatti kaupunkiyhtiöiden puheenjohtajavaaleissa SDP:n ehdokasta, mikä tarkoitti kokoomuksen ehdokkaan häviötä. Kokoomus ilmoitti myöhemmin vuonna 2003 lehdistötilaisuudessa myöläisten toiminnan olleen heidän mukaansa poukkoilevaa ja vastuutonta.³⁵¹

Etelä-Saimaa spekuloi, että yhteistyö oikeistoryhmän kanssa tulisi olemaan hankalaa, sillä Myön, keskustan ja kokoomuksen välirikko oli ”tällä hetkellä täydellinen”.³⁵² Vaalien jälkeen lehdet olettivat liikkeen jäävän tällä kaudella ”tarkkailijan rooliin”, sillä ”sekä demarit että kokoomus kypsyivät Myön politikointiin siinä määrin, että yhteistyö sen kanssa lienee tällaisen vaalituloksen jälkeen mahdotonta”.³⁵³ Myö työnnettiin suurten puolueiden yhteistyön ulkopuolelle, ja se riensi vaaliliittoon kristillisten ja vihreitten kanssa.³⁵⁴

Liikkeessä arvioitiin kahden paikan menetystä vaaleissa, ja tuolloin varavaltuutetuksi valittu Jarmo Nieminen totesi, että olisi aika katsoa peiliin monessakin asiassa. Silti arvio oli, että vaalituloksella oli osoitus eräänlaisesta heiluriliikkeestä. Kokoomus otti Myöltä takaisin edellisissä vaaleissa menettämänsä kaksi paikkaa. Tästä näkökulmasta voitiin puhua perinteisten puolueiden voittona, josta Myö sai nyt vuorostaan kärsiä.³⁵⁵ Hallituksen puheenjohtaja Pentti Hotti kuitenkin totesi jäsenkirjeessä, että kaikesta huolimatta vaalimenestys oli vaatimaton ja ”jonka perusteella voi oikeutetusti väittää meidän vakiinnuttaneen asemamme yhtenä merkittävänä vaikuttajana muiden valtuustoryhmien joukossa kotikaupungissamme”.³⁵⁶

Vuoden 2004 kunnallisvaalit olivat käännekohta Myön toiminnalle. Liikkeen toiminnalle olennaiset tekijät sekä ympäröivä kunnallispolitiikka alkoivat muuttua. Tämän seurauksena liikkeen kannatus kääntyi laskuun aina liikkeen politiikasta vetäytymiseen vuonna 2017. Merkittävimmät selittäjät löytyvät liikkeen sisäisistä ongelmista, poliittisen kulttuurin muutoksista sekä vihreiden ja perussuomalaisten noususta.

---

³⁵¹ Arponen 2007, 368.

³⁵² ES (2001–2004), *Etelä-Saimaa* 22.10.2004, Jorma Hernesmaa, ”Tiedossa sangen kiinnostavat vaalit”.

³⁵³ ES (2001–2004), *Etelä-Saimaa* 25.10.2004, Heikki Sopanen, ”Lappeenrannan valtuustoon palasi vanhoja ja nousi uusia kasvoja”.

³⁵⁴ Arponen 2007, 374.

³⁵⁵ ES (2001–2004), *Etelä-Saimaa* 25.10.2004, Antti Munnukka, ”Myön ilonaiheena nuoret ja nainen”.

³⁵⁶ MYÖ: M, jäsenkirje 2005.

Kansalaisliikkeen sisäiset ongelmat alkoivat näkyä yhä selkeämmin 2010-luvulle tullessa. Samalla Myön sisäinen yhdistystoiminta sekä vaalityöskentely hankaloituivat merkittävästi. Aktiivisten jäsenten vähäinen määrä teki yhdistyksen ylläpitämisestä hankalaa, erityisesti vaalien alla, jolloin paperityö esimerkiksi valitsijayhdistysten seurauksena kasvoi merkittävästi. Vuoden 2004 vaalien aikaan liikkeessä alkoi hidas sukupolvenvaihdos, mikä toisaalta toi uusia ehdokkaita liikkeeseen, mutta vei mukanaan vetovoimaisempia jäseniä. Esimerkiksi valtuuston puheenjohtaja Erkki Pulli ja valtuutettu Juha Kemppinen kieltäytyivät ehdokkuudesta: he olivat edellisissä vaaleissa keränneet yhdessä yli 600 ääntä. Liikkeen perustajajäsenet poistuvat lähes täysin vuoteen 2008 mennessä ehdokaslistoilta.³⁵⁷ Toisaalta uusiakin tuli, kuten vuoden 2012 vaalien suorapuheisuudesta tunnettu Lalli Partinen, joka sai lähes 600 ääntä. Partinenkin vetäytyi yhden kauden jälkeen.³⁵⁸ Sekä Kuronen että hallituksen puheenjohtajana toiminut Ylä-Outinen muistelevat, että ehdokashankinnan hankaloituminen yhdistettynä vahvojen ehdokkaitten poisjättäytymiseen olivat merkittäviä tekijöitä Myön kannatuksen hiipumiseen.³⁵⁹

Liikkeen perustamisen ja ensimmäisten toimintavuosien aikainen poliittinen kulttuuri alkoi myös muuttua. Poliitiikan ja yhteisen päätöksenteon ”kabinettipoliitiikan” tai puoluekurin kritisoiminen ei enää noussut esille julkiseen keskusteluun samalla tavalla kuin 1990-luvulla, jolloin sitoutumattomat liikkeet saivat siitä nostetta. Vuoteen 2008 mennessä yhteiskunnalliseen keskusteluun nousi uusia keskustelunaiheita kuten ilmastonmuutos, globalisaatio ja konservatiivis-nationalistiset kannat. Ne synnyttivät mukanaan uusia puolueita, esimerkiksi Piraattipuolue ja Isänmaallinen Kansallisliitto, mutta ennen muuta vahvistivat jo olemassa olevia vaihtoehtopuolueita.³⁶⁰ Poliitiikan kritiikki ja ”demokraattisen kriisin” tunne laantuivat. Valtakunnallisesti kunnallisvaalien äänestysaktiivisuuden lasku pysähtyi, ja äänestysprosentti nousi ensin 58,6 prosenttiin ja vuonna 2008 edelleen 61,2 prosenttiin. Nousu jäi lyhytaikaiseksi, sillä liikkeen loppuvaiheissa, vuonna 2017, vain 58,9 prosenttia äänioikeutetuista kävi äänestämässä.³⁶¹ Vaikka kansalaisten osallistuminen politiikkaan oli laiskahkoa, tilannetta ei enää ymmärretty akuuttina ratkaistavana kriisinä. Niiden edelle myös nousi uusia ongelmallisiksi koettuja teemoja. Tämä poliittisen kulttuurin muutos vaikutti kansalaisliikkeiden kannatukseen valtakunnallisesti. Puolueisiin kuulumattomien valitsijayhdistyksien kannatus laski vuoden 2017 kunnallisvaaleihin saakka kolmanneksella.³⁶²

³⁵⁷ MYÖ: LL 5 (2005–2008), *Myötätuuleen*-lehti, ehdokaslista 12.10.2008.

³⁵⁸ MYÖ: LL 7 (2011–2017), Etelä-Saimaa 29.10.2012, ”Vihatkoon, kunhan pelkäävät” & LL 8 (2013–2018), Etelä-Saimaa 31.8.2016, Lalli Partiselle riittää yksi kausi valtuustossa”.

³⁵⁹ Ylä-Outinen & Kuronen, haastattelut.

³⁶⁰ Mickelsson 2015, 313–319.

³⁶¹ Tilastokeskus, kunnallisvaalit 1976–2021, äänestystiedot.

³⁶² Tilastokeskus, kunnallisvaalit 1976–2021, puolueiden kannatus.

Rauli Mickelssonin määritelmän mukaan liikkeet painottuvat yksittäisiin poliittisiin asiakysymyksiin. Siksi liikkeillä on vaikeuksia sopeutua, kun niille merkittävät asiakysymykset eivät enää olleet keskiössä.³⁶³ Sitoutumattomuus ja kansalaisliike nojaavat kansalaisten etäännyntymiseen ja puolueiden kritiikkiin, mutta niiden menettäessä painoarvoaan julkisessa keskustelussa, liikkeen kannatuksen perusta murentuu.

Ilmiö alkoi näkyä myös Lappeenrannassa ja vaikutti Myö-liikkeen kannatuslukuihin. Kaupungin äänestysaktiivisuus noudatteli valtakunnallista kaavaa, mutta silti noin kolme prosenttiyksikköä alhaisempana. Äänestysprosentti nousi vuoden 2004 ja 2008 vaaleissa 57,5 prosenttiin, mutta vuonna 2012 niin alas kuin 54 prosentin tasolle.³⁶⁴ Pieniä merkkejä kansalaisten kasvavasta aktiivisuudesta oli myös nähtävillä. Vuonna 2006 *Etelä-Saimaan* kyselyssä suurin osa lappeenrantalaisista oli tyytyväinen kaupungin ja sen hallinnon tiedottamiseen. Kaupunki oli edellisenä vuonna uudistanut viestintäohjeitaan: tiedottamisen tuli siitä lähtien olla entistä aktiivisempaa, avoimempaa ja ajankohtaisempaa. Kaupunki oli myös toteuttanut tietoisesti enemmän asukastilaisuuksia, keskustelufoorumia ja luonut tiedotuskanavia, jotka käsitelivät asukkailla merkittäviä asioita, esimerkiksi koulujen lakkauttamisia ja uusia kaavoitussuunnitelmia.³⁶⁵

Erityisen aktiiviseksi kansalaisten osallistumisen muodoksi nousivat erilaiset asukasdemokratian muodot. Vuonna 2006 Lappeenrannan kaupunki perusti alueraateja, jotka olivat osoittautuneet toimiviksi muualla Suomessa. Niiden tarkoituksena oli antaa jokaiselle kaupungin alueelle oma äänensä päätöksenteossa ja kasvattaa kansalaisten suoria vaikutusmahdollisuuksia. Alueraadeilla pyrittiin myös varmistamaan Lappeenrantaan liitettyjen Joutsenon ja Ylämaan kansalaisten osallistaminen kunnallispolitiikkaan.³⁶⁶ Raadit otettiin kansalaisten keskuudessa hyvin vastaan ja pian ne ottivat kantaa oman alueensa asioihin sekä panivat alulle kymmeniä aluehankkeita.³⁶⁷

Myön valtuustotoiminta oli 2010-luvulle mennessä muuttunut merkittävästi liikkeen alkuajoista. Liikkeen valtuustoryhmien toimintakertomukset 2010-luvulta kertovat ryhmien välisen

---

³⁶³ Mickelsson 2015, 247.

³⁶⁴ Tilastokeskus, kunnallisvaalit 1976–2021, äänestystiedot.

³⁶⁵ MYÖ: LL 5 (2005–2008), Etelä-Saimaa 9.1.2006, Urpo Laaninen, ”Lappeenrantalaisten tyytyväisyys tiedotukseen positiivinen yllätys”.

³⁶⁶ Kangas 2022, 35.

³⁶⁷ MYÖ: LL 5 (2005–2008), Etelä-Saimaa 30.11.2006, Petteri Värttö, ”Lappeenrannassa on havahduttu alueelliseen asukastoimikuntaan”.

yhteistyön olleen hyvää, ja suuria erimielisyyksiä ei juurikaan ollut. Itsenäisiä valtuustoaloitteita suhteessa valtuutettuihin tehtiin myös vähemmän. Sen sijaan suurin osa aloitteista tehtiin yhteistyössä muiden pienryhmien kanssa, mitä toisaalta voidaan perustella liikkeen pienentyneellä valtuutettujen määrällä.³⁶⁸

Internetin myötä kansalaisaktiivisuuden ja -liikkeiden toimintaympäristöt muuttuivat radikaalisti. Sosiaalisen median välitön ja suoran vuorovaikutteinen luonne haastoi sekä puolueiden että kansalaisliikkeiden asemaa kansalaisten kohtaamispaikkana. Kansalaisliikkeiden määrä nousi räjähdysmäisesti sekä niiden organisaatioista tuli entistä heikompia. Pysyvien liikkeiden sijasta siirryttiin kohti nopeasti syntyvää sekä häviävää liikehdintää, joka syntyy internetin keskustelupalstoilla.³⁶⁹ Sosiologian tutkija Kari Hintikka arvioi jo vuonna 2009, että poliittisten ryhmitymien voi olla mahdotonta pysyä internetin kehityksen mukana. Sosiaalisen median haltuunotto oli puolueille sekä liikkeille elintärkeää niiden tulevaisuutensa kannalta.³⁷⁰ Kuitenkin 2010-luvulla Myön läsnäolo sosiaalisen median palveluissa oli suhteellisen vähäistä.

Valtakunnallisesti kasvaneet pienpuolueet vihreät ja perussuomalaiset ryhtyivät valtaamaan tilaa kunnallistasolla toimineilta kansalaisliikkeiltä vuodesta 2004 lähtien. Molemmat heijastivat 2000-luvulla kasvaneita yhteiskunnallisia muutoksia, jotka puolestaan muuttivat poliittisen kulttuurin rakennuspalasia uuteen suuntaan. Perussuomalaisten nousua auttoi voimistunut globalisaatio, sen aiheuttamat muutokset ja epävarmuudet, ja vihreitä ilmastonmuutos ja sen synnyttämä keskustelu.³⁷¹ Mickelssonin mukaan nämä kaksi puoluetta toivat mukanaan uuden poliittisen ulottuvuuden, jossa ne toimivat toistensa vastavoimina, jossa suurimpia jakolinjoja olivat edellä mainittujen ilmiöiden lisäksi EU ja pakolaisuus.³⁷² Suomeen syntyivät uudet kriisit ja niiden korjaamista ajavat toimijat, tällä kertaa pienpuolueet joissa, Myön harmiksi, vallitsi puoluekuri. Ja kun puoluekurin tai kabinettipolitiikan ongelmat joskus nousivat taas lehtipalstoille, kansalaisliikkeiden sijasta niitä ajoivat uudet pienpuolueet. Erityisesti perussuomalaiset ajoittain käyttivät sitoutumattomien kabinettipolitiikan tai suurten puolueiden kritiikkiä poliittisena lyömäaseena, joka suoraan haastoi Myö-liikkeen asemaa Lappeenrannassa.³⁷³

---

³⁶⁸ MYÖ: PK 12 (2013–2020), Valtuustoryhmän toimintakertomukset 2013–2017.

³⁶⁹ Mickelsson 2015, 327–329.

³⁷⁰ Hintikka 2009, 174.

³⁷¹ Mickelsson 2015, 312–315.

³⁷² Mickelsson 2015, 315.

³⁷³ MYÖ: LL 7 (2011–2017), Lappeenrannan uutiset 31.10.2012, Heikki Kempainen, ”PS: Nyt loppuu herrojen kabinettipolitiikka”.

Vuonna 2008 vihreitten ja perussuomalaisten yhteenlaskettu äänimäärä Lappeenrannassa kaksinkertaistui 8,8 prosenttiin. Todellinen läpimurto tapahtui 2012 kunnallisvaaleissa, jolloin perussuomalaisten vaalivoiton seurauksena luku ylsi 20,2 prosenttiin.³⁷⁴ Kahden ”vaihtoehtopuolueen” vahva kasvu vei Myön kannatusta, ja vuoden 2008 vaaleista eteenpäin liikkeen kaikki arviot vaalimenestyksestä myönsivät erityisesti perussuomalaisten olevan merkittävä uhka. Vuonna 2012 Myö menetti asemansa suurimpana pienryhmänä perussuomalaisille, ja vuonna 2017 myös vihreät ohittivat liikkeen yli seitsemällä prosenttiyksiköllä.³⁷⁵

Näiden tekijöiden seurauksena Myön kannatus tippui vuoden 2012 kunnallisvaaleissa 9,2 prosenttiin. Vuonna 2014 pidetyssä ”tulevaisuusseminaarissa” pohdittiin, miten liikkeen tappiokierre saataisiin loppumaan. Valtuutettu ja hallituksen jäsen Antti O. Arponen totesi, ettei liikkeen lopettaminen ollut ensimmäisenä vaihtoehtona, ”mutta jotain tulee tehdä”. Seminaarissa todettiin jo aiemmin mainittuja liikkeen ongelmia kuten rahoitus, aktiivisten jäsenten puute ja vetovoimaisten ehdokkaiden puute – tilanne ei ollut ainakaan helpottamassa tulevaisuudessa. Arposen mukaan ”aika on muuttunut ympärillä ja siten myös se näkyy Myö:n toiminnassa”. Tällä todennäköisesti viitattiin poliittisen kulttuurin muutokseen, jossa puoluekritiikki ja sitoutumattomuus olivat menettäneet suosiotaan. Sen seurauksena Arponen kysyi, pitäisikö liikkeen panostaa yhteisiin, vahvoihin kannanottoihin yksittäisen sijaan. Muita liikkeen jäseniä huolestutti erityisesti liikkeen taloustilanne ja se, että liikkeellä on liian vähän naispuolisia ja nuoria ehdokkaita.³⁷⁶

Vuonna 2017 Myön kannatus laski edelleen 5,3 prosenttiin ja kolmeen valtuutettuun. Tässä vaiheessa liikkeen yhdistystoiminnan ja oman valtuustoryhmän ylläpitäminen nähtiin resursseihin ja äänituloksiin nähden kestävämmänä. Kokoomuksen ehdotuksesta Myön kolme valtuutettua liittyivät puolueen valtuustoryhmään. Päätöstä perusteltiin luottamuspaikkojen turvaamisella ja sillä, että kokoomus lupasi myöläisille vapaat kädet toimia valtuustossa ilman ryhmäkuria.³⁷⁷ Liikkeen jäsenten reaktioita ei löydy pöytäkirjoista, mutta Matti J. Kuronen kuvaili liikkeen tunteita lehtihaastattelussa. Kuronen hyväksyi päätöksen varauksella ja hänen mukaansa valtaosa myöläisistä piti loikkausta perusteltuna.³⁷⁸

---

³⁷⁴ Tilastokeskus, kunnallisvaalit 1976–2021, puolueiden kannatus.

³⁷⁵ Tilastokeskus, kunnallisvaalit 1976–2021, puolueiden kannatus.

³⁷⁶ MYÖ: PK 11 (2012–2016), MYÖ:n tulevaisuusseminaari 26.4.2014.

³⁷⁷ MYÖ: PK 12 (2013–2020), Valtuustoryhmän toimintakertomus vuodelta 2017.

³⁷⁸ MYÖ: LL 8 (2013–2018), Etelä-Saimaa 23.4.2017, Leena Sallinen, ”Myö-veteraani ärtyi ja ymmärsi”.

Myö ei ole asettanut ehdokkaita vuoden 2017 vaalien jälkeen ja on vetäytynyt itsenäisenä poliittisena toimijana Lappeenrannan kunnallispolitiikasta. Yhdistyksen tulevaisuudesta on keskusteltu hallituksessa, ja tuloksena yhdistyksen toimintaa on pidetty ”kelluvassa tilassa eli yhdistys säilyisi yhdistysrekisterissä toistaiseksi, vaikka varsinaista toimintaa ei olisikaan”.³⁷⁹ Myö-liike on tämän tutkimuksen laatimisaikaan yhä edellä mainitussa tilanteessa.

---

³⁷⁹ MYÖ: PK 12 (2013–2020), Syyskokous 2020.

5. Kansanriveistä kunnallispolitiikkaan

Toisen maailmansodan jälkeen alkoi hidas prosessi, jonka seurauksena monet yhteiskunnalliset jakolinjat, kuten luokkajako, ymmärrettiin puoluepoliittisena asiana. Puoluepolitisoituminen hallitsi myös kunnallispolitiikkaa 1980-luvulle saakka, sillä puoluejäsenyydestä tuli vaikuttamishaluiselle kansalaiselle lähes itsestäänselvyys. 1980-lukua leimasi myös puolueiden vastakkainasetteluiden heikentyminen ja puolueyhteistyön lisääntyminen. Samanaikaisesti Suomen poliittinen kulttuuri ja puolueiden perinteiset vaikuttamiskanavat olivat murroksessa. Julkinen poliittinen keskustelu alkoi siirtyä yhä enemmän perinteisistä puoluemedioista riippumattomien medioiden piiriin, mikä lisäsi puolueiden välistä kilpailua äänestäjistä.

Puolueilla oli vaikeuksia pysyä nopeitten yhteiskunnallisten muutosten perässä, minkä seurauksena kansalaiset alkoivat kokea alati kasvavaa etäisyyttä puolueisiin. Tämä etäisyys näkyi pian äänestysaktiivisuuden romahtamisena. Julkisessa keskustelussa puolueita kritisoitiin liiasta byrokritisoitumisesta ja epäonnistumisesta kanavoida kansalaisten mielipiteitä konkreettiseen päätöksentekoon. Tämän seurauksena erityisesti kunnallisella tasolla syntyi lukuisia pienpuolueita ja liikkeitä, jotka lupasivat tuoda kansalaisvaikuttamista ja suoraa demokratiaa omiin kuntiinsa.

Lappeenrannassa kansalaisten etäisyys kunnallishallintoon sekä päätöksentekoon vaikutti äänestysaktiivisuuden perusteella vain kasvavan. Kaakkoisessa Suomessa oli perinteisesti vahva pienpuolueitten kannatus ja esimerkiksi vuoden 1992 vaaleissa liberaalit ja vihreät saavuttivat lisäpaikkoja Lappeenrannan kaupunginvaltuustossa. Monet pienpuolueiden edustajat tunsivat Lappeenrannassa mielenkiintoa toiminnan yhdistämiseen ja hajanaisten voimien keskittämiseen. Keskusteluja käytiin pitkään, mutta suunnitelmat eivät edenneet käytäntöön, kunnes sitoutumattomuus tarjosi sopivan pohjan pienpuolueiden toiminnan yhdistämiselle.

Sitoutumattomuus oli ollut suomalaisen politiikan ilmiö jo pitkään, mutta sen kannatus lähti nopeaan kasvuun 1990-luvulle saavuttaessa. Sitoutumattomia liikkeitä oli pian ympäri Suomen kunnallisvaltuustoja, mukaan lukien jokaisessa Lappeenrannan naapurikunnassa. Vuoden 1995 aikana toteutettu hanke sitoutumattomuudesta kiinnostuneiden valtuutettujen ja muiden kansalaisten kesken johti uuden Sitoutumaton Kansalaisliike MYÖ:n perustamiseen. Liikkeen pe-

rustajajäsenet kokivat sitoutumattomuuden olevan luonnollinen jatkumo pienpuolueiden toiminnalle. Koska osa perustajajäsenistä olivat aikaisempia valtuutettuja tai muuten poliittisesti aktiivisia, liikkeen perustaminen tapahtui verrattain nopeasti.

Kansalaisliikkeet ymmärrettiin perinteisesti aloitteentekijöinä, jotka kohdistivat toimintansa johonkin tiettyyn ajankohtaiseen epäkohtaan, joita puolueiden ei ajateltu korjaavan. Kansalaisliikkeet usein myös julistivat olevansa vapaita politiikasta sen negatiivisessa merkityksessä, luoden *aitoa* tai *puhtaampaa* päätöksenteon ilmapiiriä. Myö käsitti kansalaisliikkeen yksilöiden ylläpitämänä rakennelmana, jossa jokaisella oli mahdollisuus vaikuttaa liikkeen toimintaan.

Kansalaisliikkeiden ollessa niin moninaisia ja sen määritelmän ollessa niin laaja, kysymykseen siitä, oliko Myö kansalaisliike vai ei, on lopullisesti mahdotonta vastata. Kenties tärkeintä on, että miksi Myö-liikkeen jäsenet itsensä kokivat, ja kuinka vakavasti he ottivat sen huomioon liikkeen toiminnassa. Liike rakensi sitoutumattomuuteen ja kansalaisliikkeeseen pohjautuvien arvovalintojen kautta itselleen toimintaympäristön, joka sisälsi monia vastakkainasetteluja – liike, mutta puolueiden maailmassa. Järjestäytynyt, mutta ei liian järjestäytynyt. Sitoutumaton, mutta sitoutunut. Puhtaasti paikallinen, mutta osana ylikunnallista järjestöä. Ei puolue, mutta käytettiin puolueiden toimintamalleja.

Suurin linjaus, jonka Myö toiminnassaan teki, oli olla pyrkimättä puolueeksi. Pysymällä yhdistyspohjaisena koko toimintansa ajan Myö rakensi itsestään kuvaa kansalaisten ylläpitämänä liikkeenä, joka ei sitoutunut puoluekuriin tai ulkoisiin vaikuttajiin valtuustotoiminnassa. Liikkeen yhdistystoimintaa ohjasi hallitus, joka päätti suurimmista asioista yhdessä vuosi- tai syyskokouksen kanssa. Avoimuutta painotettiin, joten kaikki liikkeen kokoukset olivat julkisia, ja jäseniin pyrittiin pitämään ajan tasalla esimerkiksi jäsentiedotteilla. Hallituksen lisäksi tärkeäksi ryhmäksi muodostui valtuutettujen muodostama valtuustoryhmä.

Ilman puoluestatusta Myö jäi ilman monia etuja, joita puolueiden rakentama kuntapolitiikka piti sisällään. Ilman puoluetukea liikkeen talous tuli rakentaa hyvin pienelle tulovirrälle, pääasiassa jäsenmaksuille ja niin sanotulle puolueverolle. Vaalikausina menojen kasvaessa liike rahoitti toimintaansa lainalla, joita yksittäiset jäsenet takasivat. Lainasta huolimatta liikkeen vaalibudjetit olivat Lappeenrannan pienimpiä. Vaikka Myön ehdokashankinta oli alkuvuosi-

naan määrällisesti hyvin tehokasta verrattuna puolueisiin, oli ehdokkaiden joukko varsin homogeeninen, sillä enemmistö liikkeen valtuutetuista oli keskimääräistä vanhempia miehiä. Tästä koituvaa imagohaittaa pyrittiin korjaamaan koko liikkeen toiminnan ajan.

Politiikkaan osallistuvan kansalaisliikkeen ylläpitäminen oli hyvin työlästä, ja suurin osa työstä kasautui pienen aktiivijoukon niskaan. Yhdistyksen toiminnan ylläpitäminen oli hyvin raskasta ja työtaakka kasvoi entisestään vaalikausina valitsijayhdistysten seurauksena. Vaikka Myö pyrki saamaan lisää aktiiveja liikkeen sisältä ja ulkopuolelta, toiminnan loppuvaiheessa oli hankaluuksia saada edes uutta ehdokasta hallituksen puheenjohtajaksi.

Vaikka Myö sanoutui julkisesti irti puolueista, se otti käyttöön monia puolueiden toiminnasta tuttuja käytänteitä vakiinnuttaakseen asemaansa Lappeenrannassa sekä saadakseen toimintaansa lisää jäseniä. Yksi näistä toimista oli poliittisten alajärjestöjen perustaminen, joita olivat Myöväen sivistisyhdistys, Myö-nuoret, MyöAnnit ja Myö-seniorit. Erityisen tärkeäksi liike koki Myö-nuoret-järjestön, sillä se mahdollisuus tavoittaa politiikkaan passivoituneita nuoria. Sen vaikutus ja toiminta kuitenkin jäi vähäiseksi.

1990-luvun lopussa Kaakkois-Suomen alueen sitoutumattomien järjestäytyminen ajoi monet liikkeet, Myön mukaan lukien, pohtimaan omaa suhtautumistaan sitoutumattomuuteen. Vaikka yksittäiset Myön jäsenet olivat jo mukana uuden Kaakkois-Suomen sitoutumattomat Ry:n perustamisessa, liike oli aluksi jäsenyyttä kohtaan epäilevä. Liike tunnisti kuitenkin vuonna 1999 kattojärjestön tarjoamat mahdollisuudet tuoda sitoutumattomuuden ideaa maakunnalliseen hallintoon sekä luoda yhteyksiä alueen muihin sitoutumattomiin. Sen seurauksena liike lopulta hyväksyi jäsenyyden.

Liikkeen ensivuosina, Myön vuorovaikutus puolueiden kanssa oli erityisen kärkeästä. Liike kritisoi lehdistössä puolueita ”kabinettipolitiikasta”, puoluekurista ja etääntymisestä kansaan. Vastavuoroisesti puolueet kritisoivat Myötä sitoutumattomuuden mahdottomuudesta ja jäsenien aiemmista puoluetaustoista. Toisaalta runsas keskustelu uudesta tulokkaasta auttoi tuomaan liikkeen lappeenrantalaisten tietoisuuteen uutena vaihtoehtona. Myön ja puolueiden välillä oli yksittäisiä loikkaamisia, jotka johtuivat joko vastapuolen paremmista toimintamahdollisuuksista tai esimerkiksi vaalienjälkeisistä luottamusmiespaikkojen jaoista.

Liikkeen koko toiminnan ajalta tarkasteltuna liikkeen ja puolueiden vuorovaikutus oli kuitenkin rauhallista. Myön jäsenet ymmärsivät ryhmittymien välisen yhteistyön tärkeyden, ja jokaisten vaalien jälkeen liike pyrki saamaan mahdollisimman paljon vaikutusvaltaa paikkajako-
jen kautta. Liike oli valmis yhteistyöhön esimerkiksi vaaliliitoissa, kunhan se ei sisältänyt liik-
keen sitoutumattomuutta uhkaavia ehtoja. Sitoutumattomuus teki yhteistyön puolueiden kanssa
kuitenkin ajoittain hankalaksi.

Myön valtuutettujen toimintaa on vaikea tarkasti määrittää ilman puolueohjelmaa tai yhteisiä
linjavetoja. Suurta osaa valtuutettujen toiminnasta yhdistivät päätöksenteon avoimuus ja runsas
keskustelu valtuuston sisä- ja ulkopuolella. Liikkeen valtuutetut tekivät suhteellisen paljon
aloitteita ja puheenvuoroja sekä ottivat herkästi kantaa päätöksenteon avoimuuden mahdolli-
siin ongelmiin. Valtuutetut halusivat antaa aikaa keskustelulle ja kaupunkilaisten kuuntelemi-
selle, minkä vuoksi he asettuivat tarvittaessa vastateloin liian pikaiseksi koettuja päätöksiä vas-
taan. Muita merkittäviä asioita olivat esimerkiksi kaupunkikuvan puolustaminen ja kunnallisen
”byrokratian” leikkaaminen. Vaikka Myöstä tuli ajan saatossa vakiintunut Lappeenrannan kun-
nallispolitiikan toimija, se ei unohtanut olevansa kansalaisliike. Liike hyödynsi toiminnassaan
myös valtuuston ulkopuolisia toimia, esimerkiksi uusien kansalaisliikkeiden perustamista sekä
päätöksistä valittamista eri viranomaisille.

Liikkeen kannatus nousi erityisesti 2000-luvun vaiheessa, johon vaikuttivat puolueita kritisoiva
ilmapiiri, Myön vahva ehdokasasettelu sekä vaalien ajoitus. Liike pääsi osaksi Lappeenrannan
suurimpia valtuustoryhmiä, saaden myös kaupunginvaltuuston puheenjohtajuuden. Kuitenkin
Myö-liikkeelle olennaiset asiat kuten demokraattisen kriisin tunne, puolueiden kritiikki tai si-
toutumattomuuden valtakunnallinen noususuhdanne heikentyivät 2010-luvun lopun lähesty-
essä merkittävästi. Poliittisen vaihtoehdon asemaa myös valtasivat uudet toimijat, pääasiassa
vihreät ja perussuomalaiset, jotka veivät liikkeeltä ääniä ja tilaa julkisesta keskustelusta. Nämä,
yhdistettynä esimerkiksi Myön paheneviin sisäisiin ongelmiin, pakottivat liikkeen vetäyty-
mään kunnallisesta päätöksenteosta vuonna 2017.

Lähteet

Alkuperäislähteet

Sitoutumaton Kansalaisliike Myö -arkisto (MYÖ), Myö-liikkeen varasto, Lappeenranta

Pöytäkirjat (PK)

- PK 1 (1995–1999) Myö hallituksen kokouspöytäkirjat ALK 1/95
- PK 2 (1995–2000) Myö-arkisto 1995–2000 #1
- PK 3 (1995–2000) Myö-arkisto 1995–2000 #2
- PK 4 (1996–2000) Pöytäkirjat ym. 1996–2000
- PK 5 (1998–1999) Tiivistelmä 1998–1999
- PK 6 (2000) Pöytäkirjat 2000
- PK 7 (2001–2002) Myö pöytäkirjat 2001–2002
- PK 8 (2003–2004) Myö pöytäkirjat 2003–2004
- PK 9 (2005–2006) Pöytäkirjoja 2005–2006
- PK 10 (2006–2007) Pöytäkirjoja ym. 2006–2007
- PK 11 (2012–2016) Pöytäkirjat yms. 2012–2016
- KaSit (1998–2001) Kaakkois-Suomen sitoutumattomat 1998–2001

Lehtileikkeet (LL)

- LL 1 (1995–1996) Lehtileikkeet 1995–1996
- LL 4 (2000) Lehtileikkeet 2000
- LL 5 (2005–2008) Lehtileikkeet 2005–2008
- LL 6 (2009–2010) Lehtileikkeet 2009–2010
- LL 7 (2011–2017) Lehtileikkeet 2011–2017
- LL 8 (2013–2018) Lehtileikkeet + ym. 2013–2018

EP Erkki Pulli -arkisto

JT (1999–2004) Myö jäsentiedote 1999–2004

VT (2000–2004) Vaalit 2000–2004

Muut (M) – tällä tarkoitetaan kaikkia irrallisia aineistoja, mitä ei ole selkeästi koottu mihinkään kansioon

Haastattelut

Ylä-Outinen, Arja. Haastattelu: Niilo Jurvanen 21.12.2021, Lappeenranta.

Kuronen, Matti. Haastattelu: Niilo Jurvanen 21.12.2021, Lappeenranta.

Kietäväinen, Raimo. Haastattelu: Niilo Jurvanen 20.12.2021, Lappeenranta.
Järvenpää, Heikki. Haastattelu: Niilo Jurvanen 12.4.2022, puhelinhaastattelu.

Lehdet

(ES) Etelä-Saimaa 2001–2004.

Kuntalehti 1994–2010.

Verkkoaineistot

Suomen Sitoutumattomat ry 27.5.2007. Arkistoitu, Internet Archive. Haettu 3.10.2022 osoitteesta <https://web.archive.org/web/20070527154531/http://www.sitoutumattomat.fi/index.html>.

Tilastokeskus, Kunnallisvaalit – aikasarjat: 12g2 – Kuntavaalit, äänestystiedot, 1976–2021. Haettu 2.9.2022 osoitteesta https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vaa_kvaa_kvaa_as/010_kvaa_2017_tau_101.px/.

Tilastokeskus, Kunnallisvaalit – aikasarjat: 12g3 – Kuntavaalit, puolueiden kannatus, 1976–2021. Haettu 2.9.2022 osoitteesta https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vaa_kvaa_kvaa_as/020_kvaa_2017_tau_102.px/.

Yle, tulospalvelu – Kunnallisvaalit 2008, Lappeenranta. Haettu 3.10.2022 osoitteesta https://vaalit.yle.fi/tulospalvelu/2008/kuntavaalit/kunnat/uusi_valtuusto_kno405.html.

Yle, tulospalvelu – Kunnallisvaalit 2012, Lappeenranta. Haettu 3.10.2022 osoitteesta https://vaalit.yle.fi/tulospalvelu/2012/kuntavaalit/kunnat/lappeenranta_uusi_valtuusto_8_405.html.

Yle, tulospalvelu – Kunnallisvaalit 2017, Lappeenranta. Haettu 3.10.2022 osoitteesta <https://vaalit.yle.fi/tulospalvelu/kv2017/vaalipiiri/8/kunta/405>.

Yle. ”Kuusikymppinen Arponen on 61 teoksen mies”. Haettu 3.10.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-5556645>.

Tutkimuskirjallisuus

Aalto, Sari. *Vaihtoehtopuolue: Vihreän liikkeen tie puolueeksi*. Helsinki: Into, 2018.

Ahonen, Sirkka. ”Ovatko nuoret pettäneet demokratian – vai päinvastoin?”. Teoksessa Ahvenisto, Inkeri & Kirsi Mäki (toim.), *Kansalaisvaikuttaminen ajassa*. Vaajakoski: Gummerus, 2006.

Airaksinen, Jaana. ”Menolippu mielenosoitukseen”. Teoksessa Metsämäki, Mikko & Petteri Nisula (toim.), *Aktivistit – Suomalaisten kansalaisliikkeiden tarina*. Helsinki: Edita, 2006.

Ari T. Manninen. *Palveluja vai byrokratiaa – Suomen kunnallishallinto sotien jälkeen*. Edita, 2010.

Arter, David. *Democracy in Scandinavia, Consensual, majoritarian or mixed?* Manchester: Manchester university press, 2006.

Borg, Sami. ”Kiinnostus puoluejäsenyyteen ja jäsenaktiivisuus puolueissa”. Teoksessa Borg, Sami (toim.), *Puolueet 1990-luvulla: Näkökulmia suomalaiseen puolue toimintaan*. Turku: Turun yliopisto, 1997.

Borg, Sami. *Puolueet ja edustuksellinen kunnallisdemokratia*. Tampereen yliopiston kunnallistieteiden laitos, julkaisusarja 1/1998.

Elinkeinoelämän valtuuskunta. *Vallan kumous. Raportti poliittisesta päätöksenteosta*. Helsinki: Elinkeinoelämän valtuuskunta, 1996.

Fingerroos, Outi (toim.). *Muistitietotutkimus: Metodologisia kysymyksiä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 2006.

Hellsten, Villiina & Tuomo Martikainen. ”Nuorten poliittinen osallistuminen 1960-luvulta 2000-luvulle”. Teoksessa Silvennoinen, Heikki (toim.), *Nuorisopolitiikka Suomessa 1960-luvulta 200-luvulle*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 2002.

Hentilä, Seppo. ”Urheilu, kansakunta ja luokat”. Teoksessa Risto Alapuro, Ilkka Liikanen, Kerstin Smeds & Henrik Stenius (toim.), *Kansa liikkeessä*. Helsinki: Kirjayhtymä, 1987.

Hintikka, Kari. ”Kansalaiset, liikehdinnät, puolueet ja internet”. Teoksessa Rauli Mickelsson (toim.), *Puolueiden tulevaisuus*. Helsinki: oikeusministeriö, 2009.

Hyvärinen, Matti, Pirjo Nikander, Johanna Ruusuvoori, Anna Liisa Aho, ja Riitta Granfelt. *Tutkimus-haastattelun Käsikirja*. Tampere: Vastapaino, 2017.

Hänninen, Ella, ja Ritva Uusitalo. *Kansalaiset tiellä: Tutkimus monoa moottoriteille -liikkeestä*. Helsinki: Sosiologian laitos, Helsingin yliopisto, 1994.

Ilmonen, Kaj. ”Uudet ja vanhat yhteiskunnalliset liikkeet”. Teoksessa Ilmonen, Kai & Martti Siisiäinen (toim.), *Uudet ja vanhat liikkeet*. Tampere: Vastapaino, 1998.

Janken Myrdal. ”Source pluralism as a method of historical research”. Teoksessa Susanna Fellmann ja Marjatta Rahikainen (toim.), *Historical knowledge: In quest of theory, method and evidence*. Cambridge scholars publishing, 2012.

Jokinen, Arja, Kirsi Juhila & Eero Suoninen. *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Vastapaino, 2016. Haettu 6.4.2022 osoitteesta <https://jyu.finna.fi/Record/jykdok.2021788>.

Jouhki, Essi. *Teinikuntatoiminnan sukupolvet: muistitietohistoria oppikoulujen koululaisliikkeestä 1950–1970-luvuilla*. Oulu: Oulun yliopisto, 2020.

Kangas, Taru. *Ketä kiinnostaa? Analyysi kunnallisiin keskustelutilaisuuksiin osallistuvien toimijuidesta*. Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto, 2022. Haettu 28.9.2022 osoitteesta <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/140512>.

Karttunen, Seija. *Suomen liberaalipuolueiden historia Pohjois-Karjalassa 1906–2006*. Joensuu: Pohjois-Karjalan lehti, 2010.

Kohvakka, Mikko. ”Taipalsaari toisen maailmansodan jälkeen”. Teoksessa Korjonen-Kuusipuro, Kristiina, Mikko Kohvakka, Ville Laakso, Marko Tikka & Antti Räihä, *Taipalsaaren historia, oma moa o paremp saaressakii ko vieras moa mantereessa*. Keuruu: Otava, 2020.

Kohvakka, Mikko. ”Valikoivasti joustavien rajojen maailmassa (1991–2019)”. Teoksessa Paaskoski, Jyri & Anu Talka (toim.), *Rajamaakunta, Etelä-Karjalan historia II*. Helsinki: Edita, 2019.

Lötjönen, Katja. ”Nuorten poliittinen ja yhteiskunnallinen osaaminen”. Teoksessa Puuronen, Vesa & Kari Saari, *Nuorten yhteiskunnallinen osallistuminen ja oikeistopopulismi*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 2017.

Majoinen, Kaija. *Valtuustoryhmä ja kunnan kehittämisvalta*. Helsinki: Sisäasiainministeriö, 2006.

Mauranen, Tapani. ”Osuustoiminta – kansanliikettä aatteen ja rahan vuoksi”. Teoksessa Risto Alapuro, Ilkka Liikanen, Kerstin Smeds & Henrik Stenius (toim.), *Kansa liikkeessä*. Helsinki: Kirjayhtymä, 1987.

Meinander, Henrik. ”Pitkä 1900-luku”. Teoksessa Meinander, Henrik, Petri Karonen & Kjell Östberg (toim.), *Kansanvallan polkuja: Demokratian kehityspiirteitä Suomessa ja Ruotsissa 1800-luvun lopulta 2020-luvulle*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 2018.

Mennola, Erkki. *Idea Maakunnasta*. Helsinki: Kunnallisan alan kehittämissäätiö, 1999.

Mickelsson, Rauli. *Suomen puolueet – historia, muutos ja nykypäivä*. Tampere: Vastapaino, 2007.

Monti, Anton & Pontus Purokuru. *Suoraa toimintaa! Autonomiset liikkeet Suomessa 1986–2016*. Helsinki: Into Kustannus, 2018.

Müller, Jan-Werner. *What Is Populism?* Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2016.

Mäkelä, Klaus. ”AA keskinäisen avun ja identiteettityön liikkeenä”. Teoksessa Ilmonen, Kai & Martti Siisiäinen (toim.), *Uudet ja vanhat liikkeet*. Tampere: Vastapaino, 1998.

Nieminen, Juha. ”Kollektiivisuudesta kolmanteen sektoriin – nuorisjärjestötoiminta ja vapaaehtoistoiminta 1960-luvulta nykypäivään”. Teoksessa Silvennoinen, Heikki (toim.), *Nuorisopolitiikka Suomessa 1960-luvulta 200-luvulle*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 2002.

Nousiainen, Jaakko. *Suomen poliittinen järjestelmä*. Helsinki: WSOY, 1998.

Nurmi, Timo, Ilkka Rekiaro & Päivi Rekiaro. *Suomen kielen sanakirja*. Helsinki: Gummerus, 1992.

Palonen, Emilia & Tuija Saresma. ”Perussuomalaiset ja populistinen retoriikka”. Teoksessa Palonen, Emilia & Tuija Saresma (toim.), *Jätkät ja jytkyt – Perussuomalaiset ja populismin retoriikka*. Tampere: Vastapaino, 2017.

Pihlajanmäki, Annina Pihlajanmäki. *Seinäjoen kaupungin poliittiset kulttuurit 1960–1975*. Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto. Haettu 17.6.2022 osoitteesta https://jyu.finna.fi/Record/jyx.123456789_65742.

Pyykkönen, Miikka & Heli Valtonen. ”Diskurssianalyttinen historiantutkimus”. Teoksessa Ihalainen, Pasi & Heli Valtonen (toim.), *Sanat siltana menneisyyteen, kielelliset lähestymistavat historiantutkimuksessa*. Helsinki: Gaudeamus, 2022.

Pöysä, Jyrki. ”Lähiluku vaeltavana käsitteenä ja tieteidenvälisenä metodina”. Teoksessa Pöysä, Jyrki, Helmi Järviluoma & Sinikka Vakimo (toim.), *Vaeltavat metodit*. Joensuu: Suomen kansantietouden tutkijain seura, 2010.

Pöysä, Jyrki. *Lähiluvun tieto: Näkökulmia kirjoitetun muistelukerronnan tutkimukseen*. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, 2015.

Rasmus, Ari. *Uudet liikkeet – radikaali kansalaisaktivismi 1990-luvun Suomessa*. Tampere: Tampere university press, 2006.

Rehn, Olli. *Liike vai puolue? Kansalaisdemokratian mahdollisuudet 90-luvun Suomessa*. Helsinki: Hanki ja jää, 1989.

Savolainen, Ulla. *Muisteltu ja kirjoitettu evakkomatka: Tutkimus evakkolapsuuden muistelukerronnan poetiikasta*. Helsinki: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, 2015.

Soikkanen, Timo. *Lähihistoria: teoriaan, metodologiaan ja lähteisiin liittyviä ongelmia*. Turku: Turun yliopisto, 1995.

Sulkunen, Riitta & Risto Alapuro. ”Raittiusliike ja työväen järjestäytyminen”. Teoksessa Risto Alapuro, Ilkka Liikanen, Kerstin Smeds & Henrik Stenius (toim.), *Kansa liikkeessä*. Helsinki: Kirjayhtymä, 1987.

Suoanttila, Hilikka. *Oisko maata armaampaa: Keskustan Karjalan piiri 100 vuotta 1906–2006*. Jyväskylä: Gummerus, 2006.

Suodenjoki, Sami. ”Kansalaisyhteiskunnan ja Suomen ideat, liikkeet ja julkisuudet”. Teoksessa Paakunainen, Kari (toim.), *Suomalaisen politiikan murroksia ja muutoksia*. Helsinki: Unigrafia, 2012.

- Taivalsaari, Eero. *Konsensus: Johdatus suomen 1980-luvun historiaan*. Porvoo: WSOY, 1990.
- Tarasti, Lauri. *Vaali- ja puoluelainsäädäntö*. Helsinki: Edita, 2006.
- Tarkka, Jukka. *Kysyjän osa: Mitä on olla nuorsuomalainen*. Helsinki: Otava, 1999.
- Tilastokeskus. *Suomen tilastollinen vuosikirja 2001*. Keuruu: Otava, 2001. Haettu 1.4.2022 osoitteesta <https://www.doria.fi/handle/10024/90068>.
- Tommila, Päiviö, ja Raimo Salokangas. *Sanomia kaikille: Suomen lehdistön historia*. Edita, 1998.
- Tuittu, Hannu. *Kaupunkien valtanaamiot: Tutkimus paikallishallinnon valtaportaista suurissa kaupungeissa*. Helsinki: Suomen kuntaliitto, 1997.
- Tupakka, Sari. *Lappeenrannan työväenyhdistyksen rooli Lappeenrannan kunnalliselämässä 1893–1993*. Lappeenranta: Lappeenrannan työväenyhdistys, 1993.
- Turtia, Kaarina (toim.) *Mitä - Missä - Milloin: Kansalaisen vuosikirja. 1995, 45. Vsk*. Helsinki: Otava, 1994.
- Ukkonen, Taina. ”Yhteistyö, vuorovaikutus ja narratiivisuus muistitietotutkimuksessa”. Teoksessa Finngerros, Outi, Riina Haanpää, Anne Heimo & Ulla-Maija Peltonen (toim.), *Muistitietotutkimus: Metodologia Kysymyksiä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 2006.
- Vaarakallio, Tuula. ”Perussuomalaisten kaksoispuhe”. Teoksessa Palonen, Emilia & Tuija Saresma (toim.), *Jätkät ja jytkyt – Perussuomalaiset ja populismin retoriikka*. Tampere: Vastapaino, 2017.
- Vainio-Korhonen, Kirsi. (2018). Historiantutkimus, vastuullisuus ja tietosuoja. *Tieteessä Tapahtuu*, 36(4). Haettu 30.5.2022 osoitteesta <https://journal.fi/tt/article/view/71088>.
- Venho, Tomi. *Kabinetin puolella – säätiöt ja puoluerahoitus Suomessa*. Helsinki: Kunnallisalan kehittämissäätiö, 2018. Haettu 7.2.2022 osoitteesta https://kaks.fi/wp-content/uploads/2018/05/kabinetin-puolella_saatiot-ja-puoluerahoitus-suomessa.pdf.
- Virtanen, Aarni. *Vennamo: Mies ja hänen puolueensa*. Helsinki: Art House, 2018.
- Välimäki, Pauli & Irene Roivainen. *Virastotalon valtaus, muistelmia Tampereen kuntapolitiikasta*. Tallinna: Tillinkadun teos, 2021.
- Wiberg, Matti. ”Suomalainen valtionapuvetoinen puoluetukijärjestelmä”. Teoksessa Borg, Sami (toim.), *Puolueet 1990-luvulla: Näkökulmia suomalaiseen puolue toimintaan*. Turku: Turun yliopisto, 1997.
- Östberg, Kjell. ”Kun kukaan ei enää keitä kahvia – Eli mitä tapahtui kansanliikepuolueille”. Teoksessa Meinander, Henrik, Petri Karonen & Kjell Östberg (toim.), *Kansanvallan polkuja: Demokratian kehityspiirteitä Suomessa ja Ruotsissa 1800-luvun lopulta 2020-luvulle*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 2018.